

Social- og Indenrigsministeriet
4. februar 2020
J.nr. 2019-4803/lth

UDKAST

Forslag til

Lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om Familieretshuset, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love

(Afskaffelse af tvungen delt bopæl og refleksionsperioden samt opfølgning på etableringen af det nye familieretlige system m.v.)

Social- og Indenrigsministeriet

§ 1

I lov om Familieretshuset, jf. lovbekendtgørelse nr. 766 af 7. august 2019, foretages følgende ændringer:

1. I § 2 indsættes som *nr. 18*:

»18) Lov om udbetaling af godtgørelse til umyndige HIV-positive blødere, transfusionssmittede m.fl.«

2. I § 4, *stk. 1*, indsættes som *2. og 3. pkt.*:

»Sager omfattet af § 2, nr. 1-11, visiteres efter §§ 5-7, og disse sager behandles og afgøres efter denne lov og bestemmelserne i den lovgivning, der i øvrigt gælder for den pågældende sag. § 8 finder anvendelse på sager omfattet af § 2, nr. 12-18.«

3. I § 8 ændres »nr. 12-17« til: »nr. 12-18«.

4. Efter § 11 indsættes:

»§ 11 a. Er en part tilsluttet Digital Post, sender Familieretshuset meddelelser i sager omfattet af denne lov til parten gennem postløsningen Digital Post, jf. lov om Digital Post fra offentlige afsendere. Familieretshuset sender meddelelser til en part, der ikke er tilsluttet Digital Post, med brevpost. Familieretshuset kan dog anvende en anden meddelelsesform end efter 1. og 2. pkt., hvis det i den konkrete situation er mere hensigtsmæssigt.

Stk. 2. Familieretshuset anmoder retten om at forkynde en meddelelse for en part, der ikke er tilsluttet Digital Post, hvis der er behov for forkyndelse, og Familieretshuset enten ikke har fået bekræftelse på, at parten har modtaget en meddelelse efter *stk. 1*, eller partens bopæl eller opholdssted ikke kan oplyses.

Stk. 3. Er en eventuel frist i en meddelelse efter *stk. 1* og 2 udløbet, og har den pågældende part ikke besvaret meddelelsen, kan Familieretshuset afgøre sagen på det foreliggende grundlag.«

5. § 22 ophæves.

6. I § 27, *stk. 1, nr. 1*, ændres »§§ 11, 14, 15 og 15 a« til: »§§ 11 og 14«.

7. I § 34, *stk. 2*, udgår »tidligere eller«.

8. I § 37, *stk. 1, nr. 3*, affattes således:

»3) Afgørelse efter § 52 og § 53, *stk. 1*, i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning om ændring af aftaler og afgørelser om bidragspligt.«

9. I § 37, stk. 1, indsættes som nr. 5:

»5) Afgørelse efter §§ 15 og 15 a i forældreansvarsloven.«

§ 2

I lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 771 af 7. august 2019, foretages følgende ændringer:

1. I § 24, stk. 1, nr. 1-3, ændres »han« til: »ægtefællen«.

2. I § 24, stk. 1, nr. 4, ændres »hvis han« til: »hvis den pågældende ægtefælle«, »at han« til: »at den pågældende ægtefælle« og »ham« til: »den pågældende ægtefælle«.

3. § 29, 2. pkt., ophæves.

4. § 42 a ophæves.

5. I § 43 a indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Familieretshuset kan behandle en sag efter § 58, hvis betingelserne i § 448 h i retsplejeloven er opfyldt.«

6. I § 58 d, stk. 2, ophæves nr. 4 og 6.

Nr. 5 og 7-11 bliver herefter nr. 4-9.

§ 3

I lov om ægtefællers økonomiske forhold, jf. lovbekendtgørelse nr. 774 af 7. august 2019, foretages følgende ændringer:

1. I § 59, stk. 1, 1. pkt., ændres »indgivelse« til: »indbringelse«.

2. I § 59, stk. 1, 3. pkt., indsættes efter »ikke«: »ansøgninger og«.

§ 4

I forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 776 af 7. august 2019, foretages følgende ændringer:

1. I § 3, stk. 1, 3. pkt., udgår »§ 17, stk. 3, eller«.

2. I § 6, stk. 2, nr. 1, og § 7, stk. 3, ændres »dom« til: »afgørelse«.

3. I § 13, stk. 2, indsættes som 3. pkt.:

»Endvidere kan en forældremyndighedsindehaver og en af barnets forældre aftale at have fælles forældremyndighed.«

4. § 15, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Dør en forælder, der har forældremyndigheden alene, træffes der afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden. En efterlevende forælder og andre kan anmode om forældremyndigheden. Er der fælles forældremyndighed, og dør begge forældre, finder 1. og 2. pkt. tilsvarende anvendelse.«

5. § 17, stk. 3 og 4, ophæves.

6. I § 23 indsættes som stk. 4:

»Stk. 4. Adgangen til at få orientering og få udleveret dokumenter efter stk. 1 bortfalder, når barnet er midlertidigt placeret efter § 32 a i adoptionsloven. Dette har virkning fra det tidspunkt, hvor institutionen m.v. modtager meddelelse om, at barnet er midlertidigt placeret efter § 32 a i adoptionsloven.«

7. I § 27 indsættes som *stk. 2* og *3*:

»Stk. 2. En afgørelse efter stk. 1, hvorved en forælder får forældremyndigheden alene, gælder, indtil der foreligger en endelig aftale eller afgørelse om forældremyndigheden, som kan fuldbyrdes, jf. dog stk. 3.

Stk. 3. En afgørelse efter stk. 1, hvorved en forælder får forældremyndigheden alene, bortfalder

1) 4 uger efter afgørelsen, medmindre anmodning om afgørelse om forældremyndigheden inden da er indgivet til Familieretshuset, jf. § 31,

2) hvis sag omfattet af nr. 1 efter indgivelsen tilbagekaldes eller afvises, eller

3) hvis forældrene genoptager samlivet.«

§ 5

I lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser), jf. lovbekendtgørelse nr. 768 af 7. august 2019, foretages følgende ændring:

1. I § 10, *stk. 1*, udgår »til den, som barnet tilbageholdes fra«.

§ 6

I navneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 767 af 7. august 2019, som ændret ved § 27 i lov nr. 1533 af 19. december 2017, foretages følgende ændringer:

1. I § 16 indsættes som *stk. 5*:

»Stk. 5. Stk. 1-4 gælder ikke ved ansøgning om navngivning og navneændring, der indgives i forbindelse med anmodning om udstedelse af adoptionsbevilling.«

2. I § 19 indsættes efter »adoptionsbevilling«: », der udfærdiges af Familieretshuset eller Ankestyrelsen«.

3. I § 21, *stk. 1*, 2. pkt., ændres »§ 16, stk. 3, og § 16, stk. 4, 1. pkt.,« til: »loven«.

§ 7

I børneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 772 af 7. august 2019, foretages følgende ændringer:

1. I § 7, *stk. 1*, indsættes efter »registreret«: »inden 4 uger efter fødslen«.

2. I § 14, *stk. 9*, ændres »ved retten« til: »af Familieretshuset eller familieretten, jf. § 32 a, stk. 2«.

§ 8

I lov nr. 158 af 6. maj 1980 om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser og om ændring af lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav foretages følgende ændringer:

1. Lovens *titel* affattes således:

»Lov om anerkendelse af nordiske afgørelser om faderskab og medmoderskab«.

2. I § 3, *nr. 1*, affattes således:

»1) hvis dommen eller fastsættelsen er i strid med en afgørelse, der har bindende virkning her i landet, og sag herom blev indledt, før den anden retssag blev anlagt, eller før fastsættelsen fandt sted,«.

3. Efter § 4 indsættes:

»§ 4 a. §§ 1-4 finder tilsvarende anvendelse på medmoderskab.«

§ 9

I lov om Det Centrale Personregister, jf. lovbekendtgørelse nr. 646 af 2. juni 2017, som ændret ved § 25 i lov nr. 503 af 23. maj 2018, lov nr. 747 af 8. juni 2018, § 39 i lov nr. 1711 af 27. december 2018 og § 4 i lov nr. 1722 af 27. december 2018, foretages følgende ændring:

1. I § 8, stk. 3, nr. 4, udgår », dog ikke når barnet har delt bopæl efter § 17, stk. 3, i forældreansvarsloven«.

Justitsministeriet

§ 10

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 938 af 10. september 2019, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 448 g indsættes før overskriften før § 449:

»§ 448 h. Sager efter § 58 i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning kan behandles her i riget, hvis sagsøgte har hjemting her, jf. § 235, eller hvis det følger af § 246.

Stk. 2. Stk. 1 kan fraviges ved overenskomst med fremmed stat.«

2. I § 478, stk. 1, nr. 7, udgår »og«.

3. I § 478, stk. 1, nr. 8, ændres »tvistløsningsorganer.« til: « tvistløsningsorganer, og«.

4. I § 478, stk. 1, indsættes som nr. 9:

»9) afgørelser og forlig efter § 58 i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, der er truffet af eller indgået for Familieretshuset.«

5. I § 488, stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »§ 478, stk. 1, nr. 1-3«: »og 9«.

§ 11

I lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav, jf. lovbekendtgørelse nr. 635 af 15. september 1986, som ændret ved § 3 i lov nr. 209 af 29. marts 1995 og § 10 i lov 389 af 14. juni 1995, foretages følgende ændringer:

1. I § 3, nr. 1, ændres »faderskabsafgørelser« til: »afgørelser om faderskab og medmoderskab«.

2. I § 5, stk. 1, 1. pkt., ændres »eller om ret til personligt samkvem med et barn« til: », om barnets bopæl eller om samvær«.

3. I § 9, stk. 1, indsættes som 2. pkt.:

»Anmodning om fuldbyrdelse efter § 5 indgives dog til familieretten, jf. retsplejelovens kapitel 42 b.«

4. I § 9, stk. 6, ændres »fogedretten« til: »retten«.

Sundheds- og Ældreministeriet

§ 12

I lov nr. 217 af 28. april 1993 om udbetaling af godtgørelse til umyndige HIV-positive blødere, transfusionssmittede m.fl., som ændret ved § 28 i lov nr. 386 af 22. maj 1996 og § 11 i lov nr. 542 af 24. juni 2005, foretages følgende ændringer:

1. I § 4, 1. og 2. pkt., og i § 5, 3. pkt., ændres »statsforvaltningens« til: »Familierektshuset«.

2. Efter § 5 indsættes:

»§ 5 a. Familierektshuset afgørelser efter denne lov kan påklages til Civilstyrelsen.«

§ 13

Loven træder i kraft den 1. juli 2020.

§ 14

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Stk. 2. §§ 1-9 og 11 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Stk. 3. § 11 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1. Situationen for børn ved samlivsophævelse og skilsmisse
 - 2.1.1. Gældende ret
 - 2.1.1.1. Tvungen delt bopæl
 - 2.1.1.2. Refleksionsperioden
 - 2.1.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser
 - 2.1.3. Den foreslåede ordning
 - 2.2. Familieretshusets afgørelser og det familieretlige system
 - 2.2.1. Gældende ret
 - 2.2.1.1. Det familieretlige system
 - 2.2.1.2. Familieretshusets afgørelser
 - 2.2.1.2.1. Forældremyndighed ved dødsfald
 - 2.2.1.2.2. Virkningstidspunkt for Familieretshusets bidragsafgørelser
 - 2.2.1.3. Forkyndelse af meddelelser fra Familieretshuset
 - 2.2.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser
 - 2.2.2.1. Det familieretlige system
 - 2.2.2.2. Familieretshusets afgørelser
 - 2.2.2.2.1. Forældremyndighed ved dødsfald
 - 2.2.2.2.2. Virkningstidspunkt for Familieretshusets bidragsafgørelser
 - 2.2.2.3. Forkyndelse af meddelelser fra Familieretshuset
 - 2.2.3. Den foreslåede ordning
 - 2.3. Aftaler om fælles forældremyndighed
 - 2.3.1. Gældende ret
 - 2.3.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser
 - 2.3.3. Den foreslåede ordning
 - 2.4. Internationale børnebortførelser
 - 2.4.1. Gældende ret
 - 2.4.1.1. Tilbagegivelse af bortførte børn

2.4.1.2. Afgørelser om midlertidig forældremyndighed ved risiko for børnebortførelse

2.4.1.3. Den nordiske domslov

2.4.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

2.4.2.1. Tilbagegivelse af bortførte børn

2.4.2.2. Afgørelser om midlertidig forældremyndighed ved risiko for børnebortførelse

2.4.2.3. Den nordiske domslov

2.4.3. Den foreslåede ordning

2.5. Opfølgning på ændringerne i 2019 af reglerne om adoption uden samtykke

2.5.1. Gældende ret

2.5.1.1. Adoption uden samtykke

2.5.1.2. Orienteringsretten

2.5.1.3. Barnets navn

2.5.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

2.5.2.1. Orienteringsretten

2.5.2.2. Barnets navn

2.5.3. Den foreslåede ordning

2.6. Ændring af vilkår for separation og skilsmisse

2.6.1. Gældende ret

2.6.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

2.6.3. Den foreslåede ordning

2.7. Navneloven

2.7.1. Gældende ret

2.7.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

2.7.3. Den foreslåede ordning

2.8. Faderskab og medmoderskab

2.8.1. Gældende ret

2.8.1.1. Registrering af faderskab og medmoderskab

2.8.1.2. Den nordiske faderskabslov

2.8.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

2.8.2.1. Registrering af faderskab og medmoderskab

2.8.2.2. Den nordiske faderskabslov

2.8.3. Den foreslåede ordning

3. Ligestillingsmæssige konsekvenser
4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Miljømæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Den 27. marts 2018 blev der indgået en aftale om etablering pr. 1. april 2019 af et nyt familieretligt system, bestående af Familieretshuset og familieretten. Aftalen blev udmøntet ved lov om Familieretshuset og lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven).

Som led i aftalen om det nye familieretlige system blev der som en nyskabelse indført en såkaldt tvungen delt bopæl, som indebærer, at et barn i en periode på tre måneder efter forældrenes samlivsophævelse har bopæl hos begge forældre. Formålet med dette var at sikre ro om barnet i perioden lige efter en samlivsophævelse. Samtidig blev der også med fokus på barnet indført en refleksionsperiode på 3 måneder, der betyder, at ægtefæller, der anmoder om direkte skilsmisse, og som har fælles børn, der ikke er fyldt 18 år, først kan blive skilt efter denne periodes udløb, og efter at de har gennemført et digitalt læringsforløb. Intentionen med refleksionsperioden var at sikre tid til forståelse hos forældrene af børns reaktion på samlivsophævelse og skilsmisse og at skærme børnene bedst muligt mod følgerne af samlivsophævelse og skilsmisse. Samtidig blev der skabt mulighed for at deltage i en rådgivnings- og afklaringsamtale. De centrale aktører, der beskæftiger sig med børn i brudte familier, har imidlertid ud fra et børneperspektiv kritiseret ordningerne og fremhævet, at de ikke virker efter hensigten, når forældrene er enige om at bryde relationen mellem dem hurtigst muligt. Aktørerne har påpeget, at ordningerne i mange situationer unødigt optrapper og forlænger konflikten mellem forældrene til skade for deres børn. Det foreslås derfor, at begge ordninger afskaffes. Da hensynene til at skærme børn bedst muligt mod følgerne af samlivsophævelse og skilsmisse først og fremmest varetages gennem den støtte, som forældrene i dag tilbydes i refleksionsperioden, foreslås det, at disse tilbud i form af digitale læringsforløb og rådgivnings- og afklaringsamtaler opretholdes som generelle tilbud til alle forældre, der bryder med hinanden. Forældrene vil således fortsat kunne hente hjælp til håndteringen af deres og børnenes situationen i forbindelse med en samlivsophævelse, separation og skilsmisse.

Etableringen af det nye familieretlige system bygger på en stor og kompleks lovpakke, der indeholder en ny hovedlov for Familieretshusets opgavevaretagelse og betydelige ændringer af den familieretlige lovgivning. Der har efterfølgende vist sig behov for at justere denne lovgivning på enkelte punkter. Dette lovforslag indeholder forslag til gennemførelsen af disse justeringer. Der er i vid udstrækning tale om justeringer af lovteknisk karakter. Det er således ikke formålet med lovforslaget at ændre på de grundlæggende elementer i det nye familieretlige system.

Lovforslaget indeholder bl.a. præcisering af reglerne om virkningstidspunkterne for Familieretshusets afgørelser samt af reglerne om international kompetence til at behandle sager om ændring af vilkår for separation og skilsmisse og om fuldbyrdelse af sådanne afgørelser. Samtidig foreslås det, at Familieretshusets meddelelser i konkrete sager, hvor en parts adresse ikke kan findes, ligesom meddelelser i retssager kan forkyndes i Statstidende.

Endvidere vil lovforslaget betyde, at behandlingen af sager om forældremyndighed ved en forældremyndighedsindehavers død ændres således, at nogle af disse sager kan afgøres af Familieretshuset, navnlig sager der ikke indeholder en tvist, fordi der kun er én, der ansøger om at få forældremyndigheden. Dermed bringes behandlingen af disse sager i overensstemmelse med princippet om, at sager, hvor der ikke skal tages stilling til en tvist mellem to private parter, ikke afgøres af familieretten, men af Familieretshuset, hvis afgørelser kan prøves af familieretten.

Lovforslaget indeholder desuden forslag, der retter op på uhensigtsmæssigheder i det familieretlige system. Eksempelvis gøres registreringen af faderskab i forbindelse med barnets fødsel mere smidig således, at overflødig sagsbehandling kan undgås, og en forældremyndighedsindehaver får mulighed for at aftale fælles forældremyndighed med en af barnets forældre, forudsat at dette er til barnets bedste. Samtidig sikres det, at reglerne for tilbagegivelse af bortførte børn er i overensstemmelse med Haagerbørnebortførelseskonventionens ordlyd, hvilket giver mulighed for mere fleksible løsninger til barnets bedste.

Endelig følger det af lovforslaget, at forældres ret til orientering om deres barn efter forældreansvarsloven vil bortfalde, når forældrenes forældremyndighed over barnet bortfalder, fordi barnet midlertidigt anbringes hos en adoptivfamilie med henblik på adoption. Dette forslag er en opfølgning på loven om kontinuitet og enkle forløb for børn, der adopteres uden samtykke, og ændrer ikke de grundlæggende regler om adoption uden samtykke.

2. Lovforslagets hovedpunkter

Lovforslaget indeholder forslag om indholdsmæssige ændringer af følgende love:

- Lov om familieretshuset, jf. lovbekendtgørelse nr. 766 af 7. august 2019 (Familieretshusloven).
- Lov om ægteskabets indgåelse og opløsning, jf. lovbekendtgørelse nr. 771 af 7. august 2019 (ægteskabsloven).
- Lov om ægtefællers økonomiske forhold, jf. lovbekendtgørelse nr. 774 af 7. august 2019 (ægtefælleloven).
- Forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 776 af 7. august 2019.
- Lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser), jf. lovbekendtgørelse nr. 768 af 7. august 2019 (børnebortførelsesloven).
- Navneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 768 af 7. august 2019, som ændret ved § 27 i lov nr. 1533 af 19. december 2017.
- Børneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 772 af 7. august 2019.
- Lov nr. 158 af 6. maj 1980 om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser og om ændring af lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav (den nordiske faderskabslov).
- Retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 938 af 10. september 2019.
- Lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav, jf. lovbekendtgørelse nr. 635 af 15. september 1986 med senere ændringer (den nordiske domslov).
- Lov nr. 217 af 28. april 1993 om udbetaling af godtgørelse til umyndige HIV-positive blødere, transfusionssmittede m.fl. (HIV-bløderbørnsloven).
- Lov om Det Centrale Personregister, jf. lovbekendtgørelse nr. 646 af 2. juni 2017 med senere ændringer (CPR-loven).

De foreslåede ændringer beskrives i punkt 2.1.-2.8.

Bestemmelserne i lovforslagets § 2, nr. 1, 2 og 6, § 3, § 4, nr. 2 og 4, § 7, nr. 2, § 8, nr. 2, § 9 og § 11, nr. 1, indeholder alene lovtekniske justeringer, der kun beskrives i bemærkningerne til de enkelte bestemmelser.

Af særlig betydning for flere af elementerne i lovforslaget er lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven), der i lovforslaget kaldes 2018-følgeloven. Denne lov indeholder en række konsekvensændringer af de familieretlige love som følge af etableringen af det nye familieretlige system.

2.1. Situationen for børn ved samlivsophævelse og skilsmisse

2.1.1. Gældende ret

2.1.1.1. Tvungen delt bopæl

Har forældre fælles forældremyndighed, kræver væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold efter § 3, stk. 1, 1. pkt., i forældreansvarsloven enighed mellem forældrene. Den forælder, som barnet har bopæl hos, kan efter bestemmelsens 2. pkt. træffe afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv, herunder hvor i landet bopælen skal være. Bopælsforælderen kan således selvstændigt tage stilling til større spørgsmål af dagligdags karakter, såsom beslutninger vedrørende daginstitution og spørgsmål om barnets daglige velbefindende, herunder om barnet skal gå til skolepsykolog, deltage i en børnegruppe, modtage børnesagkyndig rådgivning eller lignende.

Har barnet delt bopæl, følger det af § 3, stk. 1, 3. pkt., i forældreansvarsloven, at afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv efter § 3, stk. 1, 2. pkt., kræver enighed mellem forældrene.

Delt bopæl kan etableres på to måder: Efter § 17, stk. 3, i forældreansvarsloven har et barn af samlevende forældre med fælles forældremyndighed delt bopæl i de første 3 måneder efter forældrenes samlivsophævelse, medmindre forældrene er enige om barnets bopæl, og efter lovens § 18 a, stk. 1, kan forældre, der har fælles forældremyndighed, aftale, at barnet har delt bopæl.

Delt bopæl indebærer, at ingen af forældrene er bopælsforælder i forældreansvarslovens forstand med den virkning, at forældrene i deres indbyrdes forhold i relation til den familieretlige lovgivning skal være enige om alle beslutninger om barnet. Formålet med delt bopæl er således at give forældre med fælles forældremyndighed et ligeværdigt forældreskab med ligelig indflydelse på barnets hverdag. Dette understreger princippet i forældreansvarsloven om forældrenes fælles ansvar for deres børn.

Det følger af § 17, stk. 1, i forældreansvarsloven, at når forældre har fælles forældremyndighed, og de ikke er enige om, hos hvem af dem barnet skal have bopæl, kan der træffes afgørelse herom.

Efter lovens § 17, stk. 3, har et barn af samlevende forældre med fælles forældremyndighed delt bopæl i de første tre måneder efter forældrenes samlivsophævelse, medmindre forældrene er enige om barnets bopæl. I denne periode kan der indledes en sag om samvær, men der kan ikke indledes en sag om barnets bopæl efter § 17, stk. 1. Der kan således heller ikke træffes en midlertidig bopælsafgørelse efter § 26 i forældreansvarsloven. Denne ordning, der kaldes "tvungen delt bopæl", indebærer, at ingen af forældrene har status som bopælsforælder efter forældreansvarsloven med de særlige beføjelser, der følger heraf. Forældrene skal således i overensstemmelse med § 3, stk. 1, 3. pkt., i forældreansvarsloven være enige om alle beslutninger om barnet, herunder om ændring af barnets bopæl.

Lovens § 17, stk. 3, gælder for både gifte og ugifte forældre, der ophæver samlivet. For gifte forældre gælder bestemmelsen uanset, om der i forbindelse med samlivsophævelsen ansøges om separation eller skilsmisse.

Efter lovens § 17, stk. 4, 1. pkt., har barnet uanset bestemmelsen i § 17, stk. 3, 1. pkt., ikke delt bopæl, hvis afgørende hensyn til barnets bedste taler imod dette, eller hvis begge forældre flytter fra den adresse,

hvor barnet havde folkeregisteradresse på tidspunktet for forældrenes samlivsophævelse. I tilfælde omfattet af § 17, stk. 4, 1. pkt., følger det af bestemmelsens 2. pkt., at der kan indledes sag om barnets bopæl efter § 17, stk. 1, inden for 3 måneder efter samlivsophævelsen. § 17, stk. 4, finder f.eks. anvendelse, hvis den ene forælder har udsat den anden forælder eller barnet for vold, hvis der er frygt for, at barnet udsættes for vold, seksuelle krænkelser eller andre grænseoverskridende handlinger, eller hvis barnets psykiske eller fysiske velfærd er truet. Bestemmelsen finder også anvendelse, hvis forældrene på grund af et højt konfliktniveau ikke kan træffe fælles beslutninger af væsentlig betydning for barnet, som af hensyn til barnets trivsel ikke kan udsættes, eller der er andre forhold hos forældrene, såsom utroskab, der har så stor betydning for barnet og dets trivsel, at det ikke er til barnets bedste, at der er delt bopæl.

Hensigten med tvungen delt bopæl er at sikre ro om barnet i perioden lige efter en samlivsophævelse og at udskyde den endelige beslutning om barnets bopæl.

2.1.1.2. Refleksionsperioden

Det følger af § 29, 1. pkt., i ægteskabsloven, at ægtefæller har ret til skilsmisse uden forudgående separation, når de er enige om det. Dette kaldes direkte skilsmisse. Efter bestemmelsens 2. pkt. kan direkte skilsmisse dog i visse situationer først bevilges efter en refleksionsperiode, jf. lovens § 42 a.

Efter § 42 a i ægteskabsloven kan der for ægtefæller, som anmoder om skilsmisse uden forudgående separation efter lovens § 29, og som har fælles børn, der ikke er fyldt 18 år, først udstedes bevilling til skilsmisse efter en refleksionsperiode på tre måneder fra Familieretshusets modtagelse af anmodningen. Det er endvidere bl.a. en betingelse for udstedelse af skilsmissebevilling i disse situationer, at begge ægtefæller har gennemført et digitalt forløb. Dette digitale forløb stiller Familieretshuset efter § 22, stk. 1, i Familieretshusloven til rådighed for ægtefællerne. Det digitale forløb, der kaldes "SES – For børnenes skyld", har til formål at lære skilsmisseforældre at hjælpe sig selv, undgå konflikter og blive bedre til at forstå og støtte deres børn. Det digitale forløb giver den enkelte forælder mulighed for at arbejde med sin relation til den anden forælder og til at blive bedre til at forstå børns reaktion på en samlivsophævelse eller skilsmisse.

I refleksionsperioden skal Familieretshuset efter § 22, stk. 2, i Familieretshusloven endvidere bl.a. tilbyde ægtefællerne en rådgivnings- og afklaringssamtale. Rådgivnings- og afklaringssamtaler er specifikt rettet mod et brud i en familie, hvor der er fælles børn under 18 år. Formålet med samtalerne er at styrke forældrenes samarbejde efter samlivsophævelse eller skilsmisse ved at give dem mulighed for at arbejde med deres indbyrdes relationer. Samtalerne skal således hjælpe forældrene til at etablere et stabilt grundlag for deres fremtidige samarbejde om deres børn og dermed forebygge konflikter mellem forældrene. Samtalerne har tillige til formål at give forældrene viden om samlivsophævelsens og skilsmissens betydning for barnet og om den bedste måde at støtte barnet på både i perioden umiddelbart efter samlivsophævelsen og på længere sigt.

En rådgivnings- og afklaringssamtale kan afholdes med den ene forælder alene, hvis den anden forælder ikke ønsker at deltage i samtalen.

Efter § 22, stk. 3, i Familieretshusloven kan ugifte forældre med fælles børn, der ikke er fyldt 18 år, i tre måneder efter en samlivsophævelse benytte tilbuddet om en rådgivnings- og afklaringssamtale efter § 22, stk. 2, i Familieretshusloven. I praksis tilbyder Familieretshuset rådgivnings- og afklaringssamtaler til alle forældre, der skønnes at ville have gavn heraf.

Efter § 21, stk. 1, i Familieretshusloven tilbyder Familieretshuset parterne støtte, navnlig i form af rådgivning og konflikthåndtering, herunder børnesagkyndig rådgivning, samarbejdskurser og digitale værktøjer, med henblik på, at parterne støttes til at finde en løsning på deres uenighed, eller konflikten mellem dem dæmpes.

Støtte i form af rådgivning eller konfliktmægling, der også omfatter rådgivnings- og afklaringssamtaler, ydes med henblik på, at parterne forliges, eller at deres konflikt dæmpes. Det er herunder også et mål, at parterne rustes til at kunne håndtere fremtidige uenigheder bedre. I sager, der involverer børn, er det

således også et formål med rådgivning og konfliktmægling, at parterne støttes i at finde løsninger, der er til gavn for deres barn, og at barnets trivsel sikres ved, at forældrene finder løsninger i fællesskab, eller at forældrenes konflikt dæmpes. Familieretshuset tilbyder alene rådgivning eller konflikt håndtering, hvis det må forventes, at rådgivningen eller konflikt håndteringen vil kunne medvirke til at forlige parterne eller til at dæmpe deres konflikt niveau. Familieretshuset skal endvidere afslutte rådgivningen eller konflikt håndteringen, når det vurderes, at der ikke vil komme noget ud af yderligere rådgivning eller mægling.

Støtte i form af digitale værktøjer kan f.eks. dreje sig om onlinekurser som det digitale forløb efter § 22, stk. 1, i Familieretshusloven. De digitale værktøjer er åbne tilbud til de forældre, der har behov for det.

Forældre kan få oplysninger om tilbud efter § 21 i Familieretshusloven på Familieretshusets hjemmeside.

Refleksionsperioden blev indført af hensyn til ægtefællernes børn og har som hovedsigte at skabe forståelse hos forældrene for børns reaktion på samlivsophævelse og skilsmisse og for at skærme børnene bedst muligt mod følgerne af samlivsophævelse og skilsmisse. Refleksionsperioden giver også ægtefællerne mulighed for at få en bedre forståelse af deres egne reaktioner og indbyrdes relationer.

Selvom ægtefællerne har fælles børn under 18 år, finder refleksionsperioden ikke anvendelse, når ægtefællerne er enige om skilsmisse efter at have været separeret i seks måneder, jf. § 30, stk. 2, i ægteskabsloven. Refleksionsperioden finder heller ikke anvendelse, når ægtefællerne er uenige om skilsmissen, eller når der søges om direkte skilsmisse efter §§ 32-36 i ægteskabsloven. Efter disse bestemmelser har en ægtefælle ret til skilsmisse uden forudgående separation, hvis samlevet har været ophævet i to år, eller der foreligger utroskab, vold, seksuelle overgreb, bigami eller børnebortførelse.

2.1.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

Tvungen delt bopæl og refleksionsperioden blev som nævnt indført for at skærme børn bedst muligt mod følgerne af samlivsophævelse og skilsmisse. De centrale aktører, der beskæftiger sig med børn i brudte familier, har imidlertid ud fra et børneperspektiv kritiseret ordningerne og fremhævet, at de ikke virker efter hensigten, når forældre er enige om at bryde relationen mellem dem hurtigst muligt. Aktørerne har påpeget, at ordningerne i mange situationer unødigt optrapper og forlænger konflikten mellem forældrene til skade for deres børn. Endvidere medfører ordningerne nogle praktiske problemer, idet forældrene ofte ikke vil kunne finde ny bolig, før de kender deres familiesituation og dermed deres økonomiske situation. I praksis betyder ordningerne også, at nogle par føler sig nødsaget til at bo blive boende under samme tag trods et måske højt konflikt niveau, mens de venter på, at de kan indlede en sag om barnets bopæl og få en afgørelse herom, eventuelt en midlertidig afgørelse, da de er bange for at komme til at stå dårligt i bopælssagen.

På den baggrund finder ministeriet, at det af hensyn til barnet er nødvendigt at afskaffe tvungen delt bopæl og refleksionsperioden.

Da hensynene til at skærme børn bedst muligt mod følgerne af samlivsophævelse og skilsmisse først og fremmest varetages gennem den støtte, som forældrene i dag tilbydes i refleksionsperioden, foreslås det, at disse tilbud i form af digitale læringsforløb og rådgivnings- og afklaringssamtaler opretholdes som generelle tilbud til alle forældre med fælles børn under 18 år, der bryder med hinanden. Forældrene vil således fortsat kunne hente hjælp til håndteringen af deres og børnenes situationen i forbindelse med en samlivsophævelse, separation og skilsmisse.

Afskaffelsen af begge ordninger vil medvirke til, at forældrene efter en samlivsophævelse hurtigere kan få afklaring af deres situation. Dermed kan konflikterne mellem dem mindskes, hvilket vil være til gavn for børnene.

Herudover vil afskaffelsen af tvungen delt bopæl betyde, at forældre, der ved samlivsophævelse er uenige om, hos hvem af dem barnet skal have bopæl, straks kan henvende sig til Familieretshuset og få hjælp til at

løse uenigheden om bopælen, herunder ved at der bliver truffet en afgørelse om bopæl, eventuelt indledningsvist ved en midlertidig afgørelse. Forældrene vil således ikke længere opleve sig fastholdt på grund af den tvungne delte bopæl og vil dermed kunne forfølge beslutningen om at bryde med hinanden som par, samtidig med at de dermed må forventes at kunne blive mere modtagelige for hjælp til at løse uenighederne om barnet.

Samtidig vil afskaffelsen af refleksionsperioden betyde, at det igen vil være muligt for enige ægtefæller med fælles børn under 18 år at blive skilt umiddelbart efter ansøgning herom og uden at skulle anføre en særlig grund herfor. Det betyder, at ægtepar, der er enige om at søge skilsmisse og om vilkårene herfor, via en digital ansøgningsproces vil kunne få bevilget skilsmisse.

Af hensyn til børnene bør afskaffelsen af tvungen delt bopæl og refleksionsperioden have virkning straks ved lovens ikrafttræden og også omfatte forældre, der har ophævet samlivet inden for tre måneder inden ikrafttrædelsestidspunktet, og ægtefæller med fælles børn under 18 år, der har søgt om direkte skilsmisse inden for tre måneder inden ikrafttrædelsestidspunktet.

2.1.3. Den foreslåede ordning

Forslaget om afskaffelse af tvungen delt bopæl foreslås gennemført ved, at § 17, stk. 3 og 4, i forældreansvarsloven ophæves, og ved, at henvisningen til § 17, stk. 3, i § 3, stk. 1., 3. pkt., i forældreansvarsloven udgår. Forslaget om afskaffelse af tvungen delt bopæl har ikke betydning for reglerne om aftalt delt bopæl efter § 18 a i forældreansvarsloven. Der henvises til lovforslagets § 4, nr. 1 og 5.

Forslaget om afskaffelse af refleksionsperioden foreslås gennemført ved, at § 29, 2. pkt., og § 42 a i ægteskabsloven samt § 22 i Familieretshusloven ophæves. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 5, og § 2, nr. 3 og 4.

Forslaget om at opretholde tilbuddene om et digitale forløb og om en rådgivnings- og afklaringssamtale som generelle tilbud til alle forældre kræver ikke lovgivning, da disse tilbud er omfattet af Familieretshusets generelle tilbud om rådgivning og konflikthåndtering efter § 21 i Familieretshusloven.

Forslaget om, at afskaffelsen af tvungen delt bopæl og refleksionsperioden skal have virkning straks ved lovens ikrafttræden, foreslås gennemført ved ikrafttrædelsesbestemmelsen i lovforslagets § 13, hvorefter loven træder i kraft den 1. juli 2020.

2.2. Familieretshusets afgørelser og det familieretlige system

2.2.1. Gældende ret

2.2.1.1. Det familieretlige system

Det fremgår af § 2 i Familieretshusloven, at Familieretshuset efter Familieretshusloven behandler sager, i det omfang det følger af de i bestemmelsen opregnede love og bestemmelser m.v.

Efter § 4 i Familieretshusloven visiterer Familieretshuset på baggrund af en indledende screening en sag til behandling efter bestemmelserne i lovens §§ 5-8.

Sager nævnt i § 2, nr. 1-11, i Familieretshusloven er omfattet af det nye familieretlige system. Det drejer sig navnlig om sager omfattet af forældreansvarsloven, ægteskabsloven og børnebidragsloven. Disse sager visiteres til videre behandling efter bestemmelserne i §§ 5-7 i Familieretshusloven, der inddeler sagerne i tre kategorier: Enkle sager, mindre enkle sager og komplekse sager efter forældreansvarsloven. Familieretshusloven finder fuldt ud anvendelse på disse sager, idet lovens kapitel 8-10 dog indeholder særregler om behandlingen af sager inden for hver af de tre sagskategorier.

Sager omfattet af lovens § 2, nr. 12-17, er ikke omfattet af det nye familieretlige system. Det drejer sig navnlig om sager om værgemål og adoption. Det følger af lovens § 8, at disse sager behandles og afgøres efter bestemmelserne i den lovgivning, der gælder for den enkelte sag. Det følger videre af § 8, at

herudover finder kapitel 3 i Familieretshusloven, der indeholder enkelte generelle sagsbehandlingsregler, anvendelse ved behandlingen af sådanne sager.

De sager, der er omfattet af Familieretshusloven, overtog Familieretshuset ved nedlæggelsen af Statsforvaltningen pr. 1. april 2019, jf. § 46 i Familieretshusloven. Det fremgår af HIV-bløderbørnsloven, at Statsforvaltningen varetager visse opgaver i relation til godtgørelser, der efter lovens § 1 udbetales kulancemæssig til umyndige HIV-positive blødere m.v. Ved en fejl blev der ikke taget stilling til, hvilken myndighed der skal varetage til Statsforvaltnings opgaver efter HIV-bløderbørnsloven efter nedlæggelsen af Statsforvaltningen. Statsforvaltningens opgaver efter HIV-bløderbørnsloven drejer sig om samtykke til den umyndiges erhvervelse m.v. af fast ejendom eller ydelse af lån m.v. for godtgørelser omfattet af HIV-bløderbørnsloven. Statsforvaltningens afgørelser efter HIV-bløderbørnsloven kan på ulovbestemt grundlag påklages til Civilstyrelsen.

2.2.1.2. Familieretshusets afgørelser

2.2.1.2.1. Forældremyndighed ved dødsfald

Efter § 7, jf. § 32, i Familieretshusloven behandles sager om forældremyndighed, der er komplekse, af Familieretshuset. Når sagen er oplyst, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten til afgørelse.

Tilsvarende følger det af § 6, stk. 1, jf. § 26 og § 27, stk. 1, nr. 1, i Familieretshusloven, at sager om forældremyndighed, der er mindre enkle, behandles af Familieretshuset, der efter sagsoplysning og konflikthåndtering m.v. indbringer sagerne for familieretten til afgørelse.

De sager om forældremyndighed, der er omfattet af disse to regelsæt, vedrører sager efter § 11 i forældreansvarsloven om opløsning af fælles forældremyndighed, sager efter § 14 i forældreansvarsloven om etablering af fælles forældremyndighed og overførsel af eneforældremyndighed fra den ene forælder til den anden forælder, og sager efter §§ 15 og 15 a i forældreansvarsloven om forældremyndighed efter en forældremyndighedsindehavers død.

Efter § 6, stk. 2, nr. 11, i Familieretshusloven afgøres sager, hvor der ikke skal tages stilling til en tvist mellem to private parter, med enkelte undtagelser af Familieretshuset efter § 26 i Familieretshusloven.

Sager, der ikke vedrører forældremyndighed eller andre spørgsmål om forældreansvar, behandles efter § 26 i Familieretshusloven af Familieretshuset, der foretager oplysning af sagen og tilbyder parterne rådgivning og konflikthåndtering. Finder parterne ikke en løsning på deres uenighed, træffer Familieretshuset afgørelse i sagen. Det følger dog af lovens § 27, stk. 2, nr. 1, at Familieretshuset indbringer en sag for familieretten til afgørelse, når sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Inden etableringen af det nye familieretlige system pr. 1. april 2019 blev afgørelser om forældremyndighed efter §§ 11 og 14 i forældreansvarsloven truffet af domstolene, mens afgørelser om forældremyndighed efter en forældremyndighedsindehavers død efter lovens §§ 15 og 15 a blev truffet af Statsforvaltningen med mulighed for domstolsprøvelse.

Grunden til, at det tidligere var Statsforvaltningen, der traf afgørelse i dødsfaldssagerne, var, at disse sager forudsætter en række sagsbehandlingsskridt, der er mere administrative end retlige. Det drejer sig navnlig om at fastslå, hvem der ønsker at få forældremyndigheden. Hertil kommer, at der i nogle sager ikke er nogen, der søger om at få forældremyndigheden, hvorfor Statsforvaltningen i samarbejde med kommunen skulle prøve at finde en egnet forældremyndighedsindehaver. Det følger således af § 57 i lov om social service (serviceloven, jf. lovebkendtgørelse nr. 798 af 7. august 2019 med senere ændringer), at hvis ingen har forældremyndigheden over et barn, skal kommunalbestyrelsen i fornødent omfang medvirke til, at der udpeges en egnet indehaver af forældremyndigheden. Endvidere skal kommunalbestyrelsen i fornødent omfang medvirke til, at der udpeges en egnet indehaver af forældremyndigheden, når Familieretshuset til brug for behandlingen af en sag efter § 15 a, stk. 1, i forældreansvarsloven anmoder kommunalbestyrelsen herom.

Resultatet af sådanne undersøgelser kan være, at der er en, to eller flere, der ansøger om forældremyndigheden. Er der kun én ansøger, skal der alene tages stilling til, om det er bedst for barnet, at forældremyndigheden tillægges den pågældende. Der skal således i disse situationer ikke tages stilling til en tvist mellem to private parter.

Efter § 34 i Familieretshusloven har en afgørelse truffet af Familieretshuset virkning fra afgørelsestidspunktet. Det følger dog af lovens § 37, at visse afgørelser truffet af Familieretshuset som udgangspunkt har virkning to uger efter, at afgørelsen er truffet. Bestemmelsen omfatter alene afgørelser, som inden etableringen af det nye familieretlige system blev truffet af domstolene. Baggrunden for bestemmelsen er, at det fremgår af § 480, stk. 1, i retsplejeloven, at domme kan fuldbyrdes, når fuldbyrdelsesfristen er udløbet, medmindre dommen forinden er anket. Fuldbyrdelsesfristen er 14 dage efter dagen for dommens afsigelse, medmindre andet er bestemt i dommen. Efter § 37 i Familieretshusloven gælder der samme fuldbyrdelsesfrist for de omhandlede afgørelser, uanset om afgørelsen træffes af Familieretshuset eller familieretten.

2.2.1.2.2. Virkningstidspunkt for Familieretshusets bidragsafgørelser

Efter § 34, stk. 1, i Familieretshusloven har afgørelser truffet af Familieretshuset som udgangspunkt virkning fra afgørelsestidspunktet. Det følger af lovens § 38, at når en afgørelse har virkning efter § 34, kan den fuldbyrdes. Med bestemmelsen blev retstilstanden forud for den 1. april 2019 opretholdt i forhold til Statsforvaltningens afgørelser om bl.a. børne- og ægtefællebidrag, der havde virkning og kunne fuldbyrdes fra afgørelsestidspunktet.

Efter § 34, stk. 2, i Familieretshusloven kan Familieretshuset dog i en afgørelse om f.eks. børnebidrag bestemme, at afgørelsen har virkning fra et tidligere eller senere tidspunkt. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at det med § 34, stk. 2, foreslås, at det i en afgørelse omfattet af § 34, stk. 1, kan bestemmes, at afgørelsen har virkning fra et andet tidspunkt end afgørelsestidspunktet. Det kan f.eks. i en afgørelse om børnebidrag bestemmes, fra hvilket tidspunkt bidraget skal betales. Der henvises til Folketingstidende 2018-19, A, L 90 som fremsat, side 134.

Efter reglerne om ændringstidspunkter i kapitel 4 i bekendtgørelse nr. 285 af 20. marts 2019 om børne- og ægtefællebidrag (bidragsbekendtgørelsen) har en ændring af et børne- eller ægtefællebidrag som udgangspunkt virkning fra den første forfaldsdag efter afgørelsen. I en række situationer har ændringen dog virkning fra et tidligere tidspunkt. Det fremgår af bekendtgørelsens kapitel 3, at børnebidrag og ægtefællebidrag som udgangspunkt skal betales fra den relevante ændring i barnets eller ægtefælens forhold, der udløste ansøgningen om bidrag, f.eks. samlivsophævelse, hvis ansøgningen er indgivet inden to måneder efter den pågældende begivenhed. Overholdes denne frist ikke, skal bidraget som udgangspunkt betales fra det tidspunkt, hvor Familieretshuset modtog ansøgningen om bidrag.

Efter § 37, stk. 1, i Familieretshusloven har en række af Familieretshusets afgørelser som udgangspunkt virkning to uger efter, at afgørelsen er truffet. Efter bestemmelsens nr. 3 gælder dette bl.a. for afgørelser efter §§ 52 og 53 i ægteskabsloven om ændring af størrelsen af ægtefællebidrag. Efter lovens § 52 kan en af ægtefællerne truffet aftale om bidragspligten eller om bidragets størrelse ændres, såfremt det på grund af væsentligt forandrede forhold vil være urimeligt at opretholde aftalen. Efter lovens § 53, stk. 1, kan en afgørelse om ægtefællernes bidragspligt efter separation og skilsmisse ændres, såfremt væsentligt forandrede forhold og særlige grunde i øvrigt taler herfor. Efter bestemmelsens stk. 2 kan en afgørelse om bidragets størrelse ændres, såfremt omstændighederne taler derfor.

Indtil etableringen af det nye familieretlige system pr. 1. april 2019 blev afgørelser efter § 52 i ægteskabsloven om ændring af en aftale om ægtefællebidrag og efter lovens § 53, stk. 1, om ændring af en ægtefælles bidragspligt truffet af domstolene, mens afgørelse efter lovens § 53, stk. 2, om ændring af en afgørelse om bidragets størrelse blev truffet af Statsforvaltningen.

Efter de dagældende bestemmelser i § 454, stk. 1, 1. pkt., og § 480, stk. 1, i retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1284 af 14. november 2018, var ankefristen for domme efter bl.a. § 52 og § 53, stk. 1, i ægteskabsloven fire uger, men dommene kunne fuldbyrdes, når fuldbyrdelsesfristen på 14 dage var udløbet, medmindre dommen forinden var anket. Den familieretlige lovgivning indeholdt ikke bestemmelser om, fra hvilket tidspunkt de afgørelser, som Statsforvaltningen traf, havde virkning, men det er fast antaget, at de havde virkning fra afgørelsestidspunktet.

2.2.1.3. Forkyndelse af meddelelser fra Familieretshuset

Ved etableringen af det nye familieretlige system fik Familieretshuset afgørelseskompetence i sager, hvor afgørelsen hidtil blev truffet af domstolene. Det drejer sig navnlig om sager, hvor ægtefællerne ikke er enige om separation og skilsmisse, samt faderskabssager, hvor ingen anerkender faderskabet, og der derfor skal træffes afgørelse herom. Der henvises til § 26 og § 27, stk. 2, i Familieretshusloven, der er beskrevet i punkt 2.2.1.2.1.

Når sager om separation og skilsmisse behandles hos domstolene, kan meddelelser til modparten, f.eks. stævningen, forkyndes. Der henvises til kapitel 17 i retsplejeloven, der indeholder bestemmelser om forkyndelse af meddelelser som stævninger og mødeindkaldelser m.v. Forkyndelse foretages som udgangspunkt ved digital kommunikation (Digital Post), ved brev- eller postforkyndelse, ved stævningsmand eller telefonisk. Disse forkyndelsesformer forudsætter, at den pågældende part enten er tilsluttet Digital Post eller har kendt bopæl eller opholdssted.

Har den pågældende kendt bopæl eller opholdssted i udlandet uden at være tilsluttet Digital Post, sker forkyndelse efter § 158 i retsplejeloven ved brevforkyndelse eller på den måde, der er foreskrevet ved konvention eller ved vedkommende lands lov. Efter bestemmelsen kan der bl.a. ske forkyndelse efter Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1393/2007 om forkyndelse i medlemsstaterne af retslige og udenretslige dokumenter i civile og kommercielle sager (forkyndelse af dokumenter) og om ophævelse af Rådets forordning nr. 1348/2000 (forkyndelsesforordningen) og Haagerkonventionen af 15. november 1965 om forkyndelse i udlandet af retslige og udenretslige dokumenter i sager om civile eller kommercielle spørgsmål (Haagerforkyndelseskonventionen), jf. bekendtgørelse nr. 15 af 13. februar 1970, Lovtidende C.

Efter § 159, stk. 1, i retsplejeloven kan retten foretage forkyndelse i Statstidende, efter bestemmelsens nr. 1 såfremt den pågældendes bopæl eller opholdssted eller hans arbejdssted her i landet ikke kan oplyses, eller efter bestemmelsens nr. 2 hvis vedkommende fremmede myndighed nægter eller undlader at efterkomme en anmodning om forkyndelse efter § 158.

Forkyndelse i Statstidende efter § 159, stk. 1, sker efter bestemmelsens stk. 2 ved, at en bekendtgørelse indeholdende et uddrag af meddelelsen og en bemærkning om, at meddelelsen kan fås ved henvendelse til retten, indrykkes i Statstidende. I bekendtgørelsen skal endvidere anføres, af hvilken grund denne forkyndelsesform anvendes.

I situationer omfattet af § 159, stk. 1, nr. 2, skal meddelelsen efter § 159, stk. 3, tillige tilsendes den pågældende med post.

Forkyndelser skal foretages i så god tid, at den pågældende part har mulighed for at varetage sine interesser i sagen.

Efter § 3, stk. 1, i lov nr. 419 af 31. maj 2000 om Statstidende (Statstidendeloven) optages i Statstidende alle meddelelser, som i henhold til lovgivningen skal offentliggøres i Statstidende.

Det følger af § 19, stk. 1, i forvaltningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014 med senere ændringer, at når en part ikke kan antages at være bekendt med, at en myndighed er i besiddelse af bestemte oplysninger om en sags faktiske grundlag eller eksterne faglige vurderinger, må der ikke træffes afgørelse, før myndigheden har gjort parten bekendt med oplysningerne eller vurderingerne og givet denne lejlighed til at fremkomme med en udtalelse. Det gælder dog kun, hvis oplysningerne eller vurderingerne er

til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Myndigheden kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.

Det følger af § 19, stk. 2, nr. 5, i forvaltningsloven, at partshøringspligten i bestemmelsens stk. 1 bl.a. ikke gælder, hvis partshøringen over oplysningerne m.v. vil være forbundet med væsentlige vanskeligheder. Bestemmelsen indebærer, at partshøring kan undlades, hvis partens bopæl eller opholdssted er ukendt, og parten ikke er tilsluttet Digital Post. Dette forudsætter dog, at myndigheden har udfoldet rimelige bestræbelser på at kontakte parten, herunder har forsøgt at finde frem til partens bopæl eller opholdssted. Kan der ikke foretages partshøring, kan afgørelsen ikke meddeles parterne, men dette er ikke til hinder for at træffe afgørelsen.

Partshøringspligten efter § 19 i forvaltningsloven suppleres af en ulovbestemt videregående partshøringsregel i sager, der indeholder en partstvist. I disse sager består der således efter omstændighederne en pligt til at give begge parter adgang til at udtale sig om hele afgørelsesgrundlaget.

Familieretshuset foretager normalt partshøringer gennem Digital Post eller, hvis parten ikke er tilsluttet Digital Post, ved at sende et brev til partens adresse, eventuelt med modtagelsesbevis. Bor parten i et land, der er omfattet af forkyndelsesforordningen eller Haagerforkyndelseskonventionen, kan Familieretshuset anmode retten om at forkynde partshøringen efter reglerne i forordningen eller konventionen. Partshøringer kan også foretages på et møde med den pågældende part eller telefonisk eller på mail, dog forudsat at det sker gennem en sikker forbindelse, der overholder databeskyttelseslovgivningen.

Samme fremgangsmåde anvendes ved meddelelse af afgørelser.

En afgørelse truffet af en forvaltningsmyndighed har først retsvirkning, når den bekendtgøres for dens adressat(er), og eventuelle klagefrister løber først fra dette tidspunkt.

Med hensyn til Digital Post henvises til lov om Digital Post fra offentlige afsendere, jf. lovbekendtgørelse nr. 801 af 13. juni 2016 med senere ændringer. Loven finder efter dens § 1 anvendelse på digital kommunikation i postløsningen Digital Post mellem offentlige afsendere og fysiske personer, der er tilsluttet postløsningen efter lovens §§ 3 og 4. Fysiske personers tilslutning efter §§ 3 eller 4 medfører, at offentlige afsendere har ret til at afsende kommunikation til de pågældende i Digital Post med de retsvirkninger, der følger af lovens § 10.

Efter lovens § 3, stk. 1, skal fysiske personer, der er 15 år eller derover, og som har bopæl eller fast ophold i Danmark, tilsluttes Digital Post, medmindre personen fritages for obligatorisk tilslutning efter lovens § 5.

Hvis en fysisk person, der er tilsluttet Digital Post efter lovens § 3, stk. 1, ikke længere har bopæl eller fast ophold i Danmark, følger det af bestemmelsens stk. 4, at tilslutningen fortsætter uændret, medmindre den pågældende anmoder om fritagelse.

Efter lovens § 4, stk. 1, kan fysiske personer, der er fritaget for obligatorisk tilslutning til den digitale postløsning efter lovens § 5, frivilligt tilslutte sig postløsningen med de retsvirkninger, der følger af § 10. En fysisk person, som frivilligt har tilsluttet sig postløsningen, er bundet af tilslutningen, medmindre den pågældende fritages for tilslutningen efter § 5 og regler udstedt i medfør heraf.

I medfør af lovens § 5 er udstedt bekendtgørelse nr. 1553 af 18. december 2013 om fritagelse af fysiske personer fra tilslutning til Offentlig Digital Post m.v. Efter bekendtgørelsens § 3 kan en fysisk person bl.a. fritages fra tilslutning til Digital Post på grund af kognitiv eller fysisk funktionsnedsættelse, manglende adgang til computer i eget hjem, udrejse af Danmark, registrering i CPR uden fast bopæl eller fast opholdssted og sproglige barrierer.

Efter lovens § 7 kan offentlige afsendere anvende Digital Post til kommunikation med fysiske personer, der er tilsluttet postløsningen efter lovens § 3 med de retsvirkninger, der følger af lovens § 10. Ved kommunikation forstås afsendelse af alle dokumenter og meddelelser m.v., herunder afgørelser.

Meddelelser, der sendes under anvendelse af Digital Post, anses efter § 10 for at være kommet frem på det tidspunkt, hvor meddelelsen er tilgængelig for adressaten i postløsningen.

Efter § 154 a, stk. 1, nr. 2, i retsplejeloven kan domstolene anvende digital kommunikation, hvis modtageren ikke er fritaget for Digital Post, og meddelelsen sendes til den digitale postløsning, som anvises efter lov om Digital Post fra offentlige afsendere.

Familieretshusets partshøringer indeholder normalt en svarfrist samt meddelelse om, at Familieretshuset vil træffe afgørelse på det foreliggende grundlag, medmindre parten inden udløbet af fristen har fremsat indsigelser herimod eller har fremsendt oplysninger, der medfører, at Familieretshuset skal genoverveje sagen. Dette gælder både ved partshøring over en ny ansøgning og partshøring, der foretages under behandlingen af en sag.

Den familieretlige lovgivning indeholder ikke særregler om, hvordan partshøringer skal foretages, eller hvordan en afgørelse skal meddeles, når der ikke kan fremskaffes oplysninger om en parts adresse, eller parten bor i et land, hvor det ikke er muligt at fremsende meddelelser pr. post eller gennem det internationale forkyndelsessamarbejde.

Familieretshuset kan ikke forkynde meddelelser som f.eks. partshøringer eller meddelelser om trufne afgørelser gennem Statstidende, fordi der ikke er særskilt hjemmel hertil.

2.2.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

2.2.2.1. Det familieretlige system

Den gældende ordning om visitation af Familieretshusets sager, hvorefter sagerne ved visitationen indledningsvist inddeles i sager, der er omfattet af det nye familieretlige system, dvs. sager omfattet af § 2, nr. 1-11, i Familieretshusloven, og i sager efter de øvrige bestemmelser i lovens § 2, der ikke er omfattet af det nye familieretlige system, bør lovfæstes. Tilsvarende bør det lovfæstes, at for så vidt angår sager omfattet af det nye familieretlige system, foretages visitationen efter lovens §§ 5-7, mens de øvrige sager visiteres efter lovens § 8.

Endelig bør den gældende ordning, hvorefter sager omfattet af det nye familieretlige system behandles og afgøres efter Familieretshusloven og bestemmelserne i den lovgivning, der i øvrigt gælder for den pågældende sag, lovfæstes. Dette er det samme, som efter lovens § 8 gælder for de øvrige sager, der er omfattet af loven.

Med § 46 i Familieretshusloven blev Statsforvaltningen nedlagt pr. 1. april 2019. De opgaver, som Statsforvaltningen indtil nedlæggelsen varetog efter HIV-bløderbørnsloven, har nær sammenhæng med de opgaver efter værgemålsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1015 af 20. august 2007 med senere ændringer, som Familieretshuset overtog fra Statsforvaltningen pr. 1. april 2019, jf. § 17 i 2018-følge-loven. Familieretshuset bør derfor også overtage Statsforvaltningens opgaver efter HIV-bløderbørnsloven. I den forbindelse bør den ulovbestemte klageadgang for afgørelser efter HIV-bløderbørnsloven lovfæstes således, at Familieretshusets afgørelser efter loven kan påklages til Civilstyrelsen.

2.2.2.2. Familieretshusets afgørelser

2.2.2.2.1. Forældremyndighed ved dødsfald

Sager om forældremyndighed efter en forældremyndighedsindehavers død bør som udgangspunkt afgøres af Familieretshuset. Dette skyldes, at disse sager forudsætter en række sagsbehandlingskridt, der er mere administrative end retlige. Det drejer sig navnlig om at fastslå, hvem der ønsker at få forældremyndigheden, eventuelt i samarbejde med kommunen. Endvidere er der i flere af sagerne kun én ansøger, hvorfor der ikke skal tages stilling til en tvist mellem to private parter. Der henvises i den forbindelse til § 6, stk. 2, nr. 11, i Familieretshusloven, hvorefter afgørelsen i en sag altid træffes af Familieretshuset, når der ikke skal tages stilling til en tvist mellem to private parter.

Nogle af dødsfaldssagerne indeholder en partstvist, men blandt dem vil der være sager, hvor der ikke er tvivl om, hvem der skal have forældremyndigheden. Det drejer sig bl.a. om sager, hvor der er afholdt en samtale med barnet, der klart og utvetydigt har givet udtryk for, hvem det ønsker som forældremyndighedsindehaver, samt sager, hvor den ene ansøger gennem længere tid har haft en nær tilknytning til barnet, f.eks. den afdøde forældremyndighedsindehavers samlever, og den anden ansøger kun i begrænset omfang har haft kontakt med barnet. Der er ikke noget til hinder for, at sådanne sager kan afgøres af Familieretshuset.

Der vil dog også blandt dødsfaldssagerne kunne være sager, der er komplekse og dermed omfattet af § 7 i Familieretshusloven, og sager, der indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger, jf. § 27, stk. 2, nr. 1, i Familieretshusloven. Sådanne sager bør Familieretshuset fortsat indbringe for familieretten til afgørelse efter henholdsvis § 32 og § 27, stk. 2, nr. 1, i Familieretshusloven.

Som konsekvens af forslaget om at tillægge Familieretshuset kompetence til at træffe afgørelse i visse sager om forældremyndighed ved død foreslås det, at virkningstidspunktet for disse afgørelser omfattes af § 37 i Familieretshusloven. Forslaget indebærer, at afgørelserne i lighed med familierettens forældremyndighedsafgørelser har virkning 14 dage efter afgørelsen.

2.2.2.2.2. Virkningstidspunkt for Familieretshusets bidragsafgørelser

§ 34, stk. 2, i Familieretshusloven indeholder efter dens forarbejder en sammenblanding af to regelsæt. Det første regelsæt drejer sig om, fra hvilket tidspunkt en afgørelse får virkning sådan, at afgørelsen kan tvangsfuldbyrdes. Det andet regelsæt drejer sig eksempelvis om, fra hvilket tidspunkt en afgørelse om størrelsen af et børne- eller ægtefællebidrag har virkning, dvs. fra hvilket tidspunkt bidragsbetaleren skal betale bidraget.

Da bidragsbekendtgørelsen indeholder bestemmelser om, fra hvilket tidspunkt en fastsættelse eller ændring af et børne- eller ægtebidrag har virkning, dvs. fra hvilket tidspunkt bidraget skal betales, er der ikke behov for, at Familieretshuset efter § 34, stk. 2, i Familieretshusloven kan bestemme, at en afgørelse har virkning fra et tidligere tidspunkt end afgørelsestidspunktet. Det bemærkes videre, at der heller ikke i relation til andre afgørelsestyper er behov for at kunne bestemme, at en afgørelse har virkning fra et tidligere tidspunkt end afgørelsestidspunktet. Dette skyldes, at en afgørelse ikke kan fuldbyrdes m.v., før den er truffet (afgørelsestidspunktet).

Familieretshuset bør således alene have mulighed for efter § 34, stk. 2, at bestemme, at en afgørelse har virkning fra et senere tidspunkt end afgørelsestidspunktet. En sådan bestemmelse vil betyde, at afgørelsen først kan fuldbyrdes fra det tidspunkt, hvor den får virkning. § 34, stk. 2, i Familieretshusloven bør præciseres i overensstemmelse hermed.

Dette vil ikke påvirke bestemmelserne i bidragsbekendtgørelsen om, fra hvilket tidspunkt en bidragsbetaler skal betale et fastsat eller ændret bidrag.

Endvidere bør det fremgå klart af Familieretshusloven, at de afgørelser om ændring af aftaler og afgørelser om størrelsen af et ægtefællebidrag, som Familieretshuset træffer, i lighed med andre afgørelser om størrelsen af ægtefællebidrag har virkning fra afgørelsestidspunktet, jf. § 34 i Familieretshusloven.

2.2.2.2.3. Forkyndelse af meddelelser fra Familieretshuset

Ligesom domstolene kan forkynde meddelelser om retssager i Statstidende, bør Familieretshusets meddelelser i konkrete sager ligeledes kunne forkyndes i Statstidende, hvis en part ikke er tilsluttet Digital post, og partens bopæl eller opholdssted ikke kan oplyses, eller hvis det ikke er muligt at foretage forkyndelse for en part, der har bopæl eller opholdssted i udlandet.

De meddelelser, der forkyndes, vil typisk indeholde en partshøring eller en orientering om, at Familieretshuset har truffet afgørelse i den pågældende sag.

Indeholder meddelelsen en partshøring med en svarfrist, bør Familieretshuset kunne afgøre sagen på det foreliggende grundlag, når svarfristen er udløbet, og den pågældende part ikke har besvaret høringen. Indeholder meddelelsen orientering om, at Familieretshuset har truffet afgørelse i den pågældende sag, løber fristen på fire uger i § 41, stk. 1, i Familieretshusloven for at anmode om, at Familieretshuset indbringer afgørelsen for familieretten til prøvelse, fra den dag, hvor meddelelsen blev forkyndt.

2.2.3. Den foreslåede ordning

De foreslåede justeringer af reglerne om visitation m.v. af Familieretshusets sager foreslås for det første gennemført ved, at der i § 4, stk. 1, i Familieretshusloven som 2. pkt. indsættes en bestemmelse, hvorefter sager omfattet af § 2, nr. 1-11, i Familieretshusloven visiteres efter lovens §§ 5-7, og hvorefter disse sager behandles og afgøres efter Familieretshusloven og bestemmelserne i den lovgivning, der gælder for den pågældende sag. Dernæst foreslås justeringerne gennemført ved, at der i § 4, stk. 1, i Familieretshusloven som 3. pkt. indsættes en bestemmelse, hvorefter § 8 i Familieretshusloven finder anvendelse på de resterende sager omfattet af § 2 i Familieretshusloven. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2.

Den foreslåede overførsel af Statsforvaltningens opgaver efter HIV-bløderbørnsloven foreslås gennemført ved, at henvisningerne i loven til Statsforvaltningen ændres således, at der i stedet henvises til Familieretshuset. Samtidigt indsættes der i loven som § 5 a en bestemmelse, hvorefter Familieretshusets afgørelser efter loven kan påklages til Civilstyrelsen. Som led i overførslen indsættes der i oversigten over Familieretshusets opgaver i § 2 i Familieretshusloven en henvisning til HIV-bløderbørnsloven, og en tilsvarende henvisning indsættes i § 8 i Familieretshusloven om Familieretshusets behandling af sager, der ikke er omfattet af det nye familieretlige system. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1 og 3, og § 12.

Den foreslåede ændring af kompetencen til at træffe afgørelse om forældremyndighed ved en forældremyndighedsindehavers død foreslås gennemført ved, at henvisningerne i § 27, stk. 1, nr. 1, i Familieretshusloven til §§ 15 og 15 a i forældreansvarsloven om forældremyndighed efter død udgår. Den foreslåede bestemmelse om virkningstidspunktet for Familieretshusets afgørelser om forældremyndighed efter død foreslås indsat i § 37 i Familieretshusloven som stk. 1, nr. 5. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 6 og 9.

Forslaget om, at Familieretshusets meddelelser i konkrete sager kan forkyndes i Statstidende, foreslås gennemført ved, at der som § 11 a indsættes en bestemmelse herom i Familieretshusloven. Det foreslås, at bestemmelsen skal regulere, hvordan Familieretshuset generelt kommunikerer med parterne. I bestemmelsen foreslås det således, at når en part er tilsluttet Digital Post, sender Familieretshuset meddelelser i sager til parten gennem Digital Post, og at meddelelser til en part, der ikke er tilsluttet Digital Post, sendes med brevpост. Bestemmelsen giver dog Familieretshuset mulighed for at anvende en anden meddelelsesform, hvis det i den konkrete situation er mere hensigtsmæssigt. Hvis Familieretshuset ikke får bekræftelse på, at en part har modtaget en meddelelse, eller hvis partens bopæl eller opholdssted ikke kan oplyses, og der som eksempelvis i skilsmisssager er behov for forkyndelse, anmoder Familieretshuset retten om at forkynde meddelelsen for parten, herunder eventuelt i Statstidende. Endelig følger det af bestemmelsen, at når en eventuel frist i en meddelelse fra Familieretshuset er udløbet, og den pågældende part ikke har besvaret meddelelsen, kan Familieretshuset afgøre sagen på det foreliggende grundlag. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 4.

Videre foreslås det, at forslaget om, at Familieretshuset ikke skal kunne bestemme, at afgørelser om børne- og ægtefællebidrag m.v. har virkning fra et tidligere tidspunkt end afgørelsestidspunktet gennemføres ved ændring af § 34, stk. 2, i Familieretshusloven. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 7.

Endelig foreslås ændringen af virkningstidspunktet for Familieretshusets afgørelse om ændring af aftaler og afgørelser om bidragspligten gennemført ved, at anvendelsesområdet for § 37, stk. 1, nr. 3, i Familieretshusloven ændres således, at bestemmelsen alene finder anvendelse på afgørelser efter § 52 og § 53, stk. 1, i ægteskabsloven om ændring af henholdsvis aftaler og afgørelser om pligten til at betale ægtefællebidrag. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8.

2.3. Aftaler om fælles forældremyndighed

2.3.1. Gældende ret

§ 13, stk. 1, i forældreansvarsloven giver forældre mulighed for at aftale, at forældremyndigheden skal overføres fra den ene forælder til den anden. Aftalen skal anmeldes til Familieretshuset for at være gyldig. Er en sag om forældremyndighed indbragt for familieretten, kan anmeldelse ske hertil.

Efter lovens § 13, stk. 2, kan forældremyndigheden ved aftale godkendt af Familieretshuset eller familieretten overføres til andre end forældre. Forældremyndigheden kan overføres til et ægtepar eller et samlevende par i forening, herunder til den ene forælder og dennes ægtefælle eller samlever. Bestemmelsen giver også en forælder, der har forældremyndigheden alene, mulighed for at aftale fælles forældremyndighed med sin ægtefælle eller samlever.

Bestemmelserne i § 13, stk. 1 og 2, giver således mulighed for at indgå aftaler om placeringen af forældremyndighed på en række forskellige måder. Bestemmelserne indeholder imidlertid ikke hjemmel til at aftale fælles forældremyndighed i alle situationer. Eksempelvis giver bestemmelserne ikke mulighed for at aftale fælles forældremyndighed i følgende situation: Den ene forælder og dennes ægtefælle eller samlever har fået fælles forældremyndighed efter § 13, stk. 2, i forældreansvarsloven. Hvis denne forælder, der har del i forældremyndigheden, dør, kan den afdøde forælders ægtefælle eller samlever, der efter dødsfaldet efter § 15 i forældreansvarsloven har forældremyndigheden alene, ikke indgå aftale om fælles forældremyndighed med den anden forælder.

Det følger af § 15, stk. 2, i forældreansvarsloven, at når en forælder dør, og forældrene ved dødsfaldet havde fælles forældremyndighed, kan andre i forbindelse med dødsfaldet anmode om forældremyndigheden, hvis barnet ved dødsfaldet ikke havde bopæl hos den efterlevende forælder. Det følger af bestemmelsens stk. 3, at når en forælder, der har forældremyndigheden alene, dør, kan en efterlevende forælder og andre anmode om forældremyndigheden. Begge bestemmelser giver mulighed for at etablere fælles forældremyndighed.

2.3.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

Bestemmelserne i § 13, stk. 1 og 2, i forældreansvarsloven giver mulighed for at indgå aftaler om placeringen af forældremyndighed i en række forskellige situationer, men bestemmelserne giver ikke tilstrækkelig mulighed for at aftale fælles forældremyndighed. Efter en konkret vurdering kan det eksempelvis være bedst for et barn, at en forældremyndighedsindehaver, der ikke er forælder til barnet, har mulighed for at aftale fælles forældremyndighed med en af barnets forældre, der hverken er forældremyndighedsindehaverens ægtefælle eller samlever. På den måde sikres det, at der er to personer, der har ret og pligt til at drage omsorg for barnet og til at træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Forældreansvarsloven indeholder ikke hjemmel til, at der kan indgås en sådan aftale, men efter ministeriets opfattelse bør loven ikke være til hinder for sådanne ordninger, når de er bedst for barnet. Forældreansvarsloven bør derfor indeholde mulighed for at indgå sådanne aftale, forudsat at aftalen godkendes af Familieretshuset eller familieretten.

2.3.3. Den foreslåede ordning

Forslaget om udvidelse af adgangen til at aftale fælles forældremyndighed over et barn foreslås gennemført ved, at der i § 13, stk. 2, i forældreansvarsloven som 3. pkt. indsættes en bestemmelse, der giver en forældremyndighedsindehaver mulighed for ved en aftale godkendt af Familieretshuset eller familieretten at aftale fælles forældremyndighed med en af barnets forældre, der hverken er forældremyndighedsindehaverens ægtefælle eller samlever.

Der henvises til lovforslagets § 4, nr. 3.

2.4. Internationale børnebortførelser

2.4.1. Gældende ret

2.4.1.1. Tilbagegivelse af bortførte børn

Børnebortførelsesloven indeholder bl.a. regler om behandlingen af anmodninger om tilbagegivelse efter Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser (Haagerbørnebortførelseskonventionen), jf. bekendtgørelse nr. 110 af 21. november 1991, Lovtidende C, af børn, der er bortført til Danmark fra en anden konventionsstat. Loven fastlægger også i overensstemmelse med konventionen betingelserne for at tilbagegive et bortført barn.

Formålet med konventionen er at sikre, at bortførte børn tilbagegives med henblik på, at afgørelsen om uenigheden mellem forældrene om forældreansvaret i forhold til barnet kan blive afgjort til barnets bedste i det land, hvor barnet boede på bortførelsestidspunktet. Det må således ikke være muligt for en forælder at bortføre et barn til et andet land, hvor den pågældende forælder har bedre muligheder for få forældreansvaret over barnet.

Det følger af § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven, at børn, som ulovligt er ført her til landet, eller som ulovligt tilbageholdes her, efter anmodning skal tilbagegives til den, som barnet tilbageholdes fra, hvis barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen havde bopæl i en stat, som har tiltrådt Haagerbørnebortførelseskonventionen. Det er således udgangspunktet, at et bortført barn skal tilbagegives.

Ved § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven er artikel 8 i Haagerbørnebortførelseskonventionen blevet inkorporeret i dansk ret. Det fremgår af artikel 8, at enhver person, institution eller anden myndighed, som gør gældende, at et barn er blevet bortført eller tilbageholdt i strid med forældremyndigheden, kan anmode centralmyndigheden enten i den stat, hvor barnet har bopæl, eller i enhver anden kontraherende stat om bistand til at sikre, at barnet tilbagegives. Det fremgår dog ikke af artikel 8, til hvem et bortført barn skal tilbagegives, hvis betingelserne for tilbagegivelse er opfyldt.

Efter konventionens artikel 13, stk. 1, litra b, der er inkorporeret i dansk ret ved § 11 i børnebortførelsesloven, kan tilbagegivelse af et bortført barn bl.a. nægtes, hvis der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed eller på anden måde sætte barnet i en situation, som barnet ikke bør tåle. Bestemmelsen finder f.eks. anvendelse, hvis der er risiko for, at den forælder, som barnet er bortført fra, efter en eventuel tilbagegivelse af barnet vil udøve vold m.v., herunder psykisk vold, over for barnet eller den anden forælder.

Ud over betingelserne i § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven skal en afgørelse om tilbagegivelse af et barn altid være til barnets bedste.

Sager om tilbagegivelse af børn, der er bortført til Danmark, behandles af familieretten. Tilbagegives barnet, er det op til myndighederne i det land, hvor barnet boede på bortførelsestidspunktet, at tage stilling til, hvad der er bedst for barnet i relation til placeringen af forældreansvaret over for barnet, herunder at træffe midlertidige afgørelser herom under behandlingen af forældremyndighedssagen.

2.4.1.2. Afgørelser om midlertidig forældremyndighed ved risiko for børnebortførelse

Forældreansvarsloven indeholder i kapitel 5 bestemmelser om midlertidige afgørelser om forældremyndighed.

Efter § 26 i forældreansvarsloven kan den myndighed, der behandler en sag om forældremyndighed, efter anmodning bestemme, hvem forældremyndigheden midlertidigt skal tilkomme. Afgørelsen gælder, indtil der foreligger en endelig aftale eller afgørelse, som kan fuldbyrdes. Afgørelsen bortfalder, hvis anmodningen om, at der træffes afgørelse om forældremyndighed, tilbagekaldes eller afvises, eller hvis forældrene genoptager samlivet. Midlertidig forældremyndighed efter § 26 gælder således kun under behandlingen af forældremyndighedssagen.

Er indehaveren eller begge indehavere af forældremyndigheden forhindret i at træffe bestemmelse om barnets personlige forhold, afgør Familieretshuset efter § 28 i forældreansvarsloven, hvem forældremyndigheden skal tilkomme, så længe forhindringen varer. Det følger af bestemmelsen, at forældremyndigheden automatisk ophører, når forhindringen ikke længere er til stede, dvs. når den hidtidige forældremyndighedsindehaver igen er i stand til at træffe bestemmelse om barnets personlige forhold.

Endelig indeholder § 27 i forældreansvarsloven en bestemmelse om midlertidig forældremyndighed, når forældrene har fælles forældremyndighed, og der er risiko for, at den ene af dem vil bringe barnet ud af landet og derved foregribe en afgørelse om forældremyndigheden. I disse situationer kan social- og indenrigsministeren eller den, ministeren bemyndiger hertil, midlertidigt tillægge den anden forælder forældremyndigheden alene.

Lovens § 27 anvendes alene, når den ene forælder er i færd med at bortføre et barn til udlandet, og der derfor er et akut behov for at tillægge den anden forælder forældremyndigheden alene. Dermed får denne forælder efter § 3 i forældreansvarsloven mulighed for som eneforældremyndighedsindehaver at bestemme, hvor barnet skal opholde sig, og kan anmode om politiets bistand til at bringe bortførelsen af barnet til udlandet til ophør. Grundlaget for politiets indgriben er § 215 i straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 976 af 17. september 2019 med senere ændringer, hvorefter den, som unddrager en person under 18 år forældres eller anden rette vedkommendes myndighed eller forsorg, kan straffes.

I praksis forudsætter anvendelse af § 27 i forældreansvarsloven, at det ikke er muligt for Familieretshuset eller familieretten at træffe en midlertidig afgørelse om forældremyndigheden efter § 26 i forældreansvarsloven, typisk fordi det akutte behov for en forældremyndighedsafgørelse opstår uden for Familieretshusets eller familierettens kontortid. De afgørelser, som social- og indenrigsministeren træffer efter § 27, træffes uden sædvanlig sagsoplysning, fordi der er meget kort tid til at tage stilling til anmodningen om eneforældremyndighed.

Bestemmelsen i § 27 finder anvendelse, uanset om der verserer eller ikke verserer en sag om forældremyndigheden over barnet hos Familieretshuset eller domstolene.

En afgørelse om eneforældremyndighed efter § 27 har samme retsvirkninger som andre forældremyndighedsafgørelser.

Efter § 30 i forældreansvarsloven kan social- og indenrigsministeren ændre en midlertidig afgørelse truffet efter lovens § 27.

Afgørelser efter § 27 i forældreansvarsloven kan ikke indbringes for højere administrativ myndighed, men afgørelserne kan indbringes for domstolene efter § 63 i grundloven.

Bestemmelsen i § 27 indeholder ikke bestemmelser om, hvor længe en forældremyndighedsafgørelse truffet i medfør af bestemmelsen gælder. Det antages imidlertid, at en afgørelse efter § 27 bortfalder, når der foreligger en endelig aftale eller afgørelse om forældremyndigheden, som kan fuldbyrdes, når en eventuel sag om forældremyndigheden tilbagekaldes eller afvises, eller hvis forældrene genoptager samlivet. Dette indebærer, at en afgørelse efter § 27 kan være gældende i en længere periode, hvis ingen af forældrene indleder en forældremyndighedssag.

2.4.1.3. Den nordiske domslov

Den nordiske domslov indeholder i § 5 bestemmelser om fuldbyrdelse i Danmark af retsafgørelser, administrative afgørelser og forlig, herunder at midlertidig afgørelser, der er truffet i Finland, Island, Norge eller Sverige, om forældremyndighed over et barn eller om ret til personligt samkvem med et barn, eller som i øvrigt går ud på, at et barn skal udleveres, kan fuldbyrdes her i landet.

Efter lovens § 9, stk. 1, indgives anmodning om fuldbyrdelse til fogedretten. Efter bestemmelsens stk. 6 skal dokumenter, som er affattet på andre sprog end dansk, norsk eller svensk, ledsages af en bekræftet oversættelse til et af disse sprog, medmindre fogedretten bestemmer andet.

Fuldbyrdelsen foretages efter lovens § 10 efter samme regler, som gælder for fuldbyrdelse af danske afgørelser uden hensyn til, hvad afgørelsen eller forliget måtte indeholde om tvangsmidler. Denne bestemmelse betyder, at sager om fuldbyrdelse af forældremyndighed m.v. efter lovens § 5 behandles af familieretten efter reglerne om fuldbyrdelse af forældremyndighed m.v. i kapitel 42 b i retsplejeloven.

2.4.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

2.4.2.1. Tilbagegivelse af bortførte børn

Ordlyden af § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven svarer ikke til ordlyden af artikel 8 i Haagerbørnebortførelseskonventionen. § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven bør derfor bringes i overensstemmelse med konventionens artikel 8 således, at artikel 8 er korrekt inkorporeret i dansk ret. Det bør derfor ikke længere fremgå af bestemmelsen, at et bortført barn, der skal tilbagegives, skal tilbagegives til den, som barnet tilbageholdes fra. Ved afgørelser om, at et bortført barn skal tilbagegives, skal familieretten således kunne bestemme, til hvem og hvordan barnet skal tilbagegives. Med den foreslåede ændring får familieretten således bedre muligheder for at træffe afgørelse om tilbagegivelse af et bortført barn til barnets bedste.

En tilbagegivelse kan eksempelvis foregå på den måde, at bortføreren tager med barnet tilbage til det land, hvor barnet boede på bortførelsestidspunktet. Hvis der er behov for det, kan der i det pågældende land træffes foranstaltninger til beskyttelse af barnet og/eller bortføreren mod voldelige overgreb m.v. fra den anden forælder, f.eks. i form af mulighed for ophold på en hemmelig adresse eller et krisecenter. Tilbagegivelsen kan endvidere ske til myndighederne i det land, hvor barnet boede på bortførelsestidspunktet således, at disse myndigheder sikrer, at barnet ikke udsættes for vold m.v. Tilbagegivelsen kan også foregå på andre måder, der sikrer, at barnet og/eller bortføreren ikke udsættes for vold m.v.

Det bemærkes, at den foreslåede ændring ikke er til hinder for, at tilbagegivelsen sker til den forælder, som barnet blev bortført fra, forudsat at retten vurderer, at tilbagegivelse på denne måde ikke vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle.

2.4.2.2. Afgørelser om midlertidig forældremyndighed ved risiko for børnebortførelse

Den tidsmæssige udstrækning af afgørelser om midlertidig forældremyndighed efter § 27 i forældreansvarsloven bør som udgangspunkt udformes i overensstemmelse med den gældende ordning. En afgørelse om eneforældremyndighed, der er truffet efter § 27, bør således kun gælde, indtil der foreligger en endelig aftale eller afgørelse om forældremyndigheden, som kan fuldbyrdes. Herudover bør en afgørelse efter § 27 bortfalde, hvis en forældremyndighedssag tilbagekaldes eller afvises af Familieretshuset eller domstolene, eller hvis forældrene genoptager samlivet.

Endelig bør det sikres, at afgørelser efter § 27 ikke er gældende i en længere periode, hvis ingen af forældrene indleder en forældremyndighedssag. Afgørelserne bør derfor bortfalde fire uger efter afgørelsestidspunktet, medmindre en af forældrene inden da har indgivet en anmodning om en afgørelse om forældremyndigheden til Familieretshuset.

2.4.2.3. Den nordiske domslov

Anvendelsesområdet for § 5 i den nordiske domslov om fuldbyrdelse af afgørelser m.v. om forældremyndighed m.v. bør udvides til også at omfatte afgørelser om barnets bopæl, der er truffet i et af de andre nordiske lande. Dette skyldes, at både i Danmark og internationalt træffes der i dag, ud over

afgørelser om forældremyndighed og samvær, også afgørelser om barnets bopæl. Sådanne afgørelser kan bl.a. indebære, at der ikke er behov for at ophæve fælles forældremyndighed for at træffe afgørelse om, hvem af forældrene et barn skal bo hos efter en skilsmisse. Der henvises til kapitel 3 i forældreansvarsloven.

Samtidigt bør bestemmelsens henvisning til personligt samkvem ændres til samvær. Dette skyldes, at begrebet samkvem i dansk ret er afløst af begrebet samvær. Der henvises til kapitel 4 i forældreansvarsloven.

2.4.3. Den foreslåede ordning

Forslaget om at bringe § 10 i børnebortførelsesloven i overensstemmelse med artikel 8 foreslås gennemført ved, at § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven ændres således, at det ikke fremgår af bestemmelsen, at et bortført barn, der tilbagegives, skal tilbagegives til den, som barnet tilbageholdes fra. Der henvises til lovforslagets § 5.

Forslaget om tidsbegrænsning af afgørelser om midlertidig forældremyndighed i bortførelsessager efter § 27 i forældreansvarsloven foreslås gennemført ved, at der i § 27 som stk. 2, for det første indsættes en bestemmelse, hvorefter en afgørelse om eneforældremyndighed, der er truffet efter § 27, gælder, indtil der foreligger en endelig aftale eller afgørelse om forældremyndigheden, som kan fuldbyrdes, dog med forbehold for den foreslåede bestemmelse i stk. 3. For det andet foreslås forslaget gennemført ved, at der som stk. 3 indsættes en bestemmelse, hvorefter en afgørelse om eneforældremyndighed, der er truffet efter § 27, for det første bortfalder fire uger efter afgørelsestidspunktet, medmindre en af forældrene inden da har indgivet en anmodning om en afgørelse om forældremyndigheden til Familieretshuset efter § 31 i forældreansvarsloven, og for det andet bortfalder, hvis den førnævnte forældremyndighedssag tilbagekaldes eller afvises af Familieretshuset eller domstolene, og for det tredje bortfalder, hvis forældrene genoptager samlivet. Der henvises til lovforslagets § 4, nr. 7.

Forslagene vedrørende den nordiske domslov foreslås gennemført ved, at § 5 i den nordiske domslov udvides til også at omfatte afgørelser om barnets bopæl, der er truffet i et af de andre nordiske lande, og ved, at begrebet personligt samkvem i bestemmelsen ændres til begrebet samvær. Endvidere præciseres det i lovens § 9, stk. 1, at anmodning om fuldbyrdelse af forældremyndighed m.v. efter lovens § 5 indgives til familieretten, jf. kapitel 42 b i retsplejeloven, og i § 9, stk. 6, i den nordiske domslov om oversættelser ændres henvisningen til fogedretten til en henvisning til retten således, at bestemmelsen finder anvendelse på både fogedretten og familieretten. Der henvises til lovforslagets § 11, nr. 2-4.

2.5. Opfølgning på ændringerne i 2019 af reglerne om adoption uden samtykke

2.5.1. Gældende ret

2.5.1.1. Adoption uden samtykke

Efter § 2 i adoptionsloven, jf. lovebekendtgørelse nr. 775 af 7. august 2019, må adoption kun bevilges, når adoption efter foretagen undersøgelse kan antages at være bedst for den, som ønskes adopteret, og denne enten ønskes opfostret hos adoptanten eller har været opfostret hos denne, eller der foreligger anden særlig grund til adoptionen.

Adoption af et barn kræver efter § 7 i adoptionsloven som udgangspunkt samtykke fra barnets forældre, men loven indeholder navnlig i §§ 9-11 bestemmelser om adoption uden forældresamtykke.

Adoption uden forældresamtykke kan efter § 10, jf. § 9, stk. 2 og 3, i adoptionsloven meddeles, hvis betingelserne for anbringelse af barnet uden for hjemmet i § 58, stk. 1, nr. 1 eller 2, i serviceloven er opfyldt, og det er sandsynliggjort, at forældrene varigt vil være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet, og at adoption af hensyn til kontinuiteten og stabiliteten i barnets opvækst vil være bedst for barnet. Herudover kan adoption i særlige tilfælde meddeles, hvis væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for

barnet, taler for det, eksempelvis i situationer hvor barnet har været anbragt uden for hjemmet i en længere årrække, og hvor barnets forældre ikke ønsker at have kontakt til barnet.

Ved lov nr. 497 af 1. maj 2019 om ændring af adoptionsloven, lov om social service og forskellige andre love (Kontinuitet og enkle forløb for børn, der adopteres uden samtykke) blev behandlingen af sager om adoption uden samtykke forenklet. I den forbindelse blev kompetencen til at træffe afgørelse om adoption uden samtykke overført fra Familieretshuset til Ankestyrelsen.

Der blev endvidere indført en ny ordning, hvorefter et barn midlertidigt placeres hos en adoptionsansøger, når Ankestyrelsen efter § 10, jf. § 9, stk. 1-3, i adoptionsloven har truffet afgørelse om, at barnet skal adopteres uden forældresamtykke. Forældrene kan inden 14 dage anmode om domstolsprøvelse af Ankestyrelsens adoptionsafgørelse. Der kan først udstedes adoptionsbevilling, når adoptionsafgørelsen er endelig. Der henvises til § 11, stk. 3-5, i adoptionsloven.

Under den midlertidige placering, der ophører ved udstedelse af adoptionsbevilling eller ophævelse af Ankestyrelsens adoptionsafgørelse, har adoptionsansøgeren forældremyndigheden over barnet. Der henvises til § 32 a i adoptionsloven.

Formålet med den midlertidige placering af barnet hos en adoptionsansøger, inden adoptionen er endelig, er at give mulighed for, at barnets tilknytning til adoptanten kan starte så tidligt i barnets liv som muligt med deraf følgende forbedrede muligheder for at give barnet en tryk og stabil opvækst.

Adoptionsnævnet finder efter anmodning fra Ankestyrelsen den rette adoptant til barnet blandt de adoptionsansøgere, der er godkendt til at adoptere et barn efter § 4 a, stk. 1, i adoptionsloven. Barnets forældre er ikke part i den del af adoptionssagen, der handler om, hvem der skal adoptere barnet, og forældrene har derfor efter hverken forvaltningsloven eller lov nr. 606 af 12. juni 2013 om offentlighed i forvaltningen ret til oplysninger om adoptionsansøgeren, herunder ansøgerens navn og adresse.

2.5.1.2. Orienteringsretten

Efter § 23, stk. 1, i forældreansvarsloven har en forælder, som ikke har forældremyndighed, ret til at få orientering om barnets forhold fra skoler, børneinstitutioner, social- og sundhedsvæsenet samt private sygehuse, privat praktiserende læger og tandlæger. En sådan forælder har desuden ret til at få udleveret dokumenter om barnets forhold, hvis disse findes på skoler og i børneinstitutioner.

Efter lovens § 23, stk. 2, kan de nævnte institutioner m.v. nægte at give konkrete oplysninger og udlevere dokumenter om barnets forhold, hvis det må antages at være til skade for barnet. Endvidere kan Familieretshuset efter bestemmelsens stk. 3 i særlige tilfælde efter anmodning fra indehaveren af forældremyndigheden eller fra en af de nævnte institutioner m.v. fratage den forælder, der ikke har forældremyndighed, adgangen til at få orientering og få udleveret dokumenter efter bestemmelsens stk. 1.

Forældres ret til orientering m.v. bortfalder, hvis barnet adopteres, herunder ved adoption uden forældresamtykke. Det følger således af § 16 i adoptionsloven, at ved adoption indtræder samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn som mellem forældre og deres barn. Samtidig bortfalder retsforholdet mellem adoptivbarnet og dets oprindelige slægt.

Derimod mister barnets forældre ikke retten til orientering m.v., når barnet efter § 32 a i adoptionsloven midlertidigt placeres hos en adoptionsansøger, der får forældremyndigheden over barnet.

Efter adoptionen har barnets oprindelige forældre mulighed for at få tilsendt anonymiserede opfølgingsrapporter om barnet ca. hvert tredje år, indtil barnet fylder 18 år, dog forudsat at adoptanterne udarbejder disse rapporter.

2.5.1.3. Barnets navn

Efter § 16, stk. 1-4, i navneloven indgives ansøgning om navngivning og navneændring til personregisterføreren. Sagerne afgøres som udgangspunkt af personregisterførerne, men visse sager videresendes til Familieretshuset. De sager, der videresendes til Familieretshuset, afgøres efter § 26, jf. § 27, stk. 2, i Familieretshusloven som udgangspunkt af Familieretshuset. Familieretshuset indbringer dog navnesager, der indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger, for familieretten til afgørelse.

Efter § 16 a, stk. 1, i navneloven skal ansøgning om navngivning og navneændring indgives digitalt til personregisterføreren.

Det følger af § 19 i navneloven, at navneændring og navngivning endvidere kan ske ved adoptionsbevilling. Efter § 1, stk. 1, i adoptionsloven meddeles adoption ved bevilling, der som udgangspunkt udfærdiges af Familieretshuset. Bevilling til adoption udfærdiges dog af Ankestyrelsen, når det drejer sig om meddelelse af adoption uden forældresamtykke. Sager om navngivning og navneændring i forbindelse med adoption behandles således ikke af personregisterførerne, og navneansøgningen indgives derfor i praksis til den myndighed, der skal udfærdige adoptionsbevillingen, dvs. Familieretshuset eller Ankestyrelsen.

2.5.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

2.5.2.1. Orienteringsretten

Når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om, at et barn kan adopteres uden forældresamtykke, og Ankestyrelsen har placeret barnet midlertidigt hos en adoptionsansøger, der har fået forældremyndigheden over barnet, er de første væsentlige skridt henimod at gennemføre et fuldstændigt familieskifte for barnet taget. Med den midlertidige placering kan barnets tilknytning til adoptanten starte så tidligt i barnets liv som muligt med deraf følgende forbedrede muligheder for at give barnet en tryk og stabil opvækst.

I de omhandlede situationer er barnets forældre ikke enige i adoptionen, og nogle af disse forældre kan opsøge barnet eller de kommende adoptanter og dermed modarbejde det kommende familieskifte. Dette er ikke til barnets bedste, og det er ministeriets opfattelse, at det er vigtigt at kunne beskytte barnet herimod.

De oplysninger, som forældrene behøver for at kunne opsøge barnet og adoptanterne, kan de få gennem orienteringsretten efter § 23 i forældreansvarsloven.

Som følge heraf foreslås det, at en midlertidig placering af et barn efter § 32 a i adoptionsloven også indebærer, at orienteringsretten efter § 23 i forældreansvarsloven bortfalder. På den måde sikres det, at familieskiftet kan foregå anonymt, således at forældre ikke efter den midlertidige placering kan få oplysninger om barnet, der giver forældrene mulighed for at opsøge barnet uden adoptionsansøgernes samtykke.

Hvis retten ophæver Ankestyrelsens adoptionsafgørelse, og fristen for at anke dommen er udløbet, genindtræder forældrenes forældremyndighed over barnet, hvorefter forældrene som forældremyndighedsindehavere har ret til oplysninger om barnet.

2.5.2.2. Barnets navn

Den gældende ordning, hvorefter ansøgning om navngivning eller navneændring i forbindelse med adoption ikke indgives til personregisterføreren, men til den myndighed, der skal udfærdige adoptionsbevillingen, bør efter ministeriets opfattelse lovfæstes. Det bør ligeledes lovfæstes, at afgørelse om navngivning og navneændring i forbindelse med adoption træffes af den myndighed, der skal udfærdige adoptionsbevillingen, dvs. Familieretshuset eller Ankestyrelsen.

2.5.3. Den foreslåede ordning

Forslaget om bortfald af orienteringsretten efter § 23 i forældreansvarsloven, når et barn midlertidigt anbringes hos en adoptionsansøger efter § 32 a i adoptionsloven, foreslås gennemført ved, at der i § 23 i forældreansvarsloven som stk. 4 indsættes en bestemmelse herom. Der henvises til lovforslagets § 4, nr. 6.

Forslaget om behandling af ansøgninger om navngivning og navneændring i forbindelse med adoption foreslås gennemført ved, at der i § 16 i navneloven som stk. 5 indsættes en bestemmelse, hvorefter bestemmelserne i § 16, stk. 1-4, ikke gælder ved ansøgning om navngivning og navneændring, der indgives i forbindelse med anmodning om udstedelse af adoptionsbevilling, og ved, at § 19 i navneloven ændres således, at det fremgår af bestemmelsen, at den finder anvendelse, uanset om adoptionsbevillingen udfærdiges af Familieretshuset eller Ankestyrelsen. Der henvises til lovforslagets § 6, nr. 1 og 2.

2.6. Ændring af vilkår for separation og skilsmisse

2.6.1. Gældende ret

Efter § 58 i ægteskabsloven kan en aftale om fordelingen af formuen, bidragspligten eller andre vilkår, som ægtefæller har indgået med henblik på separation eller skilsmisse, ændres eller erklæres for uforbindende, såfremt den skønnes urimelig for den ene ægtefælle på tidspunktet for dens indgåelse. Bestemmelsen omfatter alle økonomiske aftaler, der er indgået med henblik på en forestående separation eller skilsmisse. Henvisningen til andre vilkår er således ikke knyttet an til de vilkår for separation og skilsmisse, der følger af § 42, jf. §§ 49 og 55, i ægteskabsloven, der drejer sig om pligten til at betale ægtefællebidrag efter separation og skilsmisse og om retten til fortsættelse af et eventuelt beboelseslejemål.

§ 58 i ægteskabsloven finder ikke anvendelse, i det omfang en sag om ændring af en aftale er omfattet af en særregel, eksempelvis § 17 i børnebidragsloven om ændring af aftaler om børnebidrag. § 58 i ægteskabsloven omfatter heller ikke aftaler om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v. Ændring af sådanne aftaler behandles efter bestemmelserne herom i forældreansvarsloven.

Indtil den 1. april 2019 blev afgørelser efter § 58 i ægteskabsloven, der er placeret i lovens kapitel 5, truffet af domstolene, men det følger nu af § 58 a, stk. 2, nr. 4, i ægteskabsloven, at i sager omfattet af kapitel 5 i ægteskabsloven træffer Familieretshuset eller familieretten afgørelse efter bestemmelserne i kapitel 2 og 8-10 i Familieretshusloven. Det følger af kapitel 9 i Familieretshusloven, navnlig § 26 og § 27, stk. 2, nr. 1, at det som udgangspunkt er Familieretshuset, der træffer afgørelser efter § 58 i ægteskabsloven. Familieretshuset indbringer dog sager efter § 58 for familieretten til afgørelse, når sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Indtil den 1. april 2019 blev sager efter § 58 i ægteskabsloven betragtet som ægteskabssager, hvorfor domstolenes internationale kompetence til at behandle disse sager fulgte af den tidligere bestemmelse i § 448 c i retsplejeloven, jf. lovebekendtgørelse nr. 1284 af 14. november 2018.

Efter den tidligere bestemmelse i § 448 c, stk. 1, i retsplejeloven kunne sag om ægteskab, herunder om separation, skilsmisse, omstødelse af et ægteskab eller et ægteskabs beståen samt efter § 58 i ægteskabsloven, behandles her i riget, såfremt sagsøgte havde bopæl her, eller sagsøgeren havde bopæl her og enten havde boet her i de sidste to år eller tidligere havde haft bopæl her. Sagen kunne endvidere behandles her i riget, hvis sagsøgeren var dansk statsborger, og det blev godtgjort, at sagsøgeren på grund af sit statsborgerskab ikke kunne anlægge sagen i det land, hvor sagsøgeren havde bopæl, eller hvis begge parter var danske statsborgere, og sagsøgte ikke modsatte sig indbringelse af sagen for dansk domstol. Endelig kunne sagen behandles her i riget, hvis skilsmisse blev søgt på grundlag af separation meddelt her i landet inden for de sidste fem år.

Efter den tidligere bestemmelse i § 448 c, stk. 2, i retsplejeloven kunne sag om separation og skilsmisse mellem to personer af samme køn også behandles her i riget, når ægteskabet var indgået her, og ingen af ægtefællerne boede i et land med en lovgivning om ægteskab mellem to personer af samme køn, der svarede til den danske.

Det fulgte af bestemmelsens stk. 3, at sag om et ægteskabs omstødelse eller beståen også kunne indbringes for retten her i riget, når ægteskabet var indgået her.

Endelig fremgik det af bestemmelsens stk. 4, at reglerne i stk. 1-3 kunne fraviges ved overenskomst med fremmed stat.

Danmark har ikke indgået en overenskomst omfattet af den tidligere bestemmelse i § 448 c, stk. 4, i retsplejeloven i relation til sager omfattet af § 58 i ægteskabsloven bortset fra de bestemmelser i Rådets forordning nr. 4/2009/EF af 18. december 2008 om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og samarbejde vedrørende underholdspligt (underholdspligtforordningen), der gælder her i landet, jf. § 1 i lov nr. 1563 af 20. december 2006 om anerkendelse og fuldbyrdelse af visse udenlandske retsafgørelser m.v. på det civil- og handelsretlige område (Bruxelles I-loven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1282 af 14. november 2018. Forordningen indeholder bestemmelser om den internationale kompetence til at behandle sager om underholdspligt, herunder ændring af aftaler om underholdspligt. Disse bestemmelser havde i relation til sager om underholdspligt forrang for de tidligere gældende bestemmelser i § 448 c, stk. 1-3, i retsplejeloven.

Ved § 15, nr. 15, i 2018-følgeloven blev den tidligere § 448 c i retsplejeloven ophævet, og bestemmelsen blev videreført som § 448 f i retsplejeloven. Der blev i den forbindelse foretaget enkelte redaktionelle ændringer af bestemmelsen, og herudover blev bestemmelsens anvendelsesområde ændret fra ægteskabssager til sager om separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab eller et ægteskabs beståen. Som en utilsigtet konsekvens af denne ændring er den internationale kompetence til at behandle sager efter § 58 i ægteskabsloven ikke omfattet af § 448 f i retsplejeloven, og der findes i den familieretlige lovgivning ikke andre bestemmelser om international kompetence i relation til behandlingen af disse sager.

Efter § 43 a i ægteskabsloven kan Familieretshuset behandle en sag om separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab eller et ægteskabs beståen, hvis betingelserne i § 448 f i retsplejeloven er opfyldt.

Derimod findes der ikke regler om Familieretshusets internationale kompetence til at behandle sager efter § 58 i ægteskabsloven.

Efter § 478, stk. 1, nr. 1 og 2, i retsplejeloven kan tvangsfuldbyrdelse bl.a. ske på grundlag af domme og retsforlig, herunder også domme og retsforlig efter § 58 i ægteskabsloven. Lovgivningen indeholder derimod ikke grundlag for, at afgørelser efter § 58 i ægteskabsloven, der er truffet af Familieretshuset, kan tvangsfuldbyrdes. Det samme gælder forlig efter § 58 i ægteskabsloven, der er indgået for Familieretshuset. Det bemærkes, at de afgørelser m.v. truffet af Familieretshuset, der kan tvangsfuldbyrdes efter § 478, stk. 1, nr. 3, i retsplejeloven, alene omfatter afgørelser m.v. efter forældreansvarsloven. Det bemærkes videre, at afgørelser, hvorefter der skal betales børne- og ægtefællebidrag, kan inddrives (tvangsfuldbyrdes) efter lov om inddrivelse af gæld til det offentlige, jf. lovbekendtgørelse nr. 29 af 12. januar 2015 med senere ændringer.

2.6.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

Retsplejeloven indeholder i dag ikke regler om den internationale kompetence til at behandle sager efter § 58 i ægteskabsloven om ændring af en aftale indgået med henblik på separation eller skilsmisse om fordelingen af formuen eller om andre vilkår for separationen og skilsmissen. Der bør derfor indsættes en bestemmelse herom i retsplejeloven.

Det bør fremgå af denne bestemmelse, at sådanne sager alene bør kunne behandles her i riget, hvis sagsøgte har hjemting her efter § 235 i retsplejeloven, eller hvis det følger af § 246 i retsplejeloven om adgangen til at anlægge retssag i Danmark mod personer, der ikke har hjemting i Danmark. Det bør dog være muligt at fravige dette ved overenskomst med fremmed stat.

I forhold til behandlingen af sager efter § 58 i ægteskabsloven begrænses anvendelsesområdet for den foreslåede bestemmelse, idet bestemmelsen i overensstemmelse med den gældende ordning ikke vil

omfatte sager om underholdspligt. Dette skyldes, at danske myndigheders internationale kompetence til at behandle sager om underholdspligt, herunder sager om ændring af aftaler om underholdspligt, er reguleret af bestemmelserne herom i underholdspligtforordningen.

Den foreslåede bestemmelse bør overordnet set videreføre den tidligere bestemmelse i § 448 c, stk. 1, nr. 1, i retsplejeloven, hvorefter en sag efter § 58 i ægteskabsloven kunne behandles her i riget, hvis sagsøgte havde bopæl her.

Derimod bør en sag efter § 58 i ægteskabsloven ikke kunne behandles her i riget alene fordi, sagsøgeren har bopæl her og enten har boet her i de sidste to år eller tidligere har haft bopæl her, at sagsøgeren er dansk statsborger, og det godtgøres, at sagsøgeren på grund af sit statsborgerskab ikke vil kunne anlægge sag i sagsøgerens bopælsland, eller at begge parter er danske statsborgere, og sagsøgte ikke modsætter sig, at sagen indbringes for dansk domstol. Endvidere bør en sag efter § 58 ikke kunne behandles her i riget, selvom der er tale om ægteskab indgået i Danmark mellem to personer af samme køn, og ingen af ægtefællerne bor i et land med en lovgivning om ægteskab mellem to personer af samme køn, der svarer til den danske.

Henvisningen til § 246 i retsplejeloven medfører en vis udvidelse i adgangen til at få behandlet en sag efter § 58 i forhold til den gældende ordning. Efter bestemmelsen kan der således anlægges retssag i Danmark mod personer, der ikke har hjemting i Danmark, hvis f.eks. sagsøgte ved stævningens forkyndelse opholder sig her eller har gods her. Det er uden betydning for kompetence efter § 246 i retsplejeloven, om sagsøger bor eller opholder sig i Danmark, og parternes statsborgerskab er ligeledes uden betydning.

Begrundelsen for forslaget om ændring af kompetencereglerne i forhold til den tidligere ordning er, at sager efter § 58 i ægteskabsloven er sager om økonomiske forhold, og at der bør gælde samme kompetenceregler i forhold til sådanne sager som i forhold til andre sager om økonomiske forhold, der efter § 235 i retsplejeloven som udgangspunkt alene kan behandles i Danmark, hvis sagsøgte har hjemting her. En sag efter § 58 bør således ikke kunne behandle her i riget alene fordi, sagsøger har bopæl her, parterne har dansk statsborgerskab, eller sagsøger er dansk statsborger og på grund af sit statsborgerskab ikke vil kunne anlægge sag i sagsøgerens bopælsland. Dog bør en sag efter § 58 kunne behandles her i riget, selvom sagsøgte ikke har hjemting her, hvis de almindelige betingelser i § 246 i retsplejeloven for sagsanlæg mod sagsøgte uden hjemting i Danmark er opfyldt.

Samtidig bør der i § 43 a i ægteskabsloven indsættes en bestemmelse, hvorefter Familieretshuset kan behandle en sag efter § 58 i ægteskabsloven, hvis betingelserne i den nye foreslåede bestemmelse i retsplejeloven er opfyldt.

Endelig bør Familieretshusets afgørelser og forlig efter § 58 i ægteskabsloven kunne fuldbyrdes af fogedretten på lige fod med domme og retsforlig efter § 58 i ægteskabsloven.

2.6.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at den foreslåede bestemmelse om international kompetence til at behandle sager omfattet af § 58 i ægteskabsloven indsættes i retsplejeloven som § 448 h. Samtidig foreslås der som § 43 a, stk. 2, indsat en bestemmelse i ægteskabsloven, hvorefter Familieretshuset kan behandle en sag efter § 58 i ægteskabsloven, hvis betingelserne i den foreslåede § 448 h i retsplejeloven er opfyldt.

Det foreslås videre, at forslaget om etablering af mulighed for fuldbyrdelse af Familieretshusets afgørelser og forlig efter § 58 i ægteskabsloven gennemføres ved indsættelse en bestemmelse herom som nr. 9 i § 478, stk. 1, i retsplejeloven. Der foretages lovtekniske ændringer af retsplejeloven som konsekvens af dette forslag.

Der henvises til lovforslagets § 2, nr. 5, og § 10.

2.7. Navneloven

2.7.1. Gældende ret

Det fremgår af navneloven, at Familieretshuset træffer afgørelse om navngivning og navneændring i en række situationer. Efter lovens § 16, stk. 3, og § 16, stk. 4, 1. pkt., drejer det sig om nogle af de navneansøgninger, der indgives til personregisterførerne, og som personregisterførerne videregiver til Familieretshuset til afgørelse. Efter lovens § 19 drejer det sig om afgørelse om navngivning og navneændring i forbindelse med Familieretshusets udstedelse af adoptionsbevilling efter § 1, stk. 1, 1. pkt., i adoptionsloven. Det drejer sig videre om de afgørelser om navne, som personregisterføreren træffer, og som efter § 21, stk. 1, 1. pkt., i navneloven kan påklages til Familieretshuset.

Videre følger det af § 21, stk. 1, 2. pkt., i navneloven og § 39 i Familieretshusloven, at Familieretshusets afgørelser efter § 16, stk. 3, og § 16, stk. 4, 1. pkt., i navneloven kan indbringes for familieretten til prøvelse efter bestemmelserne herom i Familieretshusloven. Det følger dog af § 448 d, stk. 2, i retsplejeloven, at familieretten kan afvise at behandle en sag om en afgørelse, som Familieretshuset har truffet som klageinstans efter § 21, stk. 1, 1. pkt., i navneloven, hvis sagen ikke er principiel eller har generel betydning.

Efter ordlyden af § 21, stk. 1, 2. pkt., i navneloven finder bestemmelsen ikke anvendelse på de navneafgørelser, som Familieretshuset træffer efter § 19 i navneloven, ligesom § 21, stk. 1, 2. pkt., heller ikke finder anvendelse, når Familieretshuset træffer afgørelse i en sag, hvor en navneafgørelse truffet af personregisterføreren er blevet påklaget til Familieretshuset. I disse to situationer kan Familieretshusets afgørelser således alene prøves af domstolene efter § 63 i grundloven. En sådan retssag skal den pågældende part selv anlægge mod Familieretshuset, og sagen behandles ikke af familieretten, men af de almindelige domstole. Parten kan således ikke nøjes med at anmode Familieretshuset om at indbringe sagen for familieretten til prøvelse.

2.7.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

Navneloven bør ændres således, at alle de navneafgørelser, som Familieretshuset træffer, kan indbringes for familieretten til prøvelse efter bestemmelserne herom i Familieretshusloven, dog med de begrænsninger der følger af § 448 d, stk. 2, i retsplejeloven. Der er således ikke grund til, at de navneafgørelser, som Familieretshuset træffer i forbindelse med udstedelse af adoptionsbevilling og ved behandlingen af klager over personregisterførernes navneafgørelser, ikke er omfattet af reglerne om, at Familieretshusets afgørelser kan indbringes for familieretten til prøvelse.

2.7.3. Den foreslåede ordning

Forslaget om, at alle de navneafgørelser, som Familieretshuset træffer, kan indbringes for familieretten til prøvelse efter bestemmelserne herom i Familieretshusloven, foreslås gennemført ved, at § 21, stk. 1, i navneloven ændres således, at bestemmelsen omfatter alle Familieretshusets navneafgørelser. Der henvises til lovforslagets § 6, nr. 3. Der henvises endvidere til lovforslagets § 6, nr. 2, og bemærkningerne hertil.

2.8. Faderskab og medmoderskab

2.8.1. Gældende ret

2.8.1.1. Registrering af faderskab og medmoderskab

Børneloven indeholder i kapitel 1 og 1 a regler om registrering af faderskab og medmoderskab i forbindelse med et barns fødsel.

Faderskab registreres som udgangspunkt af personregisterførerne. Registreringen er reguleret af to regelsæt.

Det første regelsæt vedrører børn, der fødes af en kvinde, der er gift med en mand. I så fald anses kvindens ægtemand som udgangspunkt som far til barnet efter pater est-reglen i § 1, stk. 1, i børneloven.

Det andet regelsæt vedrører børn, der fødes af en ugift kvinde. Her anses en mand efter § 2, stk. 1, i børneloven som far til barnet, hvis han og moren skriftligt erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Registrering af faderskabet foretages af personregisterføreren i forbindelse med registreringen af barnets fødsel på grundlag af en omsorgs- og ansvarserklæring, som begge parter har underskrevet.

Registrering af faderskab foretages i enkelte situationer af Familieretshuset. Det drejer sig om situationer, hvor et barn fødes af en kvinde, der er gift med en kvinde eller har en registreret partner. I disse situationer registreres sæddonoren som far til barnet efter § 1 a, stk. 1, i børneloven, når kvinden er behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson, barnet må antages at være blevet til ved denne behandling, og manden skriftligt har erklæret, at han skal være barnets far.

Registrering af medmoderskab foretages altid af Familieretshuset. Registreringen er reguleret af to regelsæt.

Det første regelsæt vedrører børn, der fødes af en kvinde, der er gift med en kvinde eller har en registreret partner. I disse situationer kan ægtefællen eller partneren registreres som medmor til barnet efter § 3 a, stk. 1, i børneloven, når kvinden er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson, barnet må antages at være blevet til ved denne behandling, og ægtefællen og partneren skriftligt har erklæret, at hun skal være barnets medmor. Registreringen af medmoderskabet foretages af Familieretshuset i forbindelse med registrering af barnets fødsel.

Det andet regelsæt vedrører børn, der fødes af en ugift kvinde. I disse situationer anses en kvinde efter § 3 b, stk. 1, i børneloven som medmor til barnet, hvis hun og moren skriftligt erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet, kvinden er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson, barnet må antages at være blevet til ved denne behandling, og kvindens partner skriftligt har erklæret, at hun skal være barnets medmor. Registreringen af dette medmoderskab foretages af Familieretshuset i forbindelse med registrering af barnets fødsel.

Det fremgår af § 2, stk. 1, og § 3 b, stk. 1, i børneloven, at registrering af faderskab og medmoderskab på grundlag af en omsorgs- og ansvarserklæring foretages i forbindelse med registreringen af barnets fødsel hos personregisterføreren. Det er i forarbejderne til børneloven forudsat, at faderskabet og medmoderskabet kun kan registreres inden for to uger efter fødslen. Når et faderskab eller et medmoderskab ikke er blevet registreret inden for denne frist, rejser Familieretshuset efter § 7, stk. 1, i børneloven sag om faderskab og medmoderskab efter bestemmelserne i kapitel 2 i børneloven. Der henvises til Folketingstidende 2015-16, A, L 76 som fremsat, side 20.

2.8.1.2. Den nordiske faderskabslov

Efter § 1 i den nordiske faderskabslov har retskraftig dom om faderskab, der er afsagt af en finsk, islandsk, norsk eller svensk domstol, bindende virkning her i landet. Med dom ligestilles retsforlig. Fastsættelse af faderskab i de nævnte lande på anden måde end ved dom har efter lovens § 2 ligeledes bindende virkning her i landet.

En udenlandsk faderskabsdom efter lovens § 1 eller en fastsættelse af faderskab i udlandet efter lovens § 2 har efter lovens § 3 dog ikke bindende virkning her i landet i visse situationer. Det drejer sig bl.a. efter lovens § 3, nr. 1, om situationer, hvor den udenlandske faderskabsdom eller -fastsættelse er i strid med en dom, der har bindende virkning her i landet, og som er afsagt i en sag, som var blevet anlagt, før den udenlandske retssag blev anlagt, eller før den udenlandske fastsættelse fandt sted.

Verserer retssag om faderskabet i Finland, Island, Norge eller Sverige, skal en i Danmark senere anlagt faderskabssag efter lovens § 4 afvises eller udsættes, indtil der er afsagt retskraftig dom i den udenlandske sag.

Den nordiske faderskabslov finder ikke anvendelse på medmoderskab, men det antages, at medmoderskab etableret i et af de andre nordiske lande anerkendes i Danmark på ulovbestemt grundlag, dog med de undtagelser der følger af lovens § 3.

Den sidste del af lovens titel skyldes, at loven i § 5 indeholder en ændring af lov nr. 300 af 8. juni 1977 om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav og om ændring af retsplejeloven.

2.8.2. Social- og Indenrigsministeriets overvejelser

2.8.2.1. Registrering af faderskab og medmoderskab

Familieretshuset modtager et større antal sager om faderskab til behandling fra personregisterførerne, bl.a. fordi forældre ikke husker at foretage det nødvendige i forhold til en registrering af faderskabet hos personregisterføreren inden to uger efter barnets fødsel. Registreringsfristen bør forlænges sådan, at flere af disse forældre kan få faderskabet registreret hos den myndighed, der har til opgave at sørge for registrering af faderskab i forbindelse med barnets fødsel. Dermed kan registreringen også foretages på et tidligere tidspunkt, end hvis faderskabet først fastslås efter, at Familieretshuset har rejst faderskabssag. Samtidig kan det undgås, at personregisterførerne skal orientere Familieretshuset om, at der er født et barn, hvor der ikke er registreret et faderskab, og at Familieretshuset således modtager sager, som Familieretshuset ikke behøver at behandle, fordi betingelserne for registrering af faderskabet er opfyldt.

2.8.2.2. Den nordiske faderskabslov

Da der i Danmark og de øvrige nordiske lande er indført mulighed for etablering af medmoderskab, der har samme retsvirkninger som faderskab, bør den nordiske faderskabslov ændres således, at medmoderskab fra et andet nordisk land anerkendes efter den nordiske faderskabslov på lige fod med faderskab.

Som konsekvens heraf bør lovens titel ændres således, at den afspejler, at loven også vedrører medmoderskab. Samtidig bør henvisningen i titlen til lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav udgå som overflødig.

2.8.3. Den foreslåede ordning

Forslaget om forlængelse af fristen for registrering af faderskab og medmoderskab hos personregisterførerne og Familieretshuset foreslås gennemført ved, at § 7, stk. 1, i børneloven ændres således, at det fremgår af bestemmelsen, at Familieretshuset først skal rejse en sag om faderskab, hvis faderskab eller medmoderskab ikke er blevet registreret inden fire uger fra barnets fødsel. Der henvises til lovforslagets § 7, nr. 1.

Forslaget om udvidelse af anvendelsesområdet for den nordiske faderskabslov til også at omfatte medmoderskab foreslås gennemført ved, at der er i loven som § 4 a indsættes en bestemmelse, hvorefter lovens §§ 1-4 finder tilsvarende anvendelse på medmoderskab. Samtidig foreslås lovens titel ændret. Der henvises til lovforslagets § 8, nr. 1 og 3.

3. Ligestillingsmæssige konsekvenser

Den familieretlige lovgivning indeholder enkelte bestemmelser, hvor en part defineres som mand, selvom parten også kunne være en kvinde. Det følger således af § 24, stk. 1, i ægteskabsloven, at et ægteskab kan omstødes efter påstand af den ene ægtefælle i en række situationer. Det drejer sig bl.a. om situationer, hvor "han" ved ægteskabets indgåelse befandt sig i en tilstand, som udelukker evnen til at handle fornuftsmæssigt.

Det foreslås, at § 24, stk. 1, i ægteskabsloven ændres således, at bestemmelsen bliver kønsneutral. Der henvises til lovforslagets § 2, nr. 1 og 2.

4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget har ikke økonomiske konsekvenser for det offentlige. Da lovforslaget alene indeholder justeringer af allerede eksisterende ordninger, har det heller ikke implementeringskonsekvenser af betydning for de involverede myndigheder.

Lovforslaget følger principperne for digitaliseringsklar lovgivning, idet det bemærkes, at lovforslaget alene indeholder justeringer af allerede eksisterende ordninger.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ikke konsekvenser for erhvervslivet m.v.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Den foreslåede afskaffelse af tvungen delt bopæl vil betyde, at forældre, der ved samlivsophævelse er uenige om, hos hvem af dem barnet skal have bopæl, straks kan henvende sig til Familieretshuset og få hjælp til at løse uenigheden om bopælen, herunder ved at der bliver truffet en afgørelse om bopælen, eventuelt indledningsvist ved en midlertidig afgørelse. Samtidig vil den foreslåede afskaffelse af refleksionsperioden betyde, at det vil være muligt for enige ægtefæller med fælles børn under 18 år at blive skilt umiddelbart efter ansøgning herom. Det betyder, at ægtepar, der er enige om at søge skilsmisse og om vilkårene herfor, via en digital ansøgningsproces vil kunne få bevilget skilsmisse.

Herudover har lovforslaget ingen administrative konsekvenser for borgerne af betydning.

7. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 4. februar 2020 til 4. marts 2020 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Aalborg Universitet (Juridisk Institut), Aarhus Universitet (Juridisk Institut), Adoption & Samfund, Adoptionsnævnet, Adoptionspolitisk Forum, Adoptionstrekanten, Advokatrådet, Amnesty International, Ankestyrelsen, byretterne, Børne- og Kulturchefforeningen, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Copenhagen Business School (Juridisk Institut), Danmarks Bløderforening, Danmarks Provsteforening, Danner, Dansk Kvindesamfund, Dansk Retspolitisk Forening, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Advokater, Danske Arveretsadvokater, Danske Familieadvokater, Den Danske Dommerforening, Den Danske Præsteforening, Departementet for Sociale Anliggender og Justitsvæsenet (Grønland), Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandsförening, Domstolsstyrelsen, Familieretshuset, Et barn to forældre, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Foreningen af DJØF'ere i Familieretshuset, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD), Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, Forhandlingsfællesskabet, ForældreLANDSforeningen FBU, Godfar, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Institut for Menneskerettigheder, KL, Kvinderådet, Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsforeningen Børn og Samvær, Landsforeningen BOPAM, Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK), Landsforeningen for børn og forældre, Landsforeningen LEV, LGBT Danmark, LGBT Komiteen, Mandecentret, Mødrehjælpen, Plejefamiliernes Landsforening, Red Barnet, Retspolitisk Forening, Retssikkerhedsfonden, Rigsombudsmanden i Grønland, Rådet for Socialt Udsatte, Socialministeriet (Færøerne), Syddansk Universitet (Juridisk Institut), TABUKA, Tænketanken Adoption, Vestre Landsret og Østre Landsret.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/Går videre end minimumskrav i EU-regulering (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

[Familierechtsloven]

Til nr. 1

Det fremgår af § 2 i Familierechtsloven, at Familierechtsloven efter Familierechtsloven behandler sager i det omfang, det følger af de i bestemmelsen opregnede love og bestemmelser m.v.

Sager nævnt i § 2, nr. 1-11, i Familierechtsloven er omfattet af det nye familieretlige system. Det drejer sig navnlig om sager omfattet af forældreansvarsloven, ægteskabsloven og børnebidragsloven. Disse sager visiteres til videre behandling efter bestemmelserne i lovens §§ 5-7, der inddeler sagerne i tre kategorier: Enkle sager, mindre enkle sager og komplekse sager efter forældreansvarsloven. Familierechtsloven finder fuldt ud anvendelse på disse sager, idet lovens kapitel 8-10 dog indeholder særregler om behandlingen af sager inden for hver af de tre sagskategorier.

Sager omfattet af lovens § 2, nr. 12-17, er ikke omfattet af det nye familieretlige system. Det drejer sig navnlig om sager om værgemål og adoption. Det følger af lovens § 8, at disse sager behandles og afgøres efter bestemmelserne i den lovgivning, der gælder for sagen. Det følger videre af § 8, at herudover finder kapitel 3 i Familierechtsloven, der indeholder enkelte generelle sagsbehandlingsregler, anvendelse ved behandlingen af sådanne sager.

Det foreslås, at Familieretshuslovens anvendelsesområde udvides til også at omfatte de sager, som Statsforvaltningen hidtil har behandlet efter HIV-bløderbørnsloven. Det drejer sig om tilladelse til visse dispositioner over godtgørelser, som en umyndig har modtaget efter HIV-bløderbørnsloven. Dette forslag gennemføres ved, at der i § 2 i Familieretshusloven som *nr. 18* indsættes en henvisning til HIV-bløderbørnsloven.

Forslaget er en konsekvens af den ved lovforslagets § 12, nr. 1, foreslåede ændring af HIV-bløderbørnsloven, hvorefter Familieretshuset overtager Statsforvaltningens hidtidige opgaver efter HIV-bløderbørnsloven. Der henvises til denne bestemmelse og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2., samt til lovforslagets § 1, nr. 3, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 2

Efter § 4 i Familieretshusloven visiterer Familieretshuset på baggrund af en indledende screening en sag til behandling efter bestemmelserne i lovens §§ 5-8.

Det fremgår af § 2 i Familieretshusloven, at Familieretshuset efter Familieretshusloven behandler sager i det omfang, det følger af de i bestemmelsen opregnede love og bestemmelser m.v.

Sager nævnt i § 2, nr. 1-11, i Familieretshusloven er omfattet af det nye familieretlige system. Det drejer sig navnlig om sager omfattet af forældreansvarsloven, ægteskabsloven og børnebidragsloven. Disse sager visiteres til videre behandling efter bestemmelserne i lovens §§ 5-7, der inddeler sagerne i tre kategorier: Enkle sager, mindre enkle sager og komplekse sager efter forældreansvarsloven. Familieretshusloven finder fuldt ud anvendelse på disse sager, idet lovens kapitel 8-10 dog indeholder særregler om behandlingen af sager inden for hver af de tre sagskategorier.

Sager omfattet af lovens § 2, nr. 12-17, er ikke omfattet af det nye familieretlige system. Det drejer sig navnlig om sager om værgemål og adoption. Det følger af lovens § 8, at disse sager behandles og afgøres efter bestemmelserne i den lovgivning, der gælder for sagen. Det følger videre af § 8, at herudover finder kapitel 3 i Familieretshusloven, der indeholder enkelte generelle sagsbehandlingsregler, anvendelse ved behandlingen af sådanne sager.

Det foreslås for, at der i § 4, *stk. 1*, i Familieretshusloven som *2. pkt.* indsættes en bestemmelse, hvorefter sager omfattet af § 2, nr. 1-11, i Familieretshusloven visiteres efter lovens §§ 5-7, og hvorefter disse sager behandles og afgøres efter Familieretshusloven og bestemmelserne i den lovgivning, der gælder for den pågældende sag. Endvidere foreslås det, at der som *3. pkt.* indsættes en bestemmelse, hvorefter § 8 i Familieretshusloven finder anvendelse på de resterende sager omfattet af § 2 i Familieretshusloven.

Med forslaget lovfæstes den gældende ordning, hvorefter sager omfattet af § 2, nr. 1-11, i Familieretshusloven visiteres efter lovens §§ 5-7, og hvorefter disse sager behandles og afgøres efter Familieretshusloven og bestemmelserne i den lovgivning, der gælder for den pågældende sag.

De foreslåede ændringer af § 4, *stk. 1*, i Familieretshusloven skyldes for det første, at det fremgår af bestemmelsen, at Familieretshuset på baggrund af en indledende screening visiterer en sag til behandling efter bestemmelserne i lovens §§ 5-8. §§ 5-8 indeholder imidlertid to sæt af visitationsregler: §§ 5-7 finder anvendelse på sager omfattet af det nye familieretlige system, dvs. omfattet af § 2, nr. 1-11, i Familieretshusloven, mens § 8 finder anvendelse på de sager, som Familieretshuset behandler, men som ikke er omfattet af det nye familieretlige system. Der fremgår imidlertid ikke af § 4, at loven indeholder dette tostrengede visitationssystem.

Ændringerne af § 4, *stk. 1*, i Familieretshusloven skyldes for det andet, at i relation til sager omfattet af § 8 fremgår det af bestemmelsen, at sagerne behandles og afgøres efter bestemmelserne i den lovgivning, der

gælder for sagen, mens Familieretshusloven ikke indeholder en tilsvarende bestemmelse i relation til sager, der ikke er omfattet af § 8.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.

Til nr. 3

Efter § 8 i Familieretshusloven finder lovens kapitel 3, der indeholder enkelte generelle sagsbehandlingsregler, anvendelse ved behandlingen af en sag, der er omfattet af lovens § 2, nr. 12-17.

Det fremgår af § 2 i Familieretshusloven, at Familieretshuset efter Familieretshusloven behandler sager i det omfang, det følger af de i bestemmelsen opregnede love og bestemmelser m.v. Ikke alle de sager, som Familieretshuset behandler, er omfattet af det nye familieretlige system. Det drejer sig navnlig om sager om værgemål og adoption. Det er alene sager omfattet af lovens § 2, nr. 1-11, der er omfattet af det nye familieretlige system.

Det foreslås, at § 8 i Familieretshusloven ændres således, at den også omfatter den ved lovforslagets § 1, nr. 1, foreslåede bestemmelse i § 2, nr. 18, i Familieretshusloven.

Den foreslåede ændring af § 8 betyder, at bestemmelsen også finder anvendelse på de sager efter HIV-bløderbørnsloven, som Statsforvaltningen hidtil har behandlet, og som Familieretshuset fremover skal behandle efter den ved lovforslagets § 12, nr. 1, foreslåede ændring af HIV-bløderbørnsloven, jf. også den ved lovforslagets § 1, nr. 1, foreslåede bestemmelse i § 2, nr. 18, i Familieretshusloven.

Ændringen af § 8 er en konsekvens af den ved lovforslagets § 12, nr. 1, foreslåede ændring af HIV-bløderbørnsloven, hvorefter Familieretshuset overtager Statsforvaltningens hidtidige opgaver efter HIV-bløderbørnsloven. Der henvises til denne bestemmelse og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.

Til nr. 4

Ved etableringen af det nye familieretlige system fik Familieretshuset afgørelseskompetence i sager, hvor afgørelsen hidtil blev truffet af domstolene. Det drejer sig navnlig om sager, hvor ægtefællerne ikke er enige om separation og skilsmisse, samt faderskabssager, hvor ingen anerkender faderskabet, og der derfor skal træffes afgørelse herom. Der henvises til § 26 og § 27, stk. 2, i Familieretshusloven, der er beskrevet i de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.1.2.1.

Når sager om separation og skilsmisse behandles hos domstolene, kan meddelelser til modparten, f.eks. stævningen, forkyndes. Der henvises til kapitel 17 i retsplejeloven, der indeholder bestemmelser om forkyndelse af meddelelser som stævninger og mødeindkaldelser m.v. Forkyndelse foretages som udgangspunkt ved digital kommunikation (Digital Post), ved brev- eller postforkyndelse, ved stævningsmand eller telefonisk. Disse forkyndelsesformer forudsætter, at den pågældende part enten er tilsluttet Digital Post eller har kendt bopæl eller opholdssted.

Har den pågældende kendt bopæl eller opholdssted i udlandet uden at være tilsluttet Digital Post, sker forkyndelse efter § 158 i retsplejeloven ved brevforkyndelse eller på den måde, der er foreskrevet ved konvention eller ved vedkommende lands lov. Efter bestemmelsen kan der bl.a. ske forkyndelse efter forkyndelsesforordningen og Haagerforkyndelseskonventionen.

Efter § 159, stk. 1, i retsplejeloven kan retten foretage forkyndelse i Statstidende, efter bestemmelsens nr. 1 såfremt den pågældendes bopæl eller opholdssted eller hans arbejdssted her i landet ikke kan oplyses, eller efter bestemmelsens nr. 2 hvis vedkommende fremmede myndighed nægter eller undlader at efterkomme en anmodning om forkyndelse efter § 158.

Forkyndelse i Statstidende efter § 159, stk. 1, sker efter bestemmelsens stk. 2 ved, at en bekendtgørelse indeholdende et uddrag af meddelelsen og en bemærkning om, at meddelelsen kan fås ved henvendelse til

retten, indrykkes i Statstidende. I bekendtgørelsen skal endvidere anføres, af hvilken grund denne forkyndelsesform anvendes.

I situationer omfattet af § 159, stk. 1, nr. 2, skal meddelelsen efter § 159, stk. 3 tillige tilsendes den pågældende med post.

Forkyndelser skal foretages i så god tid, at den pågældende part har mulighed for at varetage sine interesser i sagen.

Efter § 3, stk. 1, i Statstidendeloven optages i Statstidende alle meddelelser, som i henhold til lovgivningen skal offentliggøres i Statstidende.

Det følger af § 19, stk. 1, i forvaltningsloven, at når en part ikke kan antages at være bekendt med, at en myndighed er i besiddelse af bestemte oplysninger om en sags faktiske grundlag eller eksterne faglige vurderinger, må der ikke træffes afgørelse, før myndigheden har gjort parten bekendt med oplysningerne eller vurderingerne og givet denne lejlighed til at fremkomme med en udtalelse. Det gælder dog kun, hvis oplysningerne eller vurderingerne er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Myndigheden kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.

Det følger af § 19, stk. 2, nr. 5, i forvaltningsloven, at partshøringspligten i bestemmelsens stk. 1 bl.a. ikke gælder, hvis partshøringen over oplysningerne m.v. vil være forbundet med væsentlige vanskeligheder. Bestemmelsen indebærer, at partshøring kan undlades, hvis partens bopæl eller opholdssted er ukendt, og parten ikke er tilsluttet Digital Post. Dette forudsætter dog, at myndigheden har udfoldet rimelige bestræbelser på at kontakte parten, herunder har forsøgt at finde frem til partens bopæl eller opholdssted. Kan der ikke foretages partshøring, kan afgørelsen ikke meddeles parterne, men dette er ikke til hinder for at træffe afgørelsen.

Partshøringspligten efter § 19 i forvaltningsloven suppleres af en ulovbestemt videregående partshøringsregel i sager, der indeholder en partstvist. I disse sager består der således efter omstændighederne en pligt til at give begge parter adgang til at udtale sig om hele afgørelsesgrundlaget.

Familieretshuset foretager normalt partshøringer gennem Digital Post eller, hvis parten ikke er tilsluttet Digital Post, ved at sende et brev til partens adresse, eventuelt med modtagelsesbevis. Bor parten i et land, der er omfattet af forkyndelsesforordningen eller Haagerforkyndelseskonventionen, kan Familieretshuset anmode retten om at forkynde partshøringen efter reglerne i forordningen eller konventionen. Partshøringer kan også foretages på et møde med den pågældende part eller telefonisk eller på mail, dog forudsat at det sker gennem en sikker forbindelse, der overholder databeskyttelseslovgivningen.

Samme fremgangsmåde anvendes ved meddelelse af afgørelser.

En afgørelse truffet af en forvaltningsmyndighed har først retsvirkning, når den bekendtgøres for dens adressat(er), og eventuelle klagefrister løber først fra dette tidspunkt.

Med hensyn til Digital Post henvises til lov om Digital Post fra offentlige afsendere. Loven finder efter dens § 1 anvendelse på digital kommunikation i postløsningen Digital Post mellem offentlige afsendere og fysiske personer, der er tilsluttet postløsningen efter lovens §§ 3 og 4. Fysiske personers tilslutning efter §§ 3 eller 4 medfører, at offentlige afsendere har ret til at afsende kommunikation til de pågældende i Digital Post med de retsvirkninger, der følger af lovens § 10.

Efter lovens § 3, stk. 1, skal fysiske personer, der er 15 år eller derover, og som har bopæl eller fast ophold i Danmark, tilsluttes Digital Post, medmindre personen fritages for obligatorisk tilslutning efter lovens § 5.

Hvis en fysisk person, der er tilsluttet Digital Post efter lovens § 3, stk. 1, ikke længere har bopæl eller fast ophold i Danmark, følger det af bestemmelsens stk. 4, at tilslutningen fortsætter uændret, medmindre den pågældende anmoder om fritagelse.

Efter lovens § 4, stk. 1, kan fysiske personer, der er fritaget for obligatorisk tilslutning til den digitale postløsning efter lovens § 5, frivilligt tilslutte sig postløsningen med de retsvirkninger, der følger af § 10. En fysisk person, som frivilligt har tilsluttet sig postløsningen, er bundet af tilslutningen, medmindre den pågældende fritages for tilslutningen efter § 5 og regler udstedt i medfør heraf.

I medfør af lovens § 5 er udstedt bekendtgørelse nr. 1553 af 18. december 2013 om fritagelse af fysiske personer fra tilslutning til Offentlig Digital Post m.v. Efter bekendtgørelsens § 3 kan en fysisk person bl.a. fritages fra tilslutning til Digital Post på grund af kognitiv eller fysisk funktionsnedsættelse, manglende adgang til computer i eget hjem, udrejse af Danmark, registrering i CPR uden fast bopæl eller fast opholdssted og sproglige barrierer.

Efter lovens § 7 kan offentlige afsendere anvende Digital Post til kommunikation med fysiske personer, der er tilsluttet postløsningen efter lovens § 3 med de retsvirkninger, der følger af lovens § 10. Ved kommunikation forstås afsendelse af alle dokumenter og meddelelser m.v., herunder afgørelser. Meddelelser, der sendes under anvendelse af Digital Post, anses efter § 10 for at være kommet frem på det tidspunkt, hvor meddelelsen er tilgængelig for adressaten i postløsningen.

Efter § 154 a, stk. 1, nr. 2, i retsplejeloven kan domstolene anvende digital kommunikation, hvis modtageren ikke er fritaget for Digital Post, og meddelelsen sendes til den digitale postløsning, som anvises efter lov om Digital Post fra offentlige afsendere.

Familieretshusets partshøringer indeholder normalt en svarfrist samt meddelelse om, at Familieretshuset vil træffe afgørelse på det foreliggende grundlag, medmindre parten inden udløbet af fristen har fremsat indsigelser herimod eller har fremsendt oplysninger, der medfører, at Familieretshuset skal genoverveje sagen. Dette gælder både ved partshøring over en ny ansøgning og partshøring, der foretages under behandlingen af en sag.

Den familieretlige lovgivning indeholder ikke særregler om, hvordan partshøringer skal foretages, eller hvordan en afgørelse skal meddeles, når der ikke kan fremskaffes oplysninger om en parts adresse, eller parten bor i et land, hvor det ikke er muligt at fremsende meddelelser pr. post eller gennem det internationale forkyndelsessamarbejde.

Familieretshuset kan ikke forkynde meddelelser som f.eks. partshøringer eller meddelelser om trufne afgørelser gennem Statstidende, fordi der ikke er særskilt hjemmel hertil.

Det foreslås, at der i Familieretshusloven som *§ 11 a* indsættes en bestemmelse om Familieretshusets fremsendelse af meddelelser til parterne i konkrete sager, herunder om forkyndelse gennem domstolene af meddelelser til parter, hvis bopæl eller opholdssted ikke kendes.

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* skal Familieretshuset sende meddelelser i sager omfattet af Familieretshusloven til en part, der er tilsluttet Digital Post, gennem postløsningen Digital Post. Er en part ikke tilsluttet Digital Post, sender Familieretshuset meddelelserne med brevpост. Familieretshuset kan dog altid anvende en anden meddelelsesform, hvis det i den konkrete situation er mere hensigtsmæssigt.

Med den foreslåede bestemmelse lovfæstes den gældende ordning, herunder at Familieretshuset fremsender partshøringer og afgørelser til parter, der ikke er tilsluttet Digital Post, med brevpост, også selvom parten bor i udlandet. Endvidere lovfæstes det, at Familieretshuset kan foretage partshøringer på andre måder, f.eks. på et møde med den pågældende part eller telefonisk eller på mail, dog forudsat at det sker gennem en sikker forbindelse, der overholder databeskyttelseslovgivningen.

Det følger af den foreslåede bestemmelse i *stk. 2*, at Familieretshuset anmoder retten om at forkynde en meddelelse for en part, der ikke er tilsluttet Digital Post, hvis der er behov for forkyndelse, og Familieretshuset enten ikke har fået bekræftelse på, at parten har modtaget en meddelelse efter stk. 1, eller partens bopæl eller opholdssted ikke kan oplyses.

Den foreslåede bestemmelse i stk. 2 anvendes i situationer, hvor Familieretshuset har behov for sikkerhed for, at den pågældende part har modtaget en meddelelse fra Familieretshuset, f.eks. den indledende partshøring over en ansøgning, i så god tid, at parten har kunnet varetage sine interesser i sagen, inden afgørelsen blev truffet. Det drejer sig navnlig om sager om parternes civilretlige status, herunder skilsmisse, faderskab og adoption, samt i sager om betaling af pengebeløb, eksempelvis børnebidrag.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse i sager, hvor der ikke er et tilsvarende behov for sikkerhed for, at den pågældende part har modtaget en meddelelse, og hvor sagen kan behandles efter partshøringsreglerne i forvaltningsloven. Det drejer sig navnlig om sager om samvær og navne.

I relation til sager, der er omfattet af bestemmelsen, finder den for det første anvendelse, når en parts bopæl eller opholdssted ikke kan oplyses. Anvendelse af bestemmelsen i disse situationer forudsætter, at Familieretshuset i samarbejde med sagens øvrige parter har foretaget alle relevante undersøgelser med henblik på at fremskaffe oplysninger om den pågældende anden parts bopæl eller opholdssted eller oplysninger om en anden måde at komme i kontakt med parten på, eksempelvis telefonisk eller gennem familiemedlemmer eller venner.

For det andet finder bestemmelsen anvendelse, når Familieretshuset har sendt et brev til partens adresse eller opholdssted, men ikke har modtaget bekræftelse på, at parten har modtaget den fremsendte meddelelse.

Den foreslåede bestemmelse finder anvendelse, uanset om den pågældende part menes at opholde sig i Danmark eller i udlandet.

Når en sag er omfattet af den foreslåede bestemmelse i stk. 2, anmoder Familieretshuset domstolene om at foretage forkyndelse efter reglerne herom i kapitel 17 i retsplejeloven.

I relation til parter, hvis bopæl eller opholdssted ikke kan oplyses, eller som har bopæl eller ophold i lande, hvor det ikke er muligt at foretage forkyndelser gennem det internationale forkyndelsessamarbejde eller efter forkyndelseslovgivningen i bopæls- eller opholdslandet, er den relevante forkyndelsesmåde som udgangspunkt forkyndelse i Statstidende.

I sager, hvor Familieretshuset ikke har modtaget bekræftelse på, at parten har modtaget en meddelelse fra Familieretshuset, er situationen den, at Familieretshuset er i besiddelse af oplysninger om partens bopæl eller opholdssted, men at parten ikke reagerer på meddelelsen, og at det ikke er muligt at fremsende post med modtagelsesbevis til bopælen eller opholdsstedet, typisk fordi der er tale om et land, hvor det ikke er muligt at fremsende post med modtagelsesbevis. I så fald er den relevante forkyndelsesmåde forkyndelse gennem det internationale forkyndelsessamarbejde, forudsat at der er tale om et land, der deltager i dette samarbejde.

Lykkes det ikke på denne måde at forkynde meddelelsen, kan den forkyndes gennem Statstidende.

Ved fremsendelsen af forkyndelsesanmodningen til retten vedlægger Familieretshuset det relevante materiale, dvs. enten de dokumenter, der er nødvendige for international forkyndelse, eller et udkast til meddelelse til optagelse i Statstidende sammen med oplysninger om Familieretshusets forgæves bestræbelser på at kontakte den pågældende part.

De meddelelser fra Familieretshuset, der skal offentliggøres i Statstidende, skal ligesom ved domstolenes forkyndelser i Statstidende indeholde følgende oplysninger: Parternes navne og oplysning om, at modpartens (sagsøgtes) adresse er ukendt, hvorfor det er nødvendigt at offentliggøre meddelelsen. Hvis meddelelsen vedrører en partshøring, skal den også indeholde ansøgerens (sagsøgers) anmodning (påstand), f.eks. at parternes ægteskab opløses ved skilsmisse på nærmere angivne vilkår, en svarfrist samt oplysning om retsvirkningen af ikke at svare i sagen inden udløbet af svarfristen. Endelig skal den indeholde oplysning om muligheden for at få udleveret partshøringen ved henvendelse til Familieretshuset.

Vedrører meddelelsen orientering om, at Familieretshuset har truffet en afgørelse, indeholder meddelelsen også oplysning om afgørelsens art, f.eks. skilsmisse, om at forkyndelsen skyldes manglende kendskab til partens adresse, om partens mulighed for at få udleveret afgørelsen ved henvendelse til Familieretshuset, om tidspunktet for virkningen af afgørelsen efter reglerne herom i kapitel 11 i Familieretshusloven og om parternes mulighed efter § 41 i Familieretshusloven for inden fire uger fra offentliggørelsen at anmode Familieretshuset om at indbringe afgørelsen for familieretten til prøvelse. Meddelelsen indeholder således ikke oplysninger om indholdet af afgørelsen. Offentliggørelse i Statstidende af en meddelelse om en afgørelse medfører således, at afgørelsen tillægges retsvirkninger, og fastlægger det tidspunkt, fra hvilket klagefristen løber.

Retten kan returnere sagen til Familieretshuset, hvis der er behov for justeringer af materialet, eller retten finder anden metode til at orientere parten om den pågældende meddelelse mere hensigtsmæssig.

Endelig fremgår det af den foreslåede bestemmelse i *stk. 3*, at når en eventuel frist i en meddelelse efter stk. 1 eller 2, er udløbet, og den pågældende part ikke har besvaret meddelelsen, kan Familieretshuset afgøre sagen på det foreliggende grundlag.

Ved bestemmelsen lovfæstes den gældende ordning, hvorefter en myndighed kan træffe en afgørelse i en sag, når fristen i en partshøring er udløbet, og parten ikke har besvaret høringen inden fristens udløb. Dette forudsætter dog, at partshøringen indeholder en meddelelse om, at der vil blive truffet afgørelse på det foreliggende grundlag, medmindre parten inden udløbet af fristen har fremsat indsigelser herimod eller har fremsendt oplysninger, der medfører, at Familieretshuset skal genoverveje sagen.

I de sager, hvor der er behov for at få bekræftet, at part har modtaget høringen, anvendes den foreslåede bestemmelse i stk. 3 kun, når der foreligger en bekræftelse på, at parten har modtaget meddelelsen, eller at den er blevet forkyndt for parten.

Med den foreslåede bestemmelse i § 11 a lovfæstes den gældende ordning for Familieretshusets formidling af meddelelse til parterne i konkrete sager, bortset fra muligheden for forkyndelse af meddelelser i Statstidende.

Begrundelsen for den foreslåede bestemmelse i § 11 a er, at Familieretshuset ved etableringen af det nye familieretlige system fik afgørelseskompetence i sager, hvor afgørelsen hidtil var blevet truffet af domstolene. Det drejer sig navnlig om sager, hvor ægtefællerne ikke er enige om separation og skilsmisse, dvs. sager om parternes civilretlige status, samt om faderskabssager, hvor ingen anerkender faderskabet. Der henvises til § 26 og § 27, stk. 2, i Familieretshusloven, der er beskrevet i de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.1.2.1. I de omhandlede sager, navnlig sager om separation og skilsmisse, forekommer det, at en modpart, der ikke er tilsluttet Digital Post, bor i udlandet eller ikke har en kendt adresse. Når sådanne sager behandles hos domstolene, kan meddelelser til modparten, f.eks. stævningen, forkyndes gennem det internationale forkyndelsessamarbejde eller gennem Statstidende. Familieretshuset bør have tilsvarende muligheder.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.

Til nr. 5

Efter § 42 a i ægteskabsloven kan der for ægtefæller, som anmoder om skilsmisse uden forudgående separation efter § 29 i ægteskabsloven, og som har fælles børn, der ikke er fyldt 18 år, først udstedes bevilling til skilsmisse efter en refleksionsperiode på tre måneder fra Familieretshusets modtagelse af anmodningen. Det er endvidere bl.a. en betingelse for udstedelse af skilsmissebevilling i disse situationer, at begge ægtefæller har gennemført et digitalt forløb. Dette digitale forløb stiller Familieretshuset efter § 22, stk. 1, i Familieretshusloven til rådighed for ægtefællerne. Det digitale forløb, der kaldes "SES – For børnenes skyld", har til formål at lære skilsmisseforældre at hjælpe sig selv, undgå konflikter og blive bedre til at forstå og støtte deres børn. Det digitale forløb giver den enkelte forælder mulighed for at arbejde med

sin relation til den anden forælder og til at blive bedre til at forstå børns reaktion på en samlivsophævelse eller skilsmisse.

I refleksionsperioden skal Familieretshuset efter § 22, stk. 2, i Familieretshusloven endvidere bl.a. tilbyde ægtefællerne en rådgivnings- og afklaringssamtale. Rådgivnings- og afklaringssamtaler er specifikt rettet mod et brud i en familie, hvor der er fælles børn under 18 år. Formålet med samtalerne er at styrke forældrenes samarbejde efter samlivsophævelse eller skilsmisse ved at give dem mulighed for at arbejde med deres indbyrdes relationer. Samtalerne skal således hjælpe forældrene til at etablere et stabilt grundlag for deres fremtidige samarbejde om deres børn og dermed forebygge konflikter mellem forældrene. Samtalerne har tillige til formål at give forældrene viden om samlivsophævelsens og skilsmissens betydning for barnet og om den bedste måde at støtte barnet på både i perioden umiddelbart efter samlivsophævelsen og på længere sigt, herunder hjælpe forældrene til at blive bedre til at forstå børns reaktioner på samlivsophævelse eller skilsmisse.

Efter § 22, stk. 3, i Familieretshusloven kan ugifte forældre med fælles børn, der ikke er fyldt 18 år, i tre måneder efter en samlivsophævelse benytte tilbuddet om en rådgivnings- og afklaringssamtale efter § 22, stk. 2, i Familieretshusloven. I praksis tilbyder Familieretshuset rådgivnings- og afklaringssamtaler til alle forældre, der skønnes at ville have gavn heraf.

Efter § 21, stk. 1, i Familieretshusloven tilbyder Familieretshuset parterne støtte, navnlig i form af rådgivning og konflikthåndtering, herunder børnesagkyndig rådgivning, samarbejdskurser og digitale værktøjer, med henblik på, at parterne støttes til at finde en løsning på deres uenighed, eller konflikten mellem dem dæmpes.

Rådgivning eller konfliktmægling, der også omfatter rådgivnings- og afklaringssamtaler, ydes således med henblik på, at parterne forliges, eller at deres konflikt dæmpes. Det er herunder også et mål, at parterne rustes til at kunne håndtere fremtidige uenigheder bedre. I sager, der involverer børn, er det således også et formål med rådgivning og konfliktmægling, at parterne støttes i at finde løsninger, der er til gavn for deres barn, og at barnets trivsel sikres ved, at forældrene finder løsninger i fællesskab, eller at forældrenes konflikt dæmpes. Familieretshuset tilbyder alene rådgivning eller konflikthåndtering, hvis det må forventes, at rådgivningen eller konflikthåndteringen vil kunne medvirke til at forlige parterne eller til at dæmpe deres konfliktniveau. Familieretshuset skal endvidere afslutte rådgivningen eller konflikthåndteringen, når det vurderes, at der ikke vil komme noget ud af yderligere rådgivning eller mægling.

Støtte via digitale værktøjer kan f.eks. dreje sig om onlinekurser som det digitale forløb efter § 22, stk. 1, i Familieretshusloven. De digitale værktøjer er åbne tilbud til de forældre, der har behov for det.

Oplysninger om ovennævnte tilbud findes på Familieretshusets hjemmeside.

Det foreslås, at § 22 i Familieretshusloven ophæves.

Forslaget er en konsekvens af den ved lovforslagets § 2, nr. 4, foreslåede ophævelse af § 42 a i ægteskabsloven, hvorved refleksionsperioden afskaffes.

Uanset afskaffelsen af refleksionsperioden bør tilbuddene til forældrene om et digitalt forløb og om en rådgivnings- og afklaringssamtale opretholdes som generelle tilbud til alle forældre med fælles børn under 18 år, der bryder med hinanden. Forældrene vil således fortsat kunne hente hjælp til håndteringen af deres og børnenes situation i forbindelse med en samlivsophævelse, separation og skilsmisse. Der henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1., samt til lovforslagets § 2, nr. 4, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 6

Efter § 7, jf. § 32, i Familieretshusloven behandles sager om forældremyndighed, der er komplekse, af Familieretshuset, der foretager en tværfaglig behandling, undersøgelse og oplysning af sagen. Når sagen er oplyst, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten til afgørelse.

Tilsvarende følger det af § 6, stk. 1, jf. § 26 og § 27, stk. 1, nr. 1, i Familieretshusloven, at sager om forældremyndighed, der er mindre enkle, behandles af Familieretshuset, der foretager oplysning af sagen og tilbyder parterne rådgivning og konflikthåndtering. Finder parterne ikke en løsning på deres uenighed, indbringer Familieretshuset sagerne for familieretten til afgørelse.

De sager om forældremyndighed, der er omfattet af disse to regelsæt, vedrører sager efter § 11 i forældreansvarsloven om opløsning af fælles forældremyndighed, sager efter § 14 i forældreansvarsloven om etablering af fælles forældremyndighed og overførsel af eneforældremyndighed fra den ene forælder til den anden forælder, og sager efter §§ 15 og 15 a i forældreansvarsloven om forældremyndighed efter en forældremyndighedsindehavers død.

Efter § 6, stk. 2, nr. 11, i Familieretshusloven afgøres sager, hvor der ikke skal tages stilling til en tvist mellem to private parter med enkelte undtagelser af Familieretshuset efter § 26 i Familieretshusloven. Denne bestemmelse finder ikke anvendelse på sager om forældremyndighed efter § 27, stk. 1, nr. 1, i Familieretshusloven.

Sager, der ikke vedrører forældremyndighed eller andre spørgsmål om forældreansvar, behandles efter § 26 i Familieretshusloven af Familieretshuset, der foretager oplysning af sagen og tilbyder parterne rådgivning og konflikthåndtering. Finder parterne ikke en løsning på deres uenighed, træffer Familieretshuset afgørelse i sagen. Det følger dog af lovens § 27, stk. 2, nr. 1, at Familieretshuset indbringer en sag for familieretten til afgørelse, når sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Inden etableringen af det nye familieretlige system pr. 1. april 2019 blev afgørelser om forældremyndighed efter §§ 11 og 14 i forældreansvarsloven truffet af domstolene, mens afgørelser om forældremyndighed efter død efter lovens §§ 15 og 15 a blev truffet af Statsforvaltningen med mulighed for domstolsprøvelse.

Grunden til, at det tidligere var Statsforvaltningen, der traf afgørelse i dødsfaldssagerne, var, at disse sager forudsætter en række sagsbehandlingsskridt, der er mere administrative end retlige. Det drejer sig navnlig om at fastslå, hvem der ønsker at få forældremyndigheden. Hertil kommer, at der i nogle sager ikke er nogen, der søger om at få forældremyndigheden, hvorfor Statsforvaltningen i samarbejde med kommunen i disse tilfælde skulle prøve at finde en egnet forældremyndighedsindehaver. Det følger således af § 57 i serviceloven, at hvis ingen har forældremyndigheden over et barn, skal kommunalbestyrelsen i fornødent omfang medvirke til, at der udpeges en egnet indehaver af forældremyndigheden. Endvidere skal kommunalbestyrelsen i fornødent omfang medvirke til, at der udpeges en egnet indehaver af forældremyndigheden, når Familieretshuset til brug for behandlingen af en sag efter § 15 a, stk. 1, i forældreansvarsloven anmoder kommunalbestyrelsen herom.

Resultatet af sådanne undersøgelser kan være, at der er en, to eller flere, der ansøger om forældremyndigheden. Er der kun én ansøger, skal der alene tages stilling til, om det er bedst for barnet, at forældremyndigheden tillægges den pågældende. Der skal således i disse situationer ikke tages stilling til en tvist mellem to private parter.

Ved etableringen af det familieretlige system blev der ikke taget hensyn til, at de ganske få dødsfaldssager efter §§ 15 og 15 a i forældreansvarsloven på væsentlige punkter adskiller sig fra de øvrige forældremyndighedssager, navnlig at dødsfaldssagerne i modsætning til de øvrige forældremyndighedssager ofte ikke indeholder en tvist mellem to parter.

Det foreslås derfor, at § 27, stk. 1, nr. 1, i forældreansvarsloven ændres således, at henvisningerne til §§ 15 og 15 a i forældreansvarsloven om forældremyndighed efter død udgår.

Den foreslåede ændring indebærer, at afgørelser efter §§ 15 og 15 a om forældremyndighed efter død som udgangspunkt træffes af Familieretshuset, hvis afgørelser kan indbringes for familieretten til prøvelse efter § 39 i Familieretshusloven. Dette omfatter både sager, hvor kun én person anmoder om at få forældremyndigheden, og sager, hvor to eller flere personer anmoder om at få forældremyndigheden.

Er der kun én ansøger, følger det af § 6, stk. 2, nr. 11, i Familieretshusloven, at afgørelsen altid træffes af Familieretshuset, da der ikke skal tages stilling til en tvist mellem to private parter.

Er der tale om en tvistsag, fordi der er to eller flere ansøgere, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten til afgørelse, hvis der er tale om en kompleks sag omfattet af § 7 i Familieretshusloven, eller der er tale om en sag, der indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger, jf. § 27, stk. 2, nr. 1, i Familieretshusloven.

De tvistsager om forældremyndighed efter dødsfald, som Familieretshuset efter forslaget kan træffe afgørelse i, vil således navnlig være sager, hvor der ikke er tvivl om, hvem der skal have forældremyndigheden. Det drejer sig bl.a. om sager, hvor der er afholdt en samtale med barnet, der klart og utvetydigt har givet udtryk for, hvem det ønsker som forældremyndighedsindehaver, samt sager, hvor den ene ansøger gennem længere tid har haft en nær tilknytning til barnet, f.eks. den afdøde forældremyndighedsindehavers samlever, og den anden ansøger kun i begrænset omfang har haft kontakt med barnet.

Begrundelsen for forslaget er, at sager om forældremyndighed efter dødsfald som beskrevet ovenfor forudsætter en række sagsbehandlingsskridt, der er mere administrative end retlige. Det drejer sig navnlig om at fastslå, hvem der ønsker at få forældremyndigheden, eventuelt i samarbejde med kommunen. Endvidere er der i flere af sagerne kun én ansøger, hvorfor der ikke skal tages stilling til en tvist mellem to private parter. Der er således ikke noget til hinder for, at sådanne sager kan afgøres af Familieretshuset. Indeholder sagen en partstvist, afgøres den dog kun af Familieretshuset, hvis der ikke er tale om en kompleks sag omfattet af § 7 i Familieretshusloven eller en sag, der indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger, jf. § 27, stk. 2, nr. 1, i Familieretshusloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2., samt til lovforslagets § 4, nr. 4, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 7

Efter § 34, stk. 1, i Familieretshusloven har afgørelser truffet af Familieretshuset som udgangspunkt virkning fra afgørelsestidspunktet. Det følger af lovens § 38, at når en afgørelse har virkning efter lovens § 34, kan den fuldbyrdes. Efter lovens § 34, stk. 2, kan Familieretshuset dog i en afgørelse bestemmes, at afgørelsen har virkning fra et tidligere eller senere tidspunkt. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at det med § 34, stk. 2, foreslås det, at det i en afgørelse omfattet af § 34, stk. 1, kan bestemmes, at afgørelsen har virkning fra et andet tidspunkt end afgørelsestidspunktet. Det kan i f.eks. en afgørelse om børnebidrag bestemmes, fra hvilket tidspunkt bidraget skal betales. Der henvises til Folketingstidende 2018-19, A, L 90 som fremsat, side 134.

Efter reglerne om ændringstidspunkter i kapitel 4 i bidragsbekendtgørelsen har en ændring af et børne- eller ægtefællebidrag som udgangspunkt virkning fra den første forfaldsdag efter afgørelsen. I en række situationer har ændringen dog virkning fra et tidligere tidspunkt. Det fremgår af bekendtgørelsens kapitel 3, at børnebidrag og ægtefællebidrag som udgangspunkt skal betales fra den relevante ændring i barnets eller ægtefællens forhold, der udløste ansøgningen om bidrag, f.eks. samlivsophævelse, hvis ansøgningen er indgivet inden to måneder efter den pågældende begivenhed. Overholdes denne frist ikke, skal bidraget som udgangspunkt betales fra det tidspunkt, hvor Familieretshuset modtog ansøgningen om bidrag.

Det foreslås, at § 34, stk. 2, i Familieretshusloven ændres således, at Familieretshuset ikke kan bestemme, at en afgørelse har virkning fra et tidligere tidspunkt end afgørelsestidspunktet.

Begrundelsen for forslaget er, at § 34, stk. 2, efter dens forarbejder indeholder en sammenblanding af to regelsæt. Det første regelsæt drejer sig om, fra hvilket tidspunkt en afgørelse får virkning sådan, at afgørelsen kan tvangsfuldbyrdes. Det andet regelsæt drejer sig eksempelvis om, fra hvilket tidspunkt en afgørelse om størrelsen af et børne- eller ægtefællebidrag har virkning, dvs. fra hvilket tidspunkt bidragsbetaleren skal betale det ændrede bidrag.

Da bidragsbekendtgørelsen indeholder bestemmelser om, fra hvilket tidspunkt en fastsættelse eller ændring af et børne- eller ægtebidrag har virkning, dvs. fra hvilket tidspunkt bidraget skal betales, er der ikke behov for, at Familieretshuset efter § 34, stk. 2, i Familieretshusloven kan bestemme, at en afgørelse har virkning fra et tidligere tidspunkt end afgørelsestidspunktet. Det bemærkes videre, at der heller ikke i relation til andre afgørelsestyper er behov for at kunne bestemme, at en afgørelse har virkning fra et tidligere tidspunkt end afgørelsestidspunktet. Dette skyldes, at en afgørelse ikke kan fuldbyrdes m.v., før den er truffet (afgørelsestidspunktet).

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.

Til nr. 8

Efter § 37, stk. 1, i Familieretshusloven har en række af Familieretshusets afgørelser som udgangspunkt virkning to uger efter, at afgørelsen er truffet. Efter bestemmelsens nr. 3 gælder dette bl.a. for afgørelser efter §§ 52 og 53 i ægteskabsloven om ægtefællebidrag.

Efter § 52 i ægteskabsloven kan en af ægtefællerne truffet aftale om bidragspligten eller om bidragets størrelse ændres, såfremt det på grund af væsentligt forandrede forhold vil være urimeligt at opretholde aftalen.

Efter lovens § 53, stk. 1, kan en afgørelse om ægtefællernes bidragspligt efter separation og skilsmisse ændres, såfremt væsentligt forandrede forhold og særlige grunde i øvrigt taler herfor. Efter bestemmelsens stk. 2 kan en afgørelse om bidragets størrelse ændres, såfremt omstændighederne taler derfor.

Indtil etableringen af det nye familieretlige system pr. 1. april 2019 blev afgørelser efter § 52 i ægteskabsloven om ændring af aftaler om ægtefællebidrag og efter lovens § 53, stk. 1, om ændring af afgørelser om en ægtefælles bidragspligt truffet af domstolene, mens afgørelser efter lovens § 53, stk. 2, om ændring af afgørelser om bidragets størrelse blev truffet af Statsforvaltningen.

Efter de tidligere bestemmelser i § 454, stk. 1, 1. pkt., og § 480, stk. 1, i retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1284 af 14. november 2018, var ankefristen for domme efter bl.a. § 52 og § 53, stk. 1, i ægteskabsloven fire uger, men dommene kunne fuldbyrdes, når fuldbyrdelsesfristen på 14 dage var udløbet, medmindre dommen forinden var anket. Den familieretlige lovgivning indeholdt ikke bestemmelser om, fra hvilket tidspunkt de afgørelser, som Statsforvaltningen traf, havde virkning, men det er fast antaget, at de havde virkning fra afgørelsestidspunktet.

Det følger af §§ 26 og 27 i Familieretshusloven, at afgørelser om ægtefællebidrag som udgangspunkt træffes af Familieretshuset.

Det foreslås, at § 37, stk. 1, nr. 3, i Familieretshusloven affattes således, at bestemmelsen finder anvendelse på afgørelser efter § 52 og § 53, stk. 1, i ægteskabsloven om ændring af aftaler og afgørelser om bidragspligt. Forslaget vil indebære, at de afgørelser, som Familieretshuset træffer efter § 52 i ægteskabsloven om ændring af aftaler om størrelsen af ægtefællebidrag og efter lovens § 53, stk. 2, om ændring af afgørelser om størrelse af et ægtefællebidrag, er omfattet af § 34, stk. 1, i Familieretshusloven, hvorefter afgørelser truffet af Familieretshuset som udgangspunkt har virkning fra afgørelsestidspunktet.

Begrundelsen for forslaget er, at afgørelser efter § 52 om ændring af aftaler om størrelsen af ægtefællebidrag og efter § 53, stk. 2, om ændring af afgørelser om størrelsen af ægtefællebidrag i lighed

med andre afgørelser om størrelsen af ægtefællebidrag efter § 34 i Familieretshusloven som udgangspunkt bør have virkning fra afgørelsestidspunktet.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2.

Til nr. 9

Efter § 34 i Familieretshusloven har en afgørelse truffet af Familieretshuset som udgangspunkt virkning afgørelsestidspunktet. Det følger dog af lovens § 37, at visse afgørelser truffet af Familieretshuset som udgangspunkt har virkning, to uger efter, at afgørelsen er truffet. Bestemmelsen omfatter alene afgørelser, som inden etableringen af det nye familieretlige system blev truffet af domstolene. Det fremgår af § 480, stk. 1, i retsplejelovent, at domme, herunder domme om forældremyndighed, kan fuldbyrdes, når fuldbyrdelsesfristen er udløbet, medmindre dommen forinden er anket. Fuldbyrdelsesfristen er 14 dage efter dagen for dommens afsigelse, medmindre andet er bestemt i dommen. Se nærmere om § 480 i retsplejelovent i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 8.

Det foreslås, at anvendelsesområdet for § 37 i Familieretshusloven udvides til også at omfatte Familieretshusets afgørelser om forældremyndighed efter død efter §§ 15 og 15 a i forældreansvarsloven. Bestemmelsen herom foreslås indsat i § 37 som *stk. 1, nr. 5*.

Forslaget indebærer, at Familieretshusets afgørelser om forældremyndighed efter død efter §§ 15 og 15 a i forældreansvarsloven som udgangspunkt har virkning to uger efter, at afgørelsen er truffet. Efter § 37, stk. 2, kan Familieretshuset i en forældremyndighedsafgørelse dog bestemme, at afgørelsen har virkning fra et tidligere eller senere tidspunkt. Dette er navnlig relevant i sager, hvor der kun er en, der ansøger om forældremyndigheden, og Familieretshuset tildeler den pågældende forældremyndigheden. I disse afgørelser bør Familieretshuset bestemme, at afgørelsen har virkning fra afgørelsestidspunktet, så forældremyndighedsindehaveren straks kan træffe bestemmelser om barnets forhold.

Begrundelsen for forslaget er, at Familieretshuset med den ved lovforslagets § 1, nr. 6, foreslåede ændring af § 27 i Familieretshusloven får kompetence til at træffe afgørelser om forældremyndighed efter død efter §§ 15 og 15 a i forældreansvarsloven. Disse afgørelser træffes i dag af familieretten, hvis afgørelser efter § 480 i retsplejelovent kan fuldbyrdes 14 dage efter domsafsigelsen. Tilsvarende bør Familieretshusets afgørelser om forældremyndighed efter død have virkning 2 uger efter afgørelsestidspunktet, idet disse afgørelser herefter kan fuldbyrdes, jf. § 38 i Familieretshusloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2., samt til lovforslagets § 1, nr. 6, og bemærkningerne hertil.

Til § 2

[Ægteskabsloven]

Til nr. 1 og 2

Det følger af § 24, stk. 1, i ægteskabsloven, at et ægteskab omstødes efter påstand af den ene ægtefælle i en række situationer. Det drejer sig om situationer, hvor han ved ægteskabets indgåelse befandt sig i en tilstand, som udelukker evnen til at handle fornuftsmæssigt, hvor han blev tvunget til at indgå ægteskab, hvor han ved en fejltagelse blev viet til en anden end sin forlovede eller blev viet uden at ville indgå ægteskab, eller hvor han blev forledt til at indgå ægteskab ved, at han af den anden ægtefælle gennem falske oplysninger eller svigagtig fortællelse af sandheden blev vildledt om, hvem den anden er, eller om sådanne omstændigheder ved dennes tidligere liv, der med fuld føje ville have afholdt ham fra at indgå ægteskabet, og som endnu må tillægges en sådan betydning for forholdet mellem ægtefællerne, at ægteskabet ikke med rimelighed kan fordres opretholdt.

Uanset, at der i bestemmelserne henvises til "han" og "ham", finder bestemmelserne anvendelse på alle ægtefæller uanset køn.

Det foreslås, at § 24, stk. 1, i ægteskabsloven ændres således, at bestemmelsen bliver kønsneutral. Dette foreslås gennemført ved, at henvisningerne til "han" og "ham" i bestemmelsen ændres således, at der i stedet henvises til "ægtefællen".

Begrundelsen for den foreslåede ændring er, at bestemmelsen finder anvendelse på alle ægtefæller uanset køn, og affattelsen af bestemmelsen derfor bør være kønsneutral.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til nr. 3 og 4

Det følger af § 29, 1. pkt., i ægteskabsloven, at ægtefæller har ret til skilsmisse uden forudgående separation, når de er enige om det. Dette kaldes direkte skilsmisse. Efter bestemmelsens 2. pkt. kan direkte skilsmisse dog i visse situationer først bevilges efter en refleksionsperiode, jf. lovens § 42 a.

Efter § 42 a i ægteskabsloven kan der for ægtefæller, som anmoder om direkte skilsmisse efter lovens § 29, og som har fælles børn, der ikke er fyldt 18 år, først udstedes bevilling til skilsmisse efter en refleksionsperiode på tre måneder fra Familieretshusets modtagelse af anmodningen. Det er endvidere en betingelse for udstedelse af skilsmissebevilling i disse situationer, at begge ægtefæller inden en måned efter udløbet af refleksionsperioden har bekræftet anmodningen om skilsmisse, og at begge ægtefæller inden bekræftelsen har gennemført et digitalt forløb. Dette digitale forløb stiller Familieretshuset efter § 22, stk. 1, i Familieretshusloven til rådighed for ægtefællerne. Det digitale forløb, der kaldes "SES – For børnenes skyld", har til formål at lære skilsmisseforældre at hjælpe sig selv, undgå konflikter og blive bedre til at forstå og støtte deres børn. Det digitale forløb giver den enkelte forælder mulighed for at arbejde med sin relation til den anden forælder og til at blive bedre til at forstå børns reaktion på en samlivsophævelse eller skilsmisse.

I refleksionsperioden skal Familieretshuset efter § 22, stk. 2, i Familieretshusloven endvidere bl.a. tilbyde ægtefællerne en rådgivnings- og afklaringssamtale. Rådgivnings- og afklaringssamtaler er specifikt rettet mod et brud i en familie, hvor der er fælles børn under 18 år. Formålet med samtalerne er at styrke forældrenes samarbejde efter samlivsophævelse eller skilsmisse ved at give dem mulighed for at arbejde med deres indbyrdes relationer. Samtalerne skal således hjælpe forældrene til at etablere et stabilt grundlag for deres fremtidige samarbejde om deres børn og dermed forebygge konflikter mellem forældrene. Samtalerne har tillige til formål at give forældrene viden om samlivsophævelsens og skilsmisens betydning for barnet og om den bedste måde at støtte barnet på både i perioden umiddelbart efter samlivsophævelsen og på længere sigt.

Efter § 21, stk. 1, i Familieretshusloven tilbyder Familieretshuset parter støtte, navnlig i form af rådgivning og konflikthåndtering, herunder børnesagkyndig rådgivning, samarbejdskurser og digitale værktøjer, med henblik på, at parterne støttes til at finde en løsning på deres uenighed, eller konflikten mellem dem dæmpes. Rådgivning eller konfliktmægling, der også omfatter rådgivnings- og afklaringssamtaler, ydes således med henblik på, at parterne forliges, eller at deres konflikt dæmpes.

Refleksionsperioden blev indført af hensyn til ægtefællernes børn og har som hovedsigte at skabe forståelse hos forældrene for børns reaktion på samlivsophævelse og skilsmisse og for at skærme børnene bedst muligt mod følgerne af samlivsophævelse og skilsmisse. Refleksionsperioden giver også ægtefællerne mulighed for at få en bedre forståelse af deres egne reaktioner og indbyrdes relationer.

Refleksionsperioden skal ses i sammenhæng med § 17, stk. 3, i forældreansvarsloven om tvungen delt bopæl. Efter denne bestemmelse har et barn af samlevende forældre med fælles forældremyndighed delt bopæl i de første tre måneder efter forældrenes samlivsophævelse, medmindre forældrene er enige om barnets bopæl. I denne periode kan der ikke indledes en sag om barnets bopæl. Hensigten med tvungen delt bopæl er at sikre ro om barnet i perioden lige efter en samlivsophævelse og at udskyde den endelige beslutning om barnets bopæl. Der henvises til lovforslagets § 4, nr. 5.

Selvom ægtefællerne har fælles børn under 18 år, finder refleksionsperioden ikke anvendelse, når ægtefællerne er enige om skilsmisse efter at have været separeret i seks måneder, jf. § 30, stk. 2, i ægteskabsloven. Refleksionsperioden finder heller ikke anvendelse, når ægtefællerne er uenige om skilsmissen, eller når der søges om direkte skilsmisse efter §§ 32-36 i ægteskabsloven. Efter disse bestemmelser har en ægtefælle ret til skilsmisse uden forudgående separation, hvis samlivet har været ophævet i to år, eller der foreligger utroskab, vold, seksuelle overgreb, bigami eller børnebortførelse.

Det foreslås, at § 29, 2. pkt., og § 42 a i ægteskabsloven ophæves.

Ophævelsen af disse bestemmelser betyder, at refleksionsperioden afskaffes således, at det igen vil være muligt for enige ægtefæller med fælles børn under 18 år at blive skilt umiddelbart efter ansøgning herom og uden at skulle anføre en særlig grund herfor. Det betyder, at ægtepar, der er enige om at søge skilsmisse og om vilkårene herfor, via en digital ansøgningsproces vil kunne få bevilget skilsmisse. Afskaffelsen vil også medvirke til, at forældrene hurtigere kan få en afklaring af deres situation. Dermed kan konflikterne mellem dem mindskes, hvilket vil være til gavn for børnene.

Begrundelsen for forslaget er, at erfaringerne med refleksionsperioden og tvungen delt bopæl i tre måneder efter en samlivsophævelse viser, at ordningerne ikke virker efter hensigten, når forældre er enige om at bryde relationen mellem dem hurtigst muligt. I mange situationer optrapper og forlænger ordningerne unødigt konflikten mellem forældrene til skade for deres børn. Endvidere medfører ordningerne nogle praktiske problemer, idet forældrene ofte ikke vil kunne finde ny bolig, før de kender deres familiesituation og dermed deres økonomiske situation. I praksis betyder ordningerne også, at nogle par føler sig nødsaget til at bo blive boende under samme tag trods et måske højt konfliktniveau, mens de venter på, at de kan indlede en sag om barnets bopæl og få en afgørelse herom, eventuelt en midlertidig afgørelse, da de er bange for at komme til at stå dårligt i bopælssagen.

På den baggrund finder ministeriet, at det af hensyn til barnet er nødvendigt at afskaffe både refleksionsperioden og tvungen delt bopæl. Med hensyn til den foreslåede afskaffelse af tvungen delt bopæl henvises til lovforslagets § 4, nr. 5, og bemærkningerne hertil.

Da hensynene til at skærme børn bedst muligt mod følgerne af samlivsophævelse og skilsmisse først og fremmest varetages gennem den støtte, som forældrene i dag tilbydes i refleksionsperioden, foreslås det, at disse tilbud i form af digitale læringsforløb og rådgivnings- og afklaringssamtaler opretholdes som generelle tilbud til alle forældre med fælles børn under 18 år, der bryder med hinanden. Forældrene vil således fortsat kunne hente hjælp til håndteringen af deres og børnenes situationen i forbindelse med en samlivsophævelse, separation og skilsmisse. Der henvises til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.2., og til lovforslagets § 1, nr. 5, og bemærkningerne hertil.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 13 vil den foreslåede afskaffelse af refleksionsperioden og af tvungen delt bopæl have virkning straks ved lovens ikrafttræden og dermed også omfatte ægtefæller med fælles børn under 18 år, der har søgt om direkte skilsmisse inden for tre måneder inden ikrafttrædelsestidspunktet.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1.

Til nr. 5

Efter § 43 a i ægteskabsloven kan Familieretshuset behandle en sag om separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab eller et ægteskabs beståen, hvis betingelserne i § 448 f i retsplejeloven er opfyldt.

Derimod findes der ikke regler om Familieretshusets internationale kompetence til at behandle sager efter § 58 i ægteskabsloven. Det bemærkes i den forbindelse, at det følger af § 58 a, stk. 2, nr. 4, i ægteskabsloven, at i sager omfattet af kapitel 5 i ægteskabsloven træffer Familieretshuset eller familieretten afgørelse efter bestemmelserne i kapitel 2 og 8-10 i Familieretshusloven. Kapitel 5 i ægteskabsloven omfatter § 58. Det følger af kapitel 9 i Familieretshusloven, navnlig § 26 og § 27, stk. 2, nr. 1, at

Familieretshuset foretager oplysning af en sag efter § 58 i ægteskabsloven og tilbyder parterne rådgivning og konflikthåndtering. Finder parterne ikke en løsning på deres uenighed, træffer Familieretshuset afgørelse i sagen. Familieretshuset indbringer dog sagen for familieretten til afgørelse, når sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Efter § 58 i ægteskabsloven kan en aftale om fordelingen af formuen, bidragspligten eller andre vilkår, som ægtefæller har indgået med henblik på separation eller skilsmisse, ændres eller erklæres for uforbindende, såfremt den skønnes urimelig for den ene ægtefælle på tidspunktet for dens indgåelse. Bestemmelsen omfatter alle økonomiske aftaler, der er indgået med henblik på en forestående separation eller skilsmisse. Henvisningen til andre vilkår er således ikke knyttet an til de vilkår for separation og skilsmisse, der følger af § 42, jf. §§ 49 og 55, i ægteskabsloven, der drejer sig om pligten til at betale ægtefællebidrag efter separation og skilsmisse og om retten til fortsættelse af et eventuelt beboelsesljemål.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse, i det omfang en sag om ændring af en aftale er omfattet af en særregel, eksempelvis § 17 i børnebidragsloven om ændring af aftaler om børnebidrag.

Bestemmelsen omfatter heller ikke aftaler om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v. Ændring af sådanne aftaler behandles efter bestemmelserne herom i forældreansvarsloven.

Begrundes en anmodning om ændring af en aftale omfattet af § 58 i ægteskabsloven med, at forholdene senere har forandret sig, finder bestemmelsen ikke anvendelse. Sådanne sager behandles af de almindelige domstole efter reglerne om ændring af aftaler i lov om aftaler og andre retshandler på formuerettens område, jf. lovbekendtgørelse nr. 193 af 2. marts 2016 med senere ændringer (aftaleloven).

Med lovforslagets § 10, nr. 1, foreslås det, at der som § 448 h i retsplejeloven indsættes en bestemmelse, hvorefter sager efter § 58 i ægteskabsloven kan behandles her i riget, hvis sagsøgte har hjemting her.

Det foreslås, at der som § 43 a, stk. 2, i ægteskabsloven indsættes en bestemmelse, hvorefter Familieretshuset kan behandle en sag efter § 58 i ægteskabsloven om ændring af en aftale indgået med henblik på separation eller skilsmisse om fordelingen af formuen eller om andre vilkår, hvis betingelserne i den foreslåede bestemmelse i § 448 h i retsplejeloven er opfyldt.

Den foreslåede bestemmelse omfatter ikke sager om underholdspligt. Dette skyldes, at danske myndigheders internationale kompetence til at behandle sager om underholdspligt, herunder sager om ændring af aftaler om underholdspligt, er reguleret af bestemmelserne herom i underholdspligtforordningen.

Begrundelsen for forslaget er, at der mangler regler om Familieretshusets internationale kompetence til at behandle sager efter § 58 i ægteskabsloven, bortset fra sager om underholdspligt.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.6., og til lovforslagets § 10, nr. 1, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 6

Efter § 58 d, stk. 2, i ægteskabsloven skal en række anmodninger og andre henvendelser indgives til Familieretshuset ved anvendelse af den digitale løsning, som Familieretshuset stiller til rådighed (digital selvbetjening), idet Familieretshuset ellers som udgangspunkt afviser anmodningen eller henvendelsen.

Efter lovens § 58 d, stk. 2, nr. 4, drejer det sig bl.a. om anmodning om godtgørelse efter lovens § 26. Det følger af denne bestemmelse, at når et ægteskab omstødes, og den ene ægtefælle ved ægteskabets indgåelse var i god tro med hensyn til omstødelsesgrunden, medens den anden kendte eller burde kende denne, kan der ved afgørelsen tilkendes den førstnævnte ægtefælle en godtgørelse, der fastsættes under hensyn til begges økonomiske kår og de øvrige omstændigheder.

Endvidere drejer det sig efter lovens § 58 d, stk. 2, nr. 6, om bekræftelse af anmodning om skilsmisse efter lovens § 29, jf. § 42 a, stk. 2. Det følger af lovens § 29, 1. pkt., at ægtefæller har ret til skilsmisse uden

forudgående separation, når de er enige om det. Dette kaldes direkte skilsmisse. Efter § 29, 2. pkt., kan direkte skilsmisse dog i visse situationer først bevilges efter en refleksionsperiode, jf. lovens § 42 a. Efter lovens § 42 a, stk. 1, kan der for ægtefæller, som anmoder om skilsmisse uden forudgående separation efter § 29, og som har fælles børn, der ikke er fyldt 18 år, først udstedes bevilling til skilsmisse efter en refleksionsperiode på tre måneder. Det er efter 42 b, stk. 2, endvidere bl.a. en betingelse for udstedelse af skilsmissebevilling i disse situationer, at begge ægtefæller inden en måned efter udløbet af refleksionsperioden har bekræftet anmodningen om skilsmisse.

Det foreslås, at § 58 d, stk. 2, nr. 4 og 6, i ægteskabsloven ophæves.

Begrundelsen for forslaget om ophævelse af § 58 d, stk. 2, nr. 4, er, at der ikke er behov for bestemmelsen. Det skyldes, at anmodning om godtgørelse for omstødelse af et ægteskab ikke er en selvstændig anmodning, idet en eventuel anmodning om godtgørelse fremsættes under behandlingen af omstødelsessagen.

Forslaget om ophævelse af § 58 d, stk. 2, nr. 6, er en konsekvens af de ved lovforslagets § 2, nr. 3 og 4, foreslåede ophævelser af § 29, 2. pkt., og § 42 b i ægteskabsloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til § 3

[Ægtefælleloven]

Til nr. 1

Efter § 59, stk. 1, 1. pkt., i ægtefælleloven skal ansøgning om fastsættelse eller ændring af ægtefællebidrag efter ægteskabsloven og anmodning om indgivelse af en afgørelse for familieretten indgives til Familieretshuset ved anvendelse af den digitale løsning, som Familieretshuset stiller til rådighed.

Det foreslås, at i § 59, stk. 1, 1. pkt., i ægtefælleloven ændres anmodning om indgivelse af en afgørelse for familieretten til anmodning om indbringelse af en afgørelse for familieretten.

Med forslaget bringes ordlyden af bestemmelsen i overensstemmelse med andre bestemmelser om indbringelse af Familieretshusets afgørelser for familieretten, f. eks. § 31, stk. 1, i forældreansvarsloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til nr. 2

Efter § 59, stk. 1, 1. pkt., i ægtefælleloven skal ansøgning om fastsættelse eller ændring af ægtefællebidrag efter ægteskabsloven og anmodning om indgivelse af en afgørelse for familieretten indgives til Familieretshuset ved anvendelse af den digitale løsning, som Familieretshuset stiller til rådighed. Efter bestemmelsens 2. pkt. afvises ansøgninger og anmodninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, som udgangspunkt af Familieretshuset. Efter 3. pkt. gælder dette dog ikke anmodninger, der indgives af en offentlig myndighed.

Det foreslås, at i § 59, stk. 1, 3. pkt., i ægtefælleloven ændres således, at den også omfatter det offentliges ansøgninger om fastsættelse eller ændring af ægtefællebidrag efter ægtefælleloven.

Med forslaget bringes § 59, stk. 1, 3. pkt., i ægtefælleloven i overensstemmelse med bestemmelsens 1. pkt., der både omfatter ansøgninger om ægtefællebidrag og anmodninger om domstolsprøvelse.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til § 4

[Forældreansvarsloven]

Til nr. 1

Har forældre fælles forældremyndighed, kræver væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold efter § 3, stk. 1, 1. pkt., i forældreansvarsloven enighed mellem forældrene. Den forælder, som barnet har bopæl hos, kan efter bestemmelsens 2. pkt. træffe afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv, herunder hvor i landet bopælen skal være.

Har barnet delt bopæl, følger det af § 3, stk. 1, 3. pkt., i forældreansvarsloven, at afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv efter bestemmelsens 2. pkt. kræver enighed mellem forældrene. Delt bopæl kan etableres på to måder: Efter § 17, stk. 3, i forældreansvarsloven har et barn af samlevende forældre med fælles forældremyndighed delt bopæl i de første 3 måneder efter forældrenes samlivsophævelse, medmindre forældrene er enige om barnets bopæl, og efter lovens § 18 a, stk. 1, kan forældre, der har fælles forældremyndighed, aftale, at barnet har delt bopæl.

Det foreslås, at henvisningen til § 17, stk. 3, i forældreansvarsloven i *§ 3, stk. 1., 3. pkt.*, i forældreansvarsloven udgår.

Forslaget er en konsekvens af den ved lovforslagets § 4, nr. 5, foreslåede ophævelse af § 17, stk. 3, i forældreansvarsloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1., samt til lovforslagets § 4, nr. 5, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 2

§§ 6 og 7 i forældreansvarsloven indeholder regler om placeringen af forældremyndigheden over et barn, når der ikke er truffet afgørelse herom.

Efter lovens § 6, stk. 1, har forældre, der er gift med hinanden, fælles forældremyndighed. Er ægtefællerne separeret ved barnets fødsel, har moren dog efter bestemmelsens stk. 2 forældremyndigheden alene. Stk. 2 gælder dog efter bestemmelsens nr. 1 ikke, hvis den separerede mand eller medmor ifølge anerkendelse eller dom anses som henholdsvis barnets far eller medmor.

Efter § 7, stk. 3, i forældreansvarsloven har forældre, der ikke er gift med hinanden, fælles forældremyndighed, hvis en mand anses for far eller en kvinde som medmor til et barn ifølge anerkendelse eller dom, og forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel.

Som led i etableringen af det nye familieretlige system blev børneloven ændret ved § 6 i 2018-følgeloven. I den forbindelse blev der i børneloven som § 32 a, stk. 2, indsat en bestemmelse, hvorefter afgørelser om faderskab og medmoderskab træffes efter bestemmelserne i kapitel 2 og 8-10 i Familieretshusloven af Familieretshuset eller familieretten.

Sager om faderskab eller medmoderskab behandles efter § 26 i Familieretshusloven af Familieretshuset, der foretager oplysning af sagen og tilbyder parterne rådgivning og konflikthåndtering. Finder parterne ikke en løsning på deres uenighed, træffer Familieretshuset afgørelse i sagen. Det følger dog af lovens § 27, stk. 2, nr. 1, at Familieretshuset indbringer en sag om faderskab eller medmoderskab for familieretten til afgørelse, når sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Det foreslås, at i *§ 6, stk. 2, nr. 1*, og *§ 7, stk. 3*, i forældreansvarsloven ændres "dom" til "afgørelse".

Forslaget betyder, at det klart fremgår af bestemmelserne, at de også finder anvendelse når Familieretshuset træffer afgørelse om faderskab eller medmoderskab.

Begrundelsen for forslaget er, at sager om faderskab og medmoderskab ikke længere kun træffes ved dom, men også ved en administrativ afgørelse.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til nr. 3

§ 13, stk. 1, i forældreansvarsloven giver forældre mulighed for at aftale, at forældremyndigheden skal overføres fra den ene forælder til den anden. Aftalen skal anmeldes til Familieretshuset for at være gyldig. Er en sag om forældremyndighed indbragt for familieretten, kan anmeldelse ske hertil.

Efter lovens § 13, stk. 2, kan forældremyndigheden ved aftale godkendt af Familieretshuset eller familieretten overføres til andre end forældre. Forældremyndigheden kan overføres til et ægtepar eller et samlevende par i forening, herunder til den ene forælder og dennes ægtefælle eller samlever. Bestemmelsen giver også en forælder, der har forældremyndigheden alene, mulighed for at aftale fælles forældremyndighed med sin ægtefælle eller samlever.

Bestemmelserne i § 13, stk. 1 og 2, giver således mulighed for at indgå aftaler om placeringen af forældremyndighed i en række forskellige situationer. En aftale er dog efter bestemmelsens stk. 3 ikke gyldig, hvis aftalen er indgået inden barnets fødsel, eller aftalen er betinget eller tidsbegrænset. Endvidere er en aftale efter stk. 2 ikke gyldig, hvis der ydes vederlag eller betaling for tabt arbejdsfortjeneste til forældremyndighedens indehaver.

Forældreansvarsloven indeholder ikke hjemmel til, at der kan indgås aftaler om placeringen af forældremyndighed i alle situationer. Eksempelvis kan der ikke aftales fælles forældremyndighed i følgende situation: Den ene forælder og dennes ægtefælle eller samlever har fået fælles forældremyndighed efter § 13, stk. 2, i forældreansvarsloven. Hvis denne forælder, der har del i forældremyndigheden, dør, kan den afdøde forælders ægtefælle eller samlever, der efter dødsfaldet efter § 15 i forældreansvarsloven har forældremyndigheden alene, ikke indgå aftale om fælles forældremyndighed med den anden forælder.

Det følger af § 15, stk. 2, i forældreansvarsloven, at når en forælder dør, og forældrene ved dødsfaldet havde fælles forældremyndighed, kan andre i forbindelse med dødsfaldet anmode om forældremyndigheden, hvis barnet ved dødsfaldet ikke havde bopæl hos den efterlevende forælder. Det følger af bestemmelsens stk. 3, at når en forælder, der har forældremyndigheden alene, dør, kan en efterlevende forælder og andre anmode om forældremyndigheden. Begge bestemmelser giver mulighed for at etablere fælles forældremyndighed.

Det foreslås, at der i § 13, stk. 2, i forældreansvarsloven som 3. pkt. indsættes en bestemmelse, der giver en forældremyndighedsindehaver mulighed for ved en aftale godkendt af Familieretshuset eller familieretten at aftale fælles forældremyndighed med en af barnets forældre, der hverken er forældremyndighedsindehaverens ægtefælle eller samlever.

Den foreslåede bestemmelse forudsætter ikke, at den anden af barnets forældre er død. Bestemmelsen finder således anvendelse i alle situationer, hvor en person, der ikke er forælder til barnet, har eneforældremyndighed og ønsker at have fælles forældremyndighed med en af barnets forældre.

Bestemmelsen giver ikke mulighed for at etablere fælles forældremyndighed for flere end to personer.

Når der er etableret fælles forældremyndighed efter den foreslåede bestemmelse, kræver alle væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold efter § 3, stk. 1, i forældreansvarsloven enighed mellem de to forældremyndighedsindehavere. Den forældremyndighedsindehaver, som barnet har bopæl hos, kan dog træffe afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv, herunder hvor i landet bopælen skal være.

Hvis de to forældremyndighedsindehavere efter § 18 a, stk. 1, i forældreansvarsloven aftaler, at barnet har delt bopæl, følger det dog af § 3, stk. 1, 3. pkt., i forældreansvarsloven, at afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv kræver enighed mellem forældremyndighedsindehaverne.

Bliver forældremyndighedsindehaverne uenige om forældremyndigheden, kan der efter § 11 i forældreansvarsloven træffes afgørelse om, hvorvidt den fælles forældremyndighed skal fortsætte, eller om

en af dem skal have forældremyndigheden alene. Endvidere følger det af § 3, stk. 2, i forældreansvarsloven, at begge skal give samtykke til, at barnet forlader landet, herunder udrejser til Grønland eller Færøerne, eller til, at barnets ophold i udlandet, i Grønland eller på Færøerne forlænges ud over det aftalte, forudsatte eller fastsatte.

Familieretshusets eller familierettens godkendelse af en aftale omfattet af den foreslåede nye bestemmelse kræver, at aftalen er bedst for barnet, jf. § 4 i forældreansvarsloven. Det bemærkes i den forbindelse, at det følger af § 36, stk. 1 og 3, i forældreansvarsloven, at der, inden en aftale om forældremyndighed efter § 13, stk. 2, godkendes, skal indhentes en erklæring fra den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden. Indhentelse af erklæringen kan dog undlades, hvis det må antages at være til skade for barnet eller medføre uforholdsmæssig forsinkelse af sagen.

Begrundelsen for forslaget er, at det efter en konkret vurdering kan være bedst for et barn, at en forældremyndighedsindehaver, der ikke er forælder til barnet, har mulighed for at aftale fælles forældremyndighed med en af barnets forældre, der hverken er forældremyndighedsindehaverens ægtefælle eller samlever. På den måde sikres det, at der er to personer, der har ret og pligt til at drage omsorg for barnet og til at træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Forældreansvarsloven bør ikke være til hinder for sådanne ordninger, når de er bedst for barnet.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.3.

Til nr. 4

Forældreansvarsloven indeholder i §§ 15 og 15 a bestemmelser om placeringen af forældremyndighed, når en forælder eller forældremyndighedsindehaver dør.

Det følger af lovens § 15, stk. 3, 1. pkt., at når en forælder, der har forældremyndigheden alene, dør, kan en efterlevende forælder og andre anmode om forældremyndigheden. Er der fælles forældremyndighed, og dør begge forældre, kan andre efter bestemmelsens 2. pkt. ligeledes anmode om forældremyndigheden.

Hvis den ene forælder har forvoldt den anden forælders død, og havde den afdøde forælder forældremyndigheden alene, følger det af lovens § 15 a, stk. 2, i forældremyndighedsloven, at lovens § 15, stk. 3, tilsvarende finder anvendelse. Dette indebærer, at en efterlevende forælder og andre kan anmode om forældremyndigheden.

Formålet med bestemmelserne er at sikre, at der udpeges en forældremyndighedsindehaver, hvis et dødsfald medfører, at et barn står uden forældremyndighedsindehaver.

Det følger af § 30 a, stk. 2, i forældreansvarsloven, at afgørelse om forældremyndighed efter død efter bestemmelserne i kapitel 2 og 8-10 i Familieretshusloven træffes af enten af Familieretshuset eller familieretten. Der henvises i den forbindelse til lovforslagets § 1, nr. 6, og bemærkningerne hertil.

Det foreslås, at § 15, stk. 3, i forældreansvarsloven affattes således, at dør en forælder, der har forældremyndigheden alene, træffes der afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden. En efterlevende forælder og andre kan anmode om forældremyndigheden. Er der fælles forældremyndighed, og dør begge forældre, finder 1. og 2. pkt. tilsvarende anvendelse.

Med den foreslåede affattelse af bestemmelsen lovfæstes det, at der skal udpeges en forældremyndighedsindehaver, hvis et dødsfald medfører, at et barn står uden forældremyndighedsindehaver. Dette vil også gælde i situationer, der er omfattet af § 15 a, stk. 2, da den bestemmelse indeholder en henvisning til § 15, stk. 3.

Begrundelsen for forslaget er, at det klart bør fremgå af § 15, stk. 3, og § 15 a, stk. 2, at der skal udpeges en forældremyndighedsindehaver, hvis et dødsfald medfører, at et barn står uden forældremyndighedsindehaver.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til nr. 5

Har forældre fælles forældremyndighed, kræver væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold efter § 3, stk. 1, 1. pkt., i forældreansvarsloven enighed mellem forældrene. Den forælder, som barnet efter forældreansvarsloven har bopæl hos, kan efter bestemmelsens 2. pkt. træffe afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv, herunder hvor i landet bopælen skal være. Bopælsforælderen kan således selvstændigt tage stilling til større spørgsmål af dagligdags karakter, såsom beslutninger vedrørende daginstitution og spørgsmål om barnets daglige velbefindende, herunder om barnet skal gå til skolepsykolog, deltage i en børnegruppe, modtage børnesagkyndig rådgivning eller lignende.

Har barnet delt bopæl, følger det af § 3, stk. 1, 3. pkt., i forældreansvarsloven, at afgørelse om overordnede forhold i barnets daglige liv efter bestemmelsens 2. pkt. kræver enighed mellem forældrene. Delt bopæl kan etableres på to måder: Efter § 17, stk. 3, i forældreansvarsloven har et barn af samlevende forældre med fælles forældremyndighed delt bopæl i de første 3 måneder efter forældrenes samlivsophævelse, medmindre forældrene er enige om barnets bopæl, og efter lovens § 18 a, stk. 1, kan forældre, der har fælles forældremyndighed, aftale, at barnet har delt bopæl.

Delt bopæl indebærer, at ingen af forældrene er bopælsforælder i forældreansvarslovens forstand med den virkning, at forældrene i deres indbyrdes forhold i relation til den familieretlige lovgivning skal være enige om alle beslutninger om barnet. Formålet med delt bopæl er således at give forældre med fælles forældremyndighed et ligeværdigt forældreskab med ligelig indflydelse på barnets hverdag. Dette understreger princippet i forældreansvarsloven om forældrenes fælles ansvar for deres børn.

Det følger af § 17, stk. 1, i forældreansvarsloven, at når forældre har fælles forældremyndighed, og de ikke er enige om, hos hvem af dem barnet skal have bopæl, kan der træffes afgørelse herom.

Efter lovens § 17, stk. 3, har et barn af samlevende forældre med fælles forældremyndighed delt bopæl i de første tre måneder efter forældrenes samlivsophævelse, medmindre forældrene er enige om barnets bopæl. I denne periode kan der indledes en sag om samvær, men der kan ikke indledes en sag om barnets bopæl efter § 17, stk. 1. Der kan således heller ikke træffes en midlertidig bopælsafgørelse efter § 26 i forældreansvarsloven. Denne ordning, der kaldes "tvungen delt bopæl", indebærer, at ingen af forældrene har status som bopælsforælder efter forældreansvarsloven med de særlige beføjelser, der følger heraf. Forældrene skal således i overensstemmelse med § 3, stk. 1, 3. pkt., i forældreansvarsloven være enige om alle beslutninger om barnet, herunder om ændring af barnets bopæl.

Lovens § 17, stk. 3, gælder for både gifte og ugifte forældre, der ophæver samlivet. For gifte forældre gælder bestemmelsen uanset, om der i forbindelse med samlivsophævelsen ansøges om separation eller skilsmisse.

Efter lovens § 17, stk. 4, 1. pkt., har barnet uanset bestemmelsen i § 17, stk. 3, 1. pkt., ikke delt bopæl, hvis afgørende hensyn til barnets bedste taler imod dette, eller hvis begge forældre flytter fra den adresse, hvor barnet havde folkeregisteradresse på tidspunktet for forældrenes samlivsophævelse. I tilfælde omfattet af § 17, stk. 4, 1. pkt., følger det af § 4, 2. pkt., at der kan indledes sag om barnets bopæl efter § 17, stk. 1, inden for 3 måneder efter samlivsophævelsen. Bestemmelsen i stk. 4 finder f.eks. anvendelse, hvis den ene forælder har udsat den anden forælder eller barnet for vold, hvis der er frygt for, at barnet udsættes for vold, seksuelle krænkelser eller andre grænseoverskridende handlinger, eller hvis barnets psykiske eller fysiske velfærd er truet. Bestemmelsen finder også anvendelse, hvis forældrene på grund af et højt konfliktniveau ikke kan træffe fælles beslutninger af væsentlig betydning for barnet, som af hensyn til barnets trivsel ikke kan udsættes, eller der er andre forhold hos forældrene, såsom utroskab, der har så stor betydning for barnet og dets trivsel, at det ikke er til barnets bedste, at der er delt bopæl.

Hensigten med tvungen delt bopæl er at sikre ro om barnet i perioden lige efter en samlivsophævelse og at udskyde den endelige beslutning om barnets bopæl.

Tvungen delt bopæl skal ses i sammenhæng med § 42 a i ægteskabsloven. Efter denne bestemmelse kan der for ægtefæller, som anmoder om skilsmisse uden forudgående separation efter § 29 i ægteskabsloven, og som har fælles børn, der ikke er fyldt 18 år, først udstedes bevilling til skilsmisse efter en refleksionsperiode på tre måneder

Det foreslås, at § 17, stk. 3 og 4, i forældreansvarsloven ophæves.

Ophævelsen af disse bestemmelser betyder, at tvungen delt bopæl afskaffes således, at forældre, der ved samlivsophævelse er uenige om, hos hvem af dem barnet skal have bopæl, straks kan henvende sig til Familieretshuset og få hjælp til at løse uenigheden om bopælen, herunder ved at der bliver truffet en afgørelse om bopæl, eventuelt indledningsvist ved en midlertidig afgørelse. Afskaffelsen vil således medvirke til, at forældrene hurtigere kan få afklaring af deres situation. Dermed kan konflikterne mellem dem mindskes, hvilket vil være til gavn for børnene.

Begrundelsen for forslaget er, at erfaringerne med tvungen delt bopæl i tre måneder efter en samlivsophævelse og refleksionsperioden viser, at ordningerne ikke virker efter hensigten, når forældre er enige om at bryde relationen mellem dem hurtigst muligt. I mange situationer optrapper og forlænger ordningerne unødigt konflikten mellem forældrene til skade for deres børn. Endvidere medfører ordningerne nogle praktiske problemer, idet forældrene ofte ikke vil kunne finde ny bolig, før de kender deres familiesituation og dermed deres økonomiske situation. I praksis betyder ordningerne også, at nogle par føler sig nødsaget til at bo blive boende under samme tag trods et måske højt konfliktniveau, mens de venter på, at de kan indlede en sag om barnets bopæl og få en afgørelse herom, eventuelt en midlertidig afgørelse, da de er bange for at komme til at stå dårligt i bopælssagen.

På den baggrund finder ministeriet, at det af hensyn til barnet er nødvendigt at afskaffe både refleksionsperioden og tvungen delt bopæl. Med hensyn til den foreslåede afskaffelse af refleksionsperioden henvises til lovforslagets § 2, nr. 4, og bemærkningerne hertil.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 13 vil den foreslåede afskaffelse af refleksionsperioden og af tvungen delt bopæl have virkning straks ved lovens ikrafttræden og dermed også omfatte forældre, der har ophævet samlivet inden for tre måneder inden lovens ikrafttræden.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.1., samt til lovforslagets § 4, nr. 1, og bemærkningerne hertil om ændring af § 3, stk. 1, 3. pkt., i forældreansvarsloven.

Til nr. 6

Efter § 23, stk. 1, i forældreansvarsloven har en forælder, som ikke har forældremyndigheden, ret til at få orientering om barnets forhold fra skoler, børneinstitutioner, social- og sundhedsvæsenet samt private sygehuse, privat praktiserende læger og tandlæger. En sådan forælder har desuden ret til at få udleveret dokumenter om barnets forhold, hvis disse findes på skoler og i børneinstitutioner. Der må dog ikke gives fortrolige oplysninger om forældremyndighedsindehaveren.

Efter lovens § 23, stk. 2, kan de nævnte institutioner m.v. nægte at give konkrete oplysninger og udlevere dokumenter om barnets forhold, hvis det må antages at være til skade for barnet. Endvidere kan Familieretshuset efter bestemmelsens stk. 3 i særlige tilfælde efter anmodning fra indehaveren af forældremyndigheden eller fra en af de nævnte institutioner m.v. fratage den forælder, der ikke har forældremyndighed, adgangen til at få orientering og få udleveret dokumenter efter bestemmelsens stk. 1. Afgørelsen har virkning fra det tidspunkt, hvor institutionen m.v. modtager meddelelse om afgørelsen. Det påhviler ikke den pågældende myndighed, men forældremyndighedsindehaveren at orientere de relevante institutioner m.v., når orienteringsretten bortfalder.

Forældrenes ret til orientering m.v. bortfalder, hvis barnet adopteres. Det følger således af § 16 i adoptionsloven, at ved adoption indtræder samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn som mellem forældre og deres barn. Samtidig bortfalder retsforholdet mellem adoptivbarnet og dets oprindelige slægt.

Adoption medfører således et fuldstændigt familieskifte. Når et barn er blevet bortadopteret, har barnets oprindelige forældre således ikke længere ret til orientering m.v. om barnet efter § 23 i forældreansvarsloven.

Adoptionsloven indeholder navnlig i §§ 9-11 bestemmelser om adoption uden samtykke fra barnets forældre. I disse situationer er det Ankestyrelsen, der træffer afgørelsen om adoption.

Det følger af § 32 a i adoptionsloven, at når Ankestyrelsen efter lovens § 10, jf. § 9, stk. 1-3, har truffet afgørelse om, at et barn skal adopteres uden forældresamtykke, placeres barnet midlertidigt hos en adoptionsansøger.

Den midlertidige placering ophører, når Ankestyrelsen meddeler bevilling til adoption, eller retten afsiger dom om, at Ankestyrelsens afgørelse om adoption ophæves, og ankefristen derfor er udløbet.

Under den midlertidige placering har adoptionsansøgeren efter § 32 a, stk. 2, i adoptionsloven forældremyndigheden over barnet, jf. § 7 a, stk. 5, i forældreansvarsloven. Efter § 7 a, stk. 1 og 2, i forældreansvarsloven har forældre, der sammen har adopteret et barn, fælles forældremyndighed. En forælder, der har adopteret et barn alene, har som udgangspunkt forældremyndigheden alene. Efter bestemmelsens stk. 5 gælder bestemmelsens stk. 1 og 2 også for ansøgere med godkendelse som adoptant, der har fået et barn placeret efter § 32 a i adoptionsloven, så længe barnet er midlertidigt placeret.

Forældrene har fortsat ret til orientering m.v., selvom barnet efter § 32 a i adoptionsloven midlertidigt placeres hos en adoptionsansøger, der får forældremyndigheden over barnet.

§ 32 a i adoptionsloven og § 7 a, stk. 5, i forældreansvarsloven finder ikke anvendelse, når barnet adopteres uden forældresamtykke efter § 9, stk. 4, i adoptionsloven, der vedrører situationer, hvor barnet adopteres af den plejefamilie, som barnet inden adoptionssagens start var anbragt hos efter reglerne herom i serviceloven.

Barnets oprindelige forældre har ikke adgang til oplysninger om, hvem der adopterer barnet, når adoptionen gennemføres uden forældresamtykke. Forældrene har heller ikke adgang til oplysninger om, hvilke adoptionsansøgere barnet midlertidigt placeres hos.

De oprindelige forældre har dog efter adoptionen mulighed for at få tilsendt anonymiserede opfølgingsrapporter om barnet ca. hvert tredje år, indtil barnet fylder 18 år. Ifølge Adoptionsnævnets procedure bliver adoptivforældrene bedt om at udarbejde opfølgingsrapporterne i de år, hvor barnet fylder 4 år, 7 år, 10 år, 13 år og 16 år. Herudover udarbejder Familieretshuset en opfølgingsrapport ét år efter adoptionen. Det er dog ikke muligt at gennemtvinge udarbejdelsen af sådanne opfølgingsrapporter over for adoptanterne. Opfølgingsrapporterne opbevares af Adoptionsnævnet, og de oprindelige forældre har mulighed for at få tilsendt rapporterne automatisk, hvis de ønsker dette. De har også mulighed for på et senere tidspunkt at få tilsendt rapporterne, hvis de anmoder enten Familieretshuset eller Adoptionsnævnet om rapporterne.

Det foreslås, at der i § 23 i forældreansvarsloven som *stk. 4* indsættes en bestemmelse, hvorefter adgangen til at få orientering og få udleveret dokumenter efter § 23, stk. 1, i forældreansvarsloven bortfalder, når barnet er midlertidigt placeret efter § 32 a i adoptionsloven. Det foreslås videre, at bortfaldet af orienteringsretten har virkning fra det tidspunkt, hvor den pågældende institutionen m.v. modtager meddelelse om, at barnet er midlertidigt placeret efter § 32 a i adoptionsloven.

Den foreslåede bestemmelse indebærer for det første, at barnets oprindelige forældre ikke længere har ret til orientering m.v. om barnet efter § 23 i forældreansvarsloven, når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om, at barnet skal adopteres uden forældresamtykke efter § 10, jf. § 9, stk. 1-3, i adoptionsloven, og barnet derefter er blevet midlertidigt placeret hos en adoptionsansøger efter § 32 a i adoptionsloven.

Hvis retten ophæver Ankestyrelsens adoptionsafgørelse, og fristen for at anke dommen er udløbet, genindtræder forældrenes forældremyndighed over barnet, hvorefter forældrene som forældremyndighedsindehavere har ret til oplysninger om barnet.

Den foreslåede bestemmelse pålægger ikke Ankestyrelsen at orientere de relevante institutioner m.v., når orienteringsretten bortfalder. Det påhviler således de pågældende adoptionsansøgere at give besked til de relevante institutioner m.v. om, at orienteringsretten er bortfaldet. Adoptionsansøgerne orienteres herom i forbindelse med behandlingen af adoptionssagen.

Begrundelsen for forslaget er, at når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om, at et barn kan adopteres uden forældresamtykke, og barnet er placeret midlertidigt hos en adoptionsansøger, der har fået forældremyndigheden over barnet, er de første væsentlige skridt henimod at gennemføre et fuldstændigt familieskifte for barnet taget. Med den midlertidige placering kan barnets tilknytning til adoptanten starte så tidligt i barnets liv som muligt med deraf følgende forbedrede muligheder for at give barnet en tryk og stabil opvækst.

I de omhandlede situationer er barnets forældre ikke enige i adoptionen, og nogle af disse forældre kan opsøge barnet eller de kommende adoptanter og dermed modarbejde det kommende familieskifte. Dette er ikke til barnets bedste, og det er vigtigt at kunne beskytte barnet herimod. De oplysninger, som forældrene behøver for at kunne opsøge barnet og adoptanterne, kan de få gennem orienteringsretten efter § 23 i forældreansvarsloven. En midlertidig placering af et barn efter § 32 a i adoptionsloven bør derfor også indebære, at forældres orienteringsret m.v. bortfalder.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.5.

Til nr. 7

Forældreansvarsloven indeholder i kapitel 5 bestemmelser om midlertidige afgørelser om forældremyndighed.

Efter § 26 i forældreansvarsloven kan den myndighed, der behandler en sag om forældremyndighed, efter anmodning bestemme, hvem forældremyndigheden midlertidigt skal tilkomme. Afgørelsen gælder, indtil der foreligger en endelig aftale eller afgørelse, som kan fuldbyrdes. Afgørelsen bortfalder, hvis anmodningen om, at der træffes afgørelse om forældremyndighed, tilbagekaldes eller afvises, eller hvis forældrene genoptager samlivet. Midlertidig forældremyndighed efter § 26 gælder således kun under behandlingen af forældremyndighedssagen.

Er indehaveren eller begge indehavere af forældremyndigheden forhindret i at træffe bestemmelse om barnets personlige forhold, afgør Familieretshuset efter § 28 i forældreansvarsloven, hvem forældremyndigheden skal tilkomme, så længe forhindringen varer. Det følger af bestemmelsen, at forældremyndigheden automatisk ophører, når forhindringen ikke længere er til stede, dvs. når den hidtidige forældremyndighedsindehaver igen er i stand til at træffe bestemmelse om barnets personlige forhold.

Endelig indeholder § 27 i forældreansvarsloven en bestemmelse om midlertidig forældremyndighed, når forældrene har fælles forældremyndighed, og der er risiko for, at den ene af dem vil bringe barnet ud af landet og derved foregribe en afgørelse om forældremyndigheden. I disse situationer kan social- og indenrigsministeren eller den, ministeren bemyndiger hertil, midlertidigt tillægge den anden forælder forældremyndigheden alene.

Lovens § 27 anvendes alene, når den ene forælder er i færd med at bortføre et barn til udlandet, og der derfor er et akut behov for at tillægge den anden forælder forældremyndigheden alene. Dermed får denne forælder efter § 3 i forældreansvarsloven mulighed for som eneforældremyndighedsindehaver at bestemme, hvor barnet skal opholde sig, og kan anmode om politiets bistand til at bringe bortførelsen af barnet til udlandet til ophør. Grundlaget for politiets indgriben er § 215 i straffeloven, hvorefter den, som unddrager en person under 18 år forældres eller anden rette vedkommendes myndighed eller forsorg, kan straffes.

I praksis forudsætter anvendelse af § 27 i forældreansvarsloven, at det ikke er muligt for Familieretshuset eller familieretten at træffe en midlertidig afgørelse om forældremyndigheden efter § 26 i forældreansvarsloven, typisk fordi det akutte behov for en forældremyndighedsafgørelse opstår uden for Familieretshusets eller familierettens kontortid. De afgørelser, som social- og indenrigsministeren træffer efter § 27, træffes uden sædvanlig sagsoplysning, fordi der er meget kort tid til at tage stilling til anmodningen om eneforældremyndighed.

Bestemmelsen i § 27 finder anvendelse, uanset om der verserer eller ikke verserer en sag om forældremyndigheden over barnet hos Familieretshuset eller domstolene.

En afgørelse om eneforældremyndighed efter § 27 har samme retsvirkninger som andre forældremyndighedsafgørelser.

Efter § 30 i forældreansvarsloven kan social- og indenrigsministeren ændre en midlertidig afgørelse truffet efter lovens § 27.

Afgørelser efter § 27 i forældreansvarsloven kan ikke indbringes for højere administrativ myndighed, men afgørelserne kan indbringes for domstolene efter § 63 i grundloven.

Bestemmelsen i § 27 indeholder ikke bestemmelser om, hvor længe en forældremyndighedsafgørelse gælder. Det antages imidlertid, at en afgørelse efter § 27 bortfalder, når der foreligger en endelig aftale eller afgørelse om forældremyndigheden, som kan fuldbyrdes, når en eventuel sag om forældremyndigheden tilbagekaldes eller afvises, eller hvis forældrene genoptager samlivet. Dette indebærer, at en afgørelse efter § 27 kan være gældende i en længere periode, hvis ingen af forældrene indleder en forældremyndighedssag.

Det foreslås, at der i § 27 i forældreansvarsloven som stk. 2 og 3 indsættes to bestemmelser om bortfald af midlertidige afgørelser om forældremyndighed, der går ud på, at en forælder får forældremyndigheden alene.

Efter den første foreslåede bestemmelse i *stk. 2* gælder en afgørelse om eneforældremyndighed, der er truffet efter § 27, indtil der foreligger en endelig aftale eller afgørelse om forældremyndigheden, som kan fuldbyrdes, dog med forbehold for den foreslåede bestemmelse i *stk. 3*.

Efter den anden foreslåede bestemmelse i *stk. 3* bortfalder afgørelser om eneforældremyndighed efter § 27 i tre situationer.

For det første følger det af den foreslåede bestemmelse i *stk. 3, nr. 1*, at afgørelser efter § 27 bortfalder fire uger efter afgørelsestidspunktet, medmindre en af forældrene inden da har indgivet en anmodning om en afgørelse om forældremyndigheden til Familieretshuset efter § 31 i forældreansvarsloven. Denne betingelse er også opfyldt, hvis der på afgørelsestidspunktet verserede en forældremyndighedssag hos Familieretshuset eller domstolene.

For det andet følger det af den foreslåede bestemmelse i *stk. 3, nr. 2 og 3*, at § 27-afgørelser bortfalder, hvis den førnævnte forældremyndighedssag tilbagekaldes, eller hvis forældremyndighedssagen afvises af Familieretshuset eller domstolene, og afgørelsen herom er endelig, og at afgørelserne bortfalder, hvis forældrene genoptager samlivet.

Hvis en afgørelse om eneforældremyndighed efter § 27 bortfalder efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 3*, genindtræder den fælles forældremyndighed, som forældrene havde forud for afgørelsen efter § 27.

Det bemærkes, at de foreslåede nye bestemmelser i § 27 principielt også finder anvendelse, når en afgørelse truffet efter § 27 søges ændret efter § 30 i forældreansvarsloven, da hjemlen til at træffe sådanne afgørelser er § 27, jf. § 30 i forældreansvarsloven. I praksis vil en sådan ændringsafgørelse indebære, at afgørelsen efter § 27, hvorved den ene forælder fik eneforældremyndighed, ændres således, at forældrene

igen har fælles forældremyndighed. En sådan afgørelse er ikke omfattet af de foreslåede bortfaldsregler, der kun finder anvendelse på afgørelser, hvorved en forælder får forældremyndigheden alene.

Begrundelsen for de foreslåede ændringer af § 27 i forældreansvarsloven er, at bestemmelsen i lighed med §§ 26 og 28 i forældreansvarsloven bør indeholde regler om den tidsmæssige udstrækning af midlertidige afgørelser om forældremyndighed. Dermed bliver retstilstanden klar.

Med de foreslåede bestemmelser i § 27, stk. 2 og stk. 3, nr. 2 og 3, i forældreansvarsloven lovfæstes den gældende ordning.

Begrundelsen for den foreslåede bestemmelse i stk. 3, nr. 1, er, at midlertidige afgørelser om eneforældremyndighed efter § 27 træffes på ufuldstændigt grundlag for at løse en akut opstået situation. Afgørelserne bør derfor afløses af forældremyndighedsafgørelser truffet af familieretten eller undtagelsesvist af Familieretshuset efter sædvanlig sagsoplysning, herunder navnlig inddragelse af barnet. Tager ingen af forældrene initiativ til, at der træffes en sådan afgørelse, bør den midlertidige afgørelse bortfalde med den virkning, at forældrene igen har fælles forældremyndighed over barnet.

Forældrene orienteres herom i de afgørelser, der træffes efter § 27 i forældreansvarsloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.4.

Til § 5

[Børnebortførelsesloven]

Til nr. 1

Børnebortførelsesloven indeholder bl.a. regler om behandlingen af anmodninger om tilbagegivelse efter Haagerbørnebortførelseskonventionen af børn, der er bortført til Danmark fra en anden konventionsstat. Loven fastlægger også i overensstemmelse med konventionen betingelserne for at tilbagegive et bortført barn.

Formålet med konventionen er at sikre, at bortførte børn tilbagegives med henblik på, at afgørelsen om uenigheden mellem forældrene om forældreansvaret i forhold til barnet kan blive afgjort til barnets bedste i det land, hvor barnet boede på bortførelsestidspunktet. Det må således ikke være muligt for en forælder at bortføre et barn til et andet land, hvor den pågældende forælder har bedre muligheder for få forældreansvaret over barnet.

Det følger af § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven, at børn, som ulovligt er ført her til landet, eller som ulovligt tilbageholdes her, efter anmodning skal tilbagegives til den, som barnet tilbageholdes fra, hvis barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen havde bopæl i en stat, som har tiltrådt Haagerbørnebortførelseskonventionen. Det er således udgangspunktet, at et bortført barn skal tilbagegives.

Ved § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven er artikel 8 i Haagerbørnebortførelseskonventionen blevet inkorporeret i dansk ret. Det fremgår af artikel 8, at enhver person, institution eller anden myndighed, som gør gældende, at et barn er blevet bortført eller tilbageholdt i strid med forældremyndigheden, kan anmode centralmyndigheden enten i den stat, hvor barnet har bopæl, eller i enhver anden kontraherende stat om bistand til at sikre, at barnet tilbagegives.

Det fremgår dog ikke af artikel 8, til hvem et bortført barn skal tilbagegives, hvis betingelserne for tilbagegivelse er opfyldt.

Efter konventionens artikel 13, stk. 1, litra b, der er inkorporeret i dansk ret ved § 11 i børnebortførelsesloven, kan tilbagegivelse af et bortført barn bl.a. nægtes, hvis der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed eller på anden måde sætte

barnet i en situation, som barnet ikke bør tåle. Bestemmelsen finder f.eks. anvendelse, hvis der er risiko for, at den forælder, som barnet er bortført fra, efter en eventuel tilbagegivelse af barnet vil udøve vold m.v., herunder psykisk vold, over for barnet eller den anden forælder.

Ud over betingelserne i § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven skal en afgørelse om tilbagegivelse af et barn altid være til barnets bedste.

Sager om tilbagegivelse af børn, der er bortført til Danmark, behandles af familieretten. Det er op til myndighederne i det land, hvor barnet boede på bortførelsestidspunktet, at tage stilling til, hvad der er bedst for barnet i relation til placeringen af forældreansvaret over for barnet, herunder at træffe midlertidige afgørelser herom under behandlingen af forældremyndighedssagen.

Det foreslås, at § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven ændres således, at det ikke fremgår af bestemmelsen, at et bortført barn, der tilbagegives, skal tilbagegives til den, som barnet tilbageholdes fra. Dermed bringes ordlyden af bestemmelsen i overensstemmelse med konventionens artikel 8.

Med den foreslåede ændring af § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven får familieretten bedre muligheder for at træffe afgørelse om tilbagegivelse af et bortført barn til barnets bedste. Dette skyldes, at familieretten ved en afgørelse om, at et bortført barn skal tilbagegives, kan tage stilling til, til hvem og hvordan barnet skal tilbagegives.

En tilbagegivelse kan eksempelvis foregå på den måde, at bortføreren tager med barnet tilbage til det land, hvor barnet boede på bortførelsestidspunktet. Hvis der er behov for det, kan der i det pågældende land træffes foranstaltninger til beskyttelse af barnet og/eller bortføreren mod voldelige overgreb m.v. fra den anden forælder, f.eks. i form af mulighed for ophold på en hemmelig adresse eller et krisecenter. Tilbagegivelsen kan endvidere ske til myndighederne i det land, hvor barnet boede på bortførelsestidspunktet således, at disse myndigheder sikrer, at barnet ikke udsættes for vold m.v. Tilbagegivelsen kan også foregå på andre måder, der sikrer, at barnet og/eller bortføreren ikke udsættes for vold m.v.

Det bemærkes, at den foreslåede ændring ikke er til hinder for, at tilbagegivelsen sker til den forælder, som barnet blev bortført fra, forudsat at retten vurderer, at tilbagegivelse på denne måde ikke vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle.

Social- og Indenrigsministeriet, der efter § 2 i bekendtgørelse nr. 453 af 18. juni 1991 om ikrafttræden af lov om international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser) er centralmyndighed i Danmark for Haagerbørnebortførelseskonventionen, kan være behjælpelig med at etablere kontakt med myndighederne i det land, hvor barnet boede på bortførelsestidspunktet, med henblik på at undersøge mulighederne for, at der træffes foranstaltninger til sikring af, at tilbagegivelse af barnet ikke vil være til skade for barnets sjælelige eller legemlige sundhed eller på anden måde sætte det i en situation, som barnet ikke bør tåle.

Begrundelsen for forslaget er, at ved § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven er konventionens artikel 8 ikke blevet korrekt inkorporeret i dansk ret, idet det i modstrid med konventionens artikel 8 fremgår af § 10, stk. 1, at barnet i givet fald til tilbagegives til den forælder, som barnet blev bortført fra. Ved den foreslåede ændring af § 10, stk. 1, sikres det, at artikel 8 er inkorporeret korrekt i dansk ret.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.4.

Til § 6

[Navneloven]

Til nr. 1 og 2

Efter § 16, stk. 1-4, i navneloven indgives ansøgning om navngivning og navneændring til personregisterføreren i sognet. I de sønderjyske landsdele indgives ansøgningen dog til personregisterføreren i kommunen. Sagerne afgøres som udgangspunkt af personregisterførerne, men visse sager videresendes til Familieretshuset. De sager, der videresendes til Familieretshuset, afgøres efter § 26, jf. § 27, stk. 2, i Familieretshusloven som udgangspunkt af Familieretshuset. Familieretshuset indbringer dog navnesager, der indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger, for familieretten til afgørelse.

Efter § 16 a, stk. 1, i navneloven skal ansøgning om navngivning og navneændring indgives til personregisterføreren ved anvendelse af den digitale løsning, som Kirkeministeriet stiller til rådighed (digital selvbetjening).

Det følger af § 19 i navneloven, at navneændring og navngivning endvidere kan ske ved adoptionsbevilling. Efter § 1, stk. 1, i adoptionsloven meddeles adoption ved bevilling, der som udgangspunkt udfærdiges af Familieretshuset. Bevilling til adoption udfærdiges dog af Ankestyrelsen, når det drejer sig om meddelelse af adoption uden samtykke fra barnets forældre efter § 9 i adoptionsloven. Ankestyrelsens adgang til at udfærdige disse adoptionsbevillinger blev indsat i adoptionsloven ved § 1, nr. 1, i lov nr. 497 af 1. maj 2019 om ændring af adoptionsloven, lov om social service og forskellige andre love (Kontinuitet og enkle forløb for børn, der adopteres uden samtykke). Sager om navngivning og navneændring i forbindelse med adoption behandles således ikke af personregisterførerne, og navneansøgningen indgives derfor i praksis til den myndighed, der skal udfærdige adoptionsbevillingen, dvs. Familieretshuset eller Ankestyrelsen.

Det foreslås, at der i § 16 i navneloven som *stk. 5* indsættes en bestemmelse, hvorefter bestemmelserne i § 16, stk. 1-4, ikke gælder ved ansøgning om navngivning og navneændring, der indgives i forbindelse med anmodning om udstedelse af adoptionsbevilling. Det foreslås videre, at § 19 i navneloven ændres således, at bestemmelsen finder anvendelse ved udfærdigelse af adoptionsbevilling, uanset om bevillingen udfærdiges af Familieretshuset eller Ankestyrelsen.

De foreslåede ændringer indebærer, at ansøgning om navngivning og navneændring, der hænger sammen med en adoption, skal indgives til den myndighed, der behandler adoptionssagen og udsteder adoptionsbevillingen, dvs. Familieretshuset eller Ankestyrelsen.

Begrundelsen for de foreslåede ændringer er, at den gældende ordning, hvorefter ansøgning om navngivning eller navneændring i forbindelse med adoption ikke indgives til personregisterføreren, men til den myndighed, der skal udfærdige adoptionsbevillingen, bør lovfæstes.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.5.

Til nr. 3

Det fremgår af navneloven, at Familieretshuset træffer afgørelse om navngivning og navneændring i en række situationer. Efter lovens § 16, stk. 3, og § 16, stk. 4, 1. pkt., drejer det sig om nogle af de navneansøgninger, der indgives til personregisterførerne, og som personregisterførerne videresender til Familieretshuset til afgørelse. Efter lovens § 19 drejer det sig om afgørelse om navngivning og navneændring i forbindelse med Familieretshusets udstedelse af adoptionsbevilling efter § 1, stk. 1, 1. pkt., i adoptionsloven. Det drejer sig videre om de afgørelser om navne, som personregisterføreren træffer, og som efter § 21, stk. 1, 1. pkt., i navneloven påklages til Familieretshuset.

Det følger af § 21, stk. 1, 2. pkt., i navneloven og § 39 i Familieretshusloven, at Familieretshusets afgørelser efter § 16, stk. 3, og § 16, stk. 4, 1. pkt., i navneloven kan indbringes for familieretten til prøvelse efter bestemmelserne herom i Familieretshusloven. Det følger dog af § 448 d, stk. 2, i retsplejeloven, at familieretten kan afvise at behandle en sag om en afgørelse, som Familieretshuset har truffet som klageinstans efter § 21, stk. 1, 1. pkt., i navneloven, hvis sagen ikke er principiel eller har generel betydning.

Efter § 39, stk. 2, i Familieretshusloven indgives anmodning om, at Familieretshuset indbringer en afgørelse for familieretten, til Familieretshuset, der indbringer afgørelsen for familieretten.

Efter ordlyden af § 21, stk. 1, 2. pkt., i navneloven finder bestemmelsen ikke anvendelse på de navneafgørelser, som Familieretshuset træffer efter § 19 i navneloven, ligesom lovens § 21, stk. 1, 2. pkt., heller ikke finder anvendelse, når Familieretshuset træffer afgørelse i en sag, hvor en navneafgørelse truffet af personregisterføreren er blevet påklaget til Familieretshuset. I disse to situationer kan Familieretshusets afgørelser prøves af domstolene efter § 63 i grundloven. En sådan retssag skal den pågældende part selv anlægge mod Familieretshuset, og sagen behandles ikke af familieretten, men af de almindelige domstole. Parten kan således ikke nøjes med at anmode Familieretshuset om at indbringe sagen for familieretten til prøvelse.

Det bemærkes, at med lovforslagets § 6, nr. 2, foreslås § 19 i navneloven ændret således, at bestemmelsen finder anvendelse ved navngivning og navneændring i forbindelse med udfærdigelse af adoptionsbevilling, uanset om bevillingen udfærdiges af Familieretshuset eller Ankestyrelsen.

Det foreslås, at § 21, stk. 1, i navneloven ændres således, at alle de navneafgørelser, som Familieretshuset træffer efter navneloven, kan indbringes for familieretten til prøvelse efter bestemmelserne herom i Familieretshusloven, dog med de begrænsninger der følger af § 448 d, stk. 2, i retsplejeloven.

Forslaget indebærer, at en part kan anmode Familieretshuset om, at en navneafgørelse omfattet af forslaget indbringes for familieretten til prøvelse, og at parten derfor ikke behøver at anlægge retssag mod Familieretshuset herom. Herudover indebærer forslaget, at de omhandlede navneafgørelser prøves af familieretten som andre navneafgørelser, og at de ikke prøves af de almindelige domstole.

Begrundelsen for forslaget er, at de navneafgørelser, som Familieretshuset træffer i forbindelse med udstedelse af adoptionsbevilling og ved behandlingen af klager over personregisterførernes navneafgørelser, på samme måde som Familieretshusets øvrige navneafgørelser bør kunne indbringes for familieretten til prøvelse efter bestemmelserne herom i Familieretshusloven.

Det bemærkes, at der ikke foreslås en tilsvarende domstolsprøvelse af Ankestyrelsens navneafgørelser i forbindelse med udfærdigelse af adoptionsbevilling. Dette skyldes, at den foreslåede domstolsprøvelse i forhold til Familieretshusets navneafgørelser efter § 21, stk. 1, 2. pkt., i navneloven, der henviser til reglerne i Familieretshusloven om domstolsprøvelse af Familieretshusets familieretlige afgørelser, er et led i det nye familieretlige system. Ankestyrelsen er ikke en del af det nye familieretlige system, og Ankestyrelsens navneafgørelser bør således alene kunne prøves af domstolene efter § 63 i grundloven. Dette er i øvrigt den samme ordning, der gælder for Ankestyrelsens afgørelser efter adoptionsloven, bortset fra afgørelser om adoption uden samtykke.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.7.

Til § 7

[Børneloven]

Til nr. 1

Reglerne om faderskab og medmoderskab findes i børneloven. Loven indeholder indledningsvist i kapitel 1 og 1 a regler om registrering af henholdsvis faderskab og medmoderskab i forbindelse med fødslen.

Faderskab registreres som udgangspunkt af personregisterførerne. Registreringen er reguleret af to regelsæt.

Det første regelsæt vedrører børn, der fødes af en kvinde, der er gift med en mand. I så fald anses kvindes ægtemand som udgangspunkt som far til barnet efter pater est-reglen i § 1, stk. 1, i børneloven.

Det andet regelsæt vedrører børn, der fødes af en ugift kvinde. Her anses en mand efter § 2, stk. 1, i børneloven som far til barnet, hvis han og moren skriftligt erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Registrering af faderskabet foretages af personregisterføreren i forbindelse med registreringen af barnets fødsel på grundlag af en omsorgs- og ansvarserklæring, som begge parter har underskrevet.

Registrering af faderskab foretages i enkelte situationer af Familieretshuset. Det drejer sig om situationer, hvor et barn fødes af en kvinde, der er gift med en kvinde eller har en registreret partner. I disse situationer registreres sæddonoren som far til barnet efter § 1 a, stk. 1, i børneloven, når kvinden er behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson, barnet må antages at være blevet til ved denne behandling, og manden skriftligt har erklæret, at han skal være barnets far.

Registrering af medmoderskab foretages altid af Familieretshuset. Registreringen er reguleret af to regelsæt.

Det første regelsæt vedrører børn, der fødes af en kvinde, der er gift med en kvinde eller har en registreret partner. I disse situationer registreres ægtefællen eller partneren som medmor til barnet efter § 3 a, stk. 1, i børneloven, når kvinden er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, barnet må antages at være blevet til ved denne behandling, og kvindens ægtefælle eller registrerede partner skriftligt har erklæret, at hun skal være barnets medmor. Registreringen af medmoderskabet foretages af Familieretshuset i forbindelse med registrering af barnets fødsel.

Det andet regelsæt vedrører børn, der fødes af en ugift kvinde. I disse situationer anses en kvinde efter § 3 b, stk. 1, i børneloven som medmor til barnet, hvis hun og moren skriftligt erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet, kvinden er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, barnet må antages at være blevet til ved denne behandling, og kvindens partner skriftligt har erklæret, at hun skal være barnets medmor. Registreringen af dette medmoderskab foretages af Familieretshuset i forbindelse med registrering af barnets fødsel.

Det fremgår af § 2, stk. 1, og § 3 b, stk. 1, i børneloven, at registrering af faderskab og medmoderskab på grundlag af en omsorgs- og ansvarserklæring foretages i forbindelse med registreringen af barnets fødsel hos personregisterføreren. Det er i forarbejderne til børneloven forudsat, at faderskab og medmoderskab kun kan registreres inden for to uger efter fødslen. Der henvises til Folketingstidende 2012-13, A, L 207 som fremsat, side 36. Når et faderskab eller et medmoderskab ikke er blevet registreret inden for denne frist, rejser Familieretshuset efter § 7, stk. 1, i børneloven sag om faderskab og medmoderskab efter bestemmelserne i kapitel 2 i børneloven.

Det foreslås, at § 7, stk. 1, i børneloven ændres således, at det fremgår af bestemmelsen, at Familieretshuset først skal rejse en sag om faderskab eller medmoderskab, hvis faderskabet eller medmoderskabet ikke er blevet registreret inden fire uger fra barnets fødsel.

Forslaget indebærer, at personregisterføreren, når der er forløbet fire uger fra fødslen, skal fremsende de sager til Familieretshuset, hvor der hverken er fastslået faderskab eller medmoderskab. Personregisterføreren skal dog ikke fremsende en sag til Familieretshuset, hvis der inden fremsendelsen er fastslået et faderskab eller medmoderskab til barnet.

I de sager, der fremsendes til Familieretshuset, fordi hverken faderskab eller medmoderskab er blevet fastslået, rejser Familieretshuset sag om faderskabssag eller medmoderskab. Dette gælder dog ikke, hvis faderskabet eller medmoderskabet til barnet er fastslået inden det tidspunkt, hvor Familieretshuset har rejst sag om faderskab og medmoderskab.

Baggrunden for forslaget er, at Familieretshuset modtager et større antal sager om faderskab til behandling fra personregisterførerne, bl.a. fordi forældre ikke husker at foretage det nødvendige i forhold til en registrering af faderskabet hos personregisterføreren inden to uger efter barnets fødsel. Forlænges registreringsfristen, vil flere af disse forældre få faderskabet registreret hos den myndighed, der har til opgave at sørge for registrering af faderskab i forbindelse med barnets fødsel. Dermed kan registreringen

også foretages på et tidligere tidspunkt, end hvis faderskabet først fastslås efter, at Familieretshuset har rejst faderskabssag. Samtidig kan det undgås, at personregisterførerne skal orientere Familieretshuset om, at der er født et barn, hvor der ikke er registreret et faderskab, og at Familieretshuset således modtager sager, som Familieretshuset ikke behøver at behandle, fordi betingelserne for registrering af faderskabet er opfyldt.

For at sikre parallelitet mellem behandlingen af sager om faderskab og om medmoderskab foreslås det, at også fristen for registrering af faderskab og medmoderskab hos Familieretshuset forlænges til fire uger, selvom den praktiske betydning heraf er mindre, da det også er Familieretshuset, der skal behandle eventuelle sager om faderskab og medmoderskab.

Det bemærkes, at social- og indenrigsministeren efter § 33, stk. 1, i børneloven kan fastsætte regler om personregisterførernes og Familieretshusets registrering af faderskab og medmoderskab. Med hjemmel heri vil der bl.a. blive fastsat regler, der pålægger personregisterførerne og Familieretshuset at sende en rykker til de ugifte forældre to uger efter barnets fødsel, hvis der ikke inden da er indleveret en omsorg- og ansvarserklæring.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.8.

Til nr. 2

§ 14, stk. 1-6, i børneloven regulerer en mands anerkendelse over for Familieretshuset af faderskabet til et barn og en kvindes tilsvarende anerkendelse over for Familieretshuset af medmoderskabet til et barn. Efter § 14, stk. 9, i børneloven skal den mand, som anerkender faderskabet, eller den kvinde, der anerkender medmoderskabet, inden anerkendelsen være gjort bekendt med retsvirkningerne af anerkendelsen og med, at sagen kan kræves afgjort ved retten.

Som led i etableringen af det nye familieretlige system blev børneloven ændret ved § 6 i 2018-følgeloven. I den forbindelse blev der i børneloven som § 32 a, stk. 2, indsat en bestemmelse, hvorefter afgørelser om faderskab og medmoderskab og om genoptagelse af en sag om faderskab og medmoderskab træffes efter bestemmelserne i kapitel 2 og 8-10 i Familieretshusloven af Familieretshuset eller familieretten.

Sager om faderskab eller medmoderskab behandles efter § 26 i Familieretshusloven af Familieretshuset, der foretager oplysning af sagen og tilbyder parterne rådgivning og konflikthåndtering. Finder parterne ikke en løsning på deres uenighed, træffer Familieretshuset afgørelse i sagen. Det følger dog af lovens § 27, stk. 2, nr. 1, at Familieretshuset indbringer en sag om faderskab eller medmoderskab for familieretten til afgørelse, når sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Det foreslås, at § 14, stk. 9, i børneloven ændres således, at den mand, som anerkender faderskab, eller den kvinde, der anerkender medmoderskab, inden anerkendelsen skal være gjort bekendt med retsvirkningerne af anerkendelsen og med, at sagen kan kræves afgjort af Familieretshuset eller familieretten, afhængigt af hvilken myndighed der efter §§ 26 og 27 i Familieretshusloven skal træffe afgørelse i den konkrete sag.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til § 8

[Den nordiske faderskabslov]

Til nr. 1

Lov om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser og om ændring af lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav (den nordiske faderskabslov) indeholder bestemmelser om, i hvilket omfang afgørelser m.v. om faderskab, der er truffet i Finland, Island, Norge eller Sverige, anerkendes her i landet.

Loven indeholder i § 5 en ændring af lov nr. 300 af 8. juni 1977 om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav og om ændring af retsplejeloven.

Det foreslås, at *lovens titel* ændres til lov om anerkendelse af nordiske afgørelser om faderskab og medmoderskab.

Begrundelsen for forslaget er for det første, at der med lov nr. 652 af 12. juni 2013 om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love (Medmoderskab m.v.) blev indført mulighed for i Danmark at etablere medmoderskab, der har samme retsvirkninger som faderskab. Der er i de øvrige nordiske lande ligeledes indført mulighed for at etablere medmoderskab. Det foreslås derfor med den ændring af den nordiske faderskabslov, der foreslås ved lovforslagets § 8, nr. 3, at loven også omfatter anerkendelse af medmoderskab fastslået i de andre nordiske lande. Som konsekvens heraf foreslås det, at lovens titel ændres således, at den afspejler, at loven også vedrører medmoderskab.

Begrundelsen for forslaget er for det andet, at der ikke er behov for i titlen at henvise til, at loven også indeholdt en ændring af lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav og om ændring af retsplejeloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.8, samt til lovforslagets § 8, nr. 3, og bemærkningerne hertil.

Til nr. 2

Efter § 1 i den nordiske faderskabslov har retskraftig dom om faderskab, der er afsagt af en finsk, islandsk, norsk eller svensk domstol, bindende virkning her i landet. Fastsættelse af faderskab i Finland, Island, Norge eller Sverige, der er sket på anden måde end ved dom, har efter lovens § 2 ligeledes bindende virkning her i landet.

En udenlandsk faderskabsdom efter lovens § 1 eller en fastsættelse af faderskab i udlandet efter lovens § 2 har dog efter lovens § 3 ikke bindende virkning her i landet i en række situationer. Det drejer sig bl.a. efter lovens § 3, nr. 1, om situationer, hvor den udenlandske faderskabsdom eller -fastsættelse er i strid med en dom, der har bindende virkning her i landet, og som er afsagt i en sag, som var blevet anlagt, før den udenlandske retssag blev anlagt, eller før den udenlandske fastsættelse fandt sted.

Det foreslås, at § 3, nr. 1, i den nordiske faderskabslov affattes således, at en udenlandsk dom eller fastsættelse ikke har bindende virkning her i landet, hvis dommen eller fastsættelsen er i strid med en afgørelse, der har bindende virkning her i landet, og sag herom blev indledt, før den anden retssag blev anlagt, eller før fastsættelsen fandt sted.

Nyaffattelsen af bestemmelsen betyder, at henvisningen i bestemmelsen til domme om faderskab og til tidspunktet for anlæggelse af retssag om faderskab ændres således, at der i stedet henvises til afgørelser om faderskab og medmoderskab og til tidspunktet for indledning af sag om faderskab eller medmoderskab.

De foreslåede ændringer er begrundet i, at det følger af § 32 a, stk. 2, i børneloven, at afgørelser om faderskab og medmoderskab træffes af enten Familieretshuset eller familieretten. Indtil § 32 a, stk. 2, blev indsat i børneloven ved 2018-følgeloven, blev afgørelser om faderskab alene truffet af domstolene. Med den foreslåede ændring af § 3, nr. 1, i den nordiske faderskabslov bringes bestemmelsen i overensstemmelse med kompetencefordelingen i børneloven, hvor afgørelser om faderskab og medmoderskab kan træffes af både domstolene ved dom og administrativt ved afgørelse.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til nr. 3

Efter § 1 i den nordiske faderskabslov har retskraftig dom om faderskab, der er afsagt af en finsk, islandsk, norsk eller svensk domstol, bindende virkning her i landet. Med dom ligestilles forlig indgået for en domstol.

Fastsættelse af faderskab i Finland, Island, Norge eller Sverige, der er sket på anden måde end ved dom, har efter lovens § 2 ligeledes bindende virkning her i landet.

En faderskabsdom efter § 1 eller en fastsættelse af faderskab efter § 2 har dog efter lovens § 3 ikke bindende virkning her i landet i en række situationer. Det drejer sig bl.a. efter § 3, nr. 1 og 2, om situationer, hvor den udenlandske faderskabsdom eller -fastsættelse er i strid med en afgørelse om faderskab, der har bindende virkning her i landet, efter bestemmelsens nr. 3 om situationer, hvor der her eller i udlandet verserer en sag om faderskabet, hvis afgørelse kan få bindende virkning her i landet, hvis der her eller i udlandet verserer en sag om faderskabet ved en domstol, hvis afgørelse kan få bindende virkning her i landet, såfremt den verserende sag er anlagt, før den udenlandske retssag blev anlagt, eller før fastsættelsen fandt sted, og efter bestemmelsens nr. 4 om situationer, hvor anerkendelse af et udenlandsk faderskab ville være åbenbart uforenelig med grundlæggende danske retsprincipper.

Verserer retssag om faderskabet i Finland, Island, Norge eller Sverige, skal en senere i Danmark anlagt faderskabssag efter lovens § 4 afvises eller udsættes, indtil der er afsagt retskraftig dom i den udenlandske sag.

Den nordiske faderskabslov finder ikke anvendelse på medmoderskab, men det antages, at medmoderskab etableret i et af de andre nordiske lande anerkendes i Danmark på ulovbestemt grundlag, dog med de undtagelser der følger af lovens § 3.

Det foreslås, der er i den nordiske faderskabslov som § 4 a indsættes en bestemmelse, hvorefter lovens §§ 1-4 finder tilsvarende anvendelse på medmoderskab. Ændringen betyder navnlig, at det lovgivningsmæssigt sikres, at medmoderskab etableret i et af de andre nordiske lande anerkendes i Danmark, dog med de undtagelser der følger af lovens § 3.

Den foreslåede ændring er begrundet i, at med lov nr. 652 af 12. juni 2013 om ændring af børneloven, lov om adoption, retsplejeloven og forskellige andre love (Medmoderskab m.v.) blev der i Danmark indført mulighed for etablering af medmoderskab, der har samme retsvirkninger som faderskab. Tilsvarende lovgivning er indført i de øvrige nordiske lande, og der er derfor behov for at lovfæste anerkendelse af medmoderskab fra de øvrige nordiske lande på lige fod med faderskab.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.8.

Til § 9

[CPR-loven]

Til nr. 1

Det følger af § 8, stk. 3, i CPR-loven, at når et barn opholder sig lige længe ad gangen hos hver af forældrene, og forældrene har fælles forældremyndighed, skal kommunalbestyrelsen i CPR registrere barnet med bopæl hos den af forældrene, som forældrene over for kommunen erklærer sig enige om. Enighed anses efter bestemmelsens nr. 4 bl.a. for at foreligge ved dokumentation over for kommunen af, at den ene forælder over for Familieretshuset eller familieretten har accepteret at være samværsforælder. Efter bestemmelsen gælder dette dog ikke, når barnet har delt bopæl efter § 17, stk. 3, i forældreansvarsloven.

Begrundelsen for § 8, stk. 3, nr. 4, i CPR-loven er, at efter § 17, stk. 3, i forældreansvarsloven har et barn af samlevende forældre med fælles forældremyndighed delt bopæl i de første tre måneder efter forældrenes samlivsophævelse, medmindre forældrene er enige om barnets bopæl. I denne periode kan der indledes en sag om samvær, men der kan ikke indledes en sag om barnets bopæl efter § 17, stk. 1, i forældreansvarsloven. Dette indebærer, at selvom en forælder i denne periode får fastsat eller aftalt samvær, der betyder, at barnet opholder sig lige længe ad gangen hos hver af forældrene, kan det ikke lægges til grund, at vedkommende forælder derved har accepteret, at den anden forælder er

bopælsforælder. Barnet kan derfor i denne periode ikke registreres i CPR med bopæl hos den anden forælder under henvisning til det fastsatte eller aftalte samvær.

Det foreslås, at henvisningen i § 8, stk. 3, nr. 4, i CPR-loven til § 17, stk. 3, i forældreansvarsloven udgår.

Forslaget er en konsekvens af den ved lovforslagets § 4, nr. 5, foreslåede ophævelse af § 17, stk. 3, i forældreansvarsloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2., samt til lovforslagets § 4, nr. 5, og bemærkningerne hertil.

Til § 10

[Retsplejeloven]

Til nr. 1

Efter § 58 i ægteskabsloven kan en aftale om fordelingen af formuen, bidragspligten eller andre vilkår, som ægtefæller har indgået med henblik på separation eller skilsmisse, ændres eller erklæres for uforbindende, såfremt den skønnes urimelig for den ene ægtefælle på tidspunktet for dens indgåelse. Bestemmelsen omfatter alle økonomiske aftaler, der er indgået med henblik på en forestående separation eller skilsmisse. Henvisningen til andre vilkår er således ikke knyttet an til de vilkår for separation og skilsmisse, der følger af § 42, jf. §§ 49 og 55, i ægteskabsloven, der drejer sig om pligten til at betale ægtefællebidrag efter separation og skilsmisse og om retten til fortsættelse af et eventuelt beboelseslejemål.

§ 58 i ægteskabsloven finder ikke anvendelse, i det omfang en sag om ændring af en aftale er omfattet af en særregel, eksempelvis § 17 i børnebidragsloven om ændring af aftaler om børnebidrag.

§ 58 i ægteskabsloven omfatter heller ikke aftaler om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v. Ændring af sådanne aftaler behandles efter bestemmelserne herom i forældreansvarsloven.

Begrundes en anmodning om ændring af en aftale omfattet af § 58 i ægteskabsloven med, at forholdene senere har forandret sig, finder bestemmelsen ikke anvendelse. Sådanne sager behandles af de almindelige domstole efter reglerne om ændring af aftaler i aftaleloven.

Indtil den 1. april 2019 blev afgørelser efter § 58 i ægteskabsloven truffet af domstolene, men det følger nu af § 58 a, stk. 2, nr. 4, i ægteskabsloven, at i sager omfattet af kapitel 5 i ægteskabsloven træffer Familieretshuset eller familieretten afgørelse efter bestemmelserne i kapitel 2 og 8-10 i Familieretshusloven. Kapitel 5 i ægteskabsloven omfatter § 58. Det følger af kapitel 9 i Familieretshusloven, navnlig § 26 og § 27, stk. 2, nr. 1, at Familieretshuset foretager oplysning af en sag efter § 58 i ægteskabsloven og tilbyder parterne rådgivning og konflikthåndtering. Finder parterne ikke en løsning på deres uenighed, træffer Familieretshuset afgørelse i sagen. Familieretshuset indbringer dog sagen for familieretten til afgørelse, når sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Indtil den 1. april 2019 blev sager efter § 58 i ægteskabsloven betragtet som ægteskabssager, hvorfor domstolenes internationale kompetence til at behandle sager efter § 58 i ægteskabsloven fulgte af den tidligere bestemmelse i § 448 c i retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1284 af 14. november 2018.

Efter den tidligere bestemmelse i § 448 c, stk. 1, i retsplejeloven kunne sag om ægteskab, herunder om separation, skilsmisse, omstødelse af et ægteskab eller et ægteskabs beståen samt efter § 58 i ægteskabsloven, behandles her i riget, såfremt sagsøgte havde bopæl her, eller sagsøgeren havde bopæl her og enten havde boet her i de sidste to år eller tidligere havde haft bopæl her. Sagen kunne endvidere behandles her i riget, hvis sagsøgeren var dansk statsborger, og det blev godtgjort, at sagsøgeren på grund af sit statsborgerskab ikke kunne anlægge sagen i det land, hvor sagsøgeren havde bopæl, eller hvis begge parter var danske statsborgere, og sagsøgte ikke modsatte sig indbringelse af sagen for dansk domstol.

Endelig kunne sagen behandles her i riget, hvis skilsmisse blev søgt på grundlag af separation meddelt her i landet inden for de sidste fem år.

Efter den tidligere bestemmelse i § 448 c, stk. 2, i retsplejeloven kunne sag om separation og skilsmisse mellem to personer af samme køn også behandles her i riget, når ægteskabet var indgået her, og ingen af ægtefællerne boede i et land med en lovgivning om ægteskab mellem to personer af samme køn, der svarede til den danske.

Det fulgte af bestemmelsens stk. 3, at sag om et ægteskabs omstødelse eller beståen også kunne indbringes for retten her i riget, når ægteskabet var indgået her.

Endelig fremgik det af bestemmelsens stk. 4, at reglerne i stk. 1-3 kunne fraviges ved overenskomst med fremmed stat.

Danmark har ikke indgået en overenskomst omfattet af den tidligere bestemmelse i § 448 c, stk. 4, i retsplejeloven i relation til sager omfattet af § 58 i ægteskabsloven bortset fra de bestemmelser i underholdspligtforordningen, der gælder her i landet, jf. § 1 i Bruxelles I-loven. Forordningen indeholder bestemmelser om den internationale kompetence til at behandle sager om underholdspligt, herunder ændring af aftaler om underholdspligt. Disse bestemmelser havde i relation til sager om underholdspligt forrang for de tidligere gældende bestemmelser i § 448 c, stk. 1-3, i retsplejeloven.

Ved § 15, nr. 15, i 2018-følgeloven blev den tidligere § 448 c i retsplejeloven ophævet, og bestemmelsen blev delvist videreført som § 448 f i retsplejeloven. Der blev i den forbindelse foretaget enkelte redaktionelle ændringer af bestemmelsen, og herudover blev bestemmelsens anvendelsesområde ændret fra ægteskabssager til sager om separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab eller et ægteskabs beståen. Som en utilsigtet konsekvens af denne ændring er den internationale kompetence til at behandle sager efter § 58 i ægteskabsloven ikke omfattet af § 448 f i retsplejeloven, og der findes i den familieretlige lovgivning ikke andre bestemmelser om international kompetence i relation til behandlingen af disse sager.

Det foreslås, at der som § 448 h i retsplejeloven indsættes en ny bestemmelse om international kompetence til at behandle sager omfattet af § 58 i ægteskabsloven.

Efter *stk. 1* i den foreslåede bestemmelse kan sager efter § 58 i ægteskabsloven behandles her i riget, hvis sagsøgte har hjemting her efter § 235 i retsplejeloven, eller hvis det følger af § 246 i retsplejeloven om adgangen til at anlægge retssag i Danmark mod personer, der ikke har hjemting i Danmark.

Bestemmelsen indebærer, at sager efter § 58 i ægteskabsloven om ændring af en aftale indgået med henblik på separation eller skilsmisse om fordelingen af formuen eller om andre vilkår for separation og skilsmisse kan behandles her i riget, hvis betingelserne i den foreslåede nye bestemmelse er opfyldt.

I forhold til § 58 i ægteskabsloven er anvendelsesområdet for den foreslåede bestemmelse begrænset, idet den ikke omfatter sager om underholdspligt. Dette skyldes, at danske myndigheders internationale kompetence til at behandle sager om underholdspligt, herunder sager om ændring af aftaler om underholdspligt, er reguleret af bestemmelserne herom i underholdspligtforordningen. Dette er i overensstemmelse med den gældende ordning.

Betingelserne for danske myndigheders internationale kompetence efter den foreslåede bestemmelse er ændret i forhold til den tidligere § 448 c i retsplejeloven.

Efter den foreslåede bestemmelse kan sager efter § 58 behandles her i riget, hvis sagsøgte efter § 235 i retsplejeloven har hjemting her.

Efter § 235, stk. 1, i retsplejeloven anlægges retssager ved sagsøgtes hjemting, medmindre andet er bestemt ved lov. Efter bestemmelsens stk. 2 er hjemtinget i den retskreds, hvor sagsøgte har bopæl. Har sagsøgte bopæl i flere retskredse, er hjemtinget i enhver af dem. Har sagsøgte ingen bopæl, er hjemtinget efter bestemmelsens stk. 3 i den retskreds, hvor sagsøgte opholder sig. Har sagsøgte hverken bopæl eller

kendt opholdssted, er hjemtinget efter bestemmelsens stk. 4 i den retskreds, hvor sagsøgte sidst har haft bopæl eller opholdssted.

Den foreslåede bestemmelse viderefører således overordnet set den tidligere bestemmelse i § 448 c, stk. 1, nr. 1, i retsplejeloven, hvorefter en sag efter § 58 i ægteskabsloven kunne behandles her i riget, hvis sagsøgte havde bopæl her.

I forhold til retstilstanden før den 1. april 2019 indebærer forslaget, at en sag efter § 58 ikke kan behandles her i riget alene fordi, sagsøgeren har bopæl her og enten har boet her i de sidste to år eller tidligere har haft bopæl her, at sagsøgeren er dansk statsborger, og det godtgøres, at sagsøgeren på grund af sit statsborgerskab ikke vil kunne anlægge sag i sagsøgerens bopælsland, eller at begge parter er danske statsborgere, og sagsøgte ikke modsætter sig, at sagen indbringes for dansk domstol. Om den tidligere retstilstand henvises til de tidligere bestemmelser i § 448 c, stk. 1, nr. 2-4, i retsplejeloven.

Forslaget indebærer endvidere, at en sag efter § 58 ikke kan behandles her i riget, selvom der er tale om ægteskab indgået i Danmark mellem to personer af samme køn, og ingen af ægtefællerne bor i et land med en lovgivning om ægteskab mellem to personer af samme køn, der svarer til den danske.

Det bemærkes, at de tidligere bestemmelser i § 448 c i retsplejeloven i stk. 1, nr. 5, og i stk. 3, indeholdt særlige regler for sager om skilsmisse, omstødelse af ægteskab og et ægteskabs beståen, der efter deres indhold ikke fandt anvendelse på sager efter § 58 i ægteskabsloven.

Efter den foreslåede bestemmelse kan sager efter § 58 endvidere behandles her i riget, hvis det følger af § 246 i retsplejeloven. Efter denne bestemmelse kan der i Danmark i visse situationer anlægges retssag mod personer, der ikke har hjemting i Danmark. Det følger af bl.a. bestemmelsens stk. 2, at sager vedrørende formueretsforhold mod sagsøgte uden hjemting i Danmark kan anlægges ved retten på det sted, hvor de ved stævningens forkyndelse opholder sig. Videre følger det af bestemmelsens stk. 3, at sager vedrørende formueretsforhold mod sagsøgte uden hjemting i Danmark kan anlægges ved retten på det sted, hvor den pågældende person på tidspunktet for sagens anlæg har gods, eller hvor det gods, kravet angår, befinder sig på tidspunktet for sagens anlæg. Formueretsforhold i § 246 omfatter krav, der har økonomisk værdi, og som hviler på privatretligt grundlag.

Efter *stk. 2* i den foreslåede bestemmelse kan kompetencebestemmelserne i det foreslåede stk. 1 fraviges ved overenskomst med fremmed stat. Danmark har ikke indgået aftaler omfattet af denne bestemmelse.

Begrundelsen for forslaget om indsættelse af en bestemmelse i § 448 h i retsplejeloven om international kompetence i relation til sager efter § 58 i ægteskabsloven er, at der i forhold til retstilstanden inden den 1. april 2019 mangler regler om danske myndigheders internationale kompetence til at behandle sådanne sager, bortset fra sager om underholdspligt.

Begrundelsen for forslaget om ændring af kompetencereglerne i relation til § 58 i ægteskabsloven i forhold til den tidligere ordning er, at sager efter § 58 i ægteskabsloven er sager om økonomiske forhold, og at der bør gælde samme kompetenceregler i forhold til sådanne sager som i forhold til andre sager om økonomiske forhold, der som udgangspunkt alene kan behandles i Danmark, hvis sagsøgte har hjemting her. En sag efter § 58 bør således ikke kunne behandle her i riget, alene fordi sagsøger har bopæl her, parterne har dansk statsborgerskab, eller sagsøger er dansk statsborger og på grund af sit statsborgerskab ikke vil kunne anlægge sag i sagsøgerens bopælsland. Dog bør en sag efter § 58 kunne behandles her i riget, selvom sagsøgte ikke har hjemting her, hvis de almindelige betingelser i § 246 i retsplejeloven for sagsanlæg mod sagsøgte uden hjemting i Danmark er opfyldt.

Det bemærkes, at efter § 43 a i ægteskabsloven kan Familieretshuset behandle en sag om separation, skilsmisse, omstødelse af ægteskab eller et ægteskabs beståen, hvis betingelserne i § 448 f i retsplejeloven er opfyldt. Ved lovforslagets § 2, nr. 5, foreslås der som § 43 a, stk. 2, i ægteskabsloven indsat en bestemmelse, hvorefter Familieretshuset kan behandle en sag efter § 58 i ægteskabsloven om ændring af

en aftale indgået med henblik på separation eller skilsmisse om fordelingen af formuen eller om andre vilkår, hvis betingelserne i den foreslåede bestemmelse i § 448 h i retsplejeloven er opfyldt.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.6.

Til nr. 2-4

Efter § 58 i ægteskabsloven kan en aftale om fordelingen af formuen, bidragspligten eller andre vilkår, som ægtefæller har indgået med henblik på separation eller skilsmisse, ændres eller erklæres for uforbindende, såfremt den skønnes urimelig for den ene ægtefælle på tidspunktet for dens indgåelse. Bestemmelsen omfatter alle økonomiske aftaler, der er indgået med henblik på en forestående separation eller skilsmisse. Henvisningen til andre vilkår er således ikke knyttet an til de vilkår for separation og skilsmisse, der følger af § 42, jf. §§ 49 og 55, i ægteskabsloven, der drejer sig om pligten til at betale ægtefællebidrag efter separation og skilsmisse og om retten til fortsættelse af et eventuelt beboelseslejemål.

§ 58 i ægteskabsloven finder ikke anvendelse, i det omfang en sag om ændring af en aftale er omfattet af en særregel, eksempelvis § 17 i børnebidragsloven om ændring af aftaler om børnebidrag.

§ 58 i ægteskabsloven omfatter heller ikke aftaler om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v. Ændring af sådanne aftaler behandles efter bestemmelserne herom i forældreansvarsloven.

Indtil den 1. april 2019 blev afgørelser efter § 58 i ægteskabsloven truffet af domstolene, men det følger nu af § 58 a, stk. 2, nr. 4, i ægteskabsloven, at i sager omfattet af kapitel 5 i ægteskabsloven træffer Familieretshuset eller familieretten afgørelse efter bestemmelserne i kapitel 2 og 8-10 i Familieretshusloven. Kapitel 5 i ægteskabsloven omfatter § 58. Det følger af kapitel 9 i Familieretshusloven, navnlig § 26 og § 27, stk. 2, nr. 1, at Familieretshuset foretager oplysning af en sag efter § 58 i ægteskabsloven og tilbyder parterne rådgivning og konflikthåndtering. Finder parterne ikke en løsning på deres uenighed, træffer Familieretshuset afgørelse i sagen. Familieretshuset indbringer dog sagen for familieretten til afgørelse, når sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger.

Efter § 478, stk. 1, nr. 1 og 2, i retsplejeloven kan tvangsfuldbyrdelse bl.a. ske på grundlag af domme og retsforlig, herunder også domme og retsforlig efter § 58 i ægteskabsloven. Lovgivningen indeholder derimod ikke grundlag for, at afgørelser efter § 58 i ægteskabsloven, der er truffet af Familieretshuset, kan tvangsfuldbyrdes. Det samme gælder forlig efter § 58 i ægteskabsloven, der er indgået for Familieretshuset. Det bemærkes, at de afgørelser m.v. truffet af Familieretshuset, der kan tvangsfuldbyrdes efter § 478, stk. 1, nr. 3, i retsplejeloven, alene omfatter afgørelser m.v. efter forældreansvarsloven. Det bemærkes videre, at afgørelser, hvorefter der skal betales børne- og ægtefællebidrag, kan inddrives (tvangsfuldbyrdes) efter lov om inddrivelse af gæld til det offentlige.

Det foreslås, at der som *nr. 9 i § 478, stk. 1*, i retsplejeloven indsættes en bestemmelse, hvorefter afgørelser og forlig efter § 58 i ægteskabsloven, der er truffet af eller indgået for Familieretshuset, kan tvangsfuldbyrdes.

Som konsekvens af dette forslag foreslås der foretaget lovtekniske justeringer af § 478, stk. 1, nr. 7 og 8, i retsplejeloven, sådan at sætningskonstruktionen i § 478, stk. 1, opretholdes.

Begrundelsen for forslaget er, at Familieretshusets afgørelser og forlig efter § 58 i ægteskabsloven bør kunne fuldbyrdes af fogedretten på lige fod med domme og retsforlig efter § 58 i ægteskabsloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.6.

Til nr. 5

Efter § 488, stk. 2, 1. pkt., i retsplejeloven skal der ved fremsættelse af anmodning om fuldbyrdelse i henhold til § 478, stk. 1, nr. 1-3, indleveres udskrift af afgørelsen, forliget m.v. Bestemmelsens nr. 3 omfatter bl.a. afgørelser m.v., som Familieretshuset har truffet efter forældreansvarsloven.

Det foreslås, at henvisningen i § 488, stk. 2, 1. pkt., i retsplejeloven til § 478, stk. 1, nr. 1-3, i retsplejeloven udvides til også at omfatte den foreslåede nye bestemmelse i § 478, stk. 1, nr. 9, i retsplejeloven, jf. lovforslagets § 10, nr. 4. Begrundelsen for forslaget er, at der med lovforslagets § 10, nr. 4, som nr. 9 foreslås indsat en ny bestemmelse i § 478, stk. 1, i retsplejeloven. Med denne bestemmelse foreslås det, at også afgørelser og forlig efter § 58 i ægteskabsloven om ændring af vilkår for separation og skilsmisse, der er truffet af eller indgået for Familieretshuset, kan danne grundlag for fuldbyrdelse. De afgørelser m.v., som Familieretshuset træffer efter § 58 i ægteskabsloven bør ligesom Familieretshusets afgørelser efter forældreansvarsloven være omfattet af § 488, stk. 2, 1. pkt., i retsplejeloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.6., samt til lovforslagets § 10, nr. 4, og bemærkningerne hertil.

Til § 11

[Den nordiske domslov]

Til nr. 1

Efter § 1 i den nordiske domslov har retskraftig afgørelse om et privatretligt krav, der i en borgerlig sag eller en straffesag er truffet af en finsk, islandsk, norsk eller svensk domstol, som udgangspunkt bindende virkning her i landet. Efter lovens § 3, nr. 1, har retskraftig afgørelse om bl.a. sagsomkostninger i en borgerlig sag om et krav, der er omfattet af lov om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser, også bindende virkning her i landet.

Det foreslås, at § 3, nr. 1, i den nordiske domslov ændres titlen på lov om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser sådan, at faderskabsafgørelser ændres til afgørelser om faderskab og medmoderskab.

Den foreslåede ændring er en konsekvens af den ved lovforslagets § 8, nr. 1, foreslåede ændring af titlen på lov om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser. Der henvises til denne bestemmelse og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.

Til nr. 2

Den nordiske domslov indeholder i § 5 bestemmelser om fuldbyrdelse i Danmark af retsafgørelser, administrative afgørelser og forlig, herunder midlertidig afgørelser, der er truffet i Finland, Island, Norge eller Sverige om forældremyndighed over et barn eller om ret til personligt samkvem med et barn, eller som i øvrigt går ud på, at et barn skal udleveres, kan fuldbyrdes her i landet.

Det foreslås, at anvendelsesområdet for § 5 i den nordiske domslov udvides til også at omfatte afgørelser om barnets bopæl, der er truffet i et af de andre nordiske lande. Det foreslås videre, at begrebet personligt samkvem i bestemmelsen ændres til begrebet samvær.

Begrundelsen for det første forslag er, at der i dag både i Danmark og internationalt ud over forældremyndighed og samvær træffes afgørelser om barnets bopæl. Sådanne afgørelser kan bl.a. indebære, at der ikke er behov for at ophæve fælles forældremyndighed for at træffe afgørelse om, hvem af forældrene et barn skal bo hos efter en skilsmisse. Der henvises til kapitel 3 i forældreansvarsloven.

Begrundelsen for det andet forslag er, at begrebet samkvem i dansk ret er afløst af begrebet samvær. Der henvises til kapitel 4 i forældreansvarsloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.4.

Til nr. 3

Den nordiske domslov indeholder i § 5 bestemmelser om fuldbyrdelse i Danmark af retsafgørelser, administrative afgørelser og forlig, herunder midlertidige afgørelser, der er truffet i Finland, Island, Norge eller Sverige om forældremyndighed over et barn eller om ret til personligt samkvem med et barn, eller som i øvrigt går ud på, at et barn skal udleveres, herunder at et barn, der er bortført fra et andet nordisk land til Danmark, skal tilbagegives til det land, barnet blev bortført fra.

Efter lovens § 9, stk. 1, indgives anmodning om fuldbyrdelse til fogedretten.

Fuldbyrdelsen foretages efter lovens § 10 efter samme regler, som gælder for fuldbyrdelse af danske afgørelser uden hensyn til, hvad afgørelsen eller forliget måtte indeholde om tvangsmidler. Denne bestemmelse betyder, at sager om fuldbyrdelse af forældremyndighed m.v. efter lovens § 5 behandles af familieretten efter reglerne om fuldbyrdelse af forældremyndighed m.v. i kapitel 42 b i retsplejeloven.

Danmark har tilsluttet sig andre internationale konventioner om forældremyndighed og andre former for forældreansvar. Det drejer sig bl.a. om Haagerbørnebortførelseskonventionen og Europarådskonventionen af 20. maj 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser, jf. bekendtgørelse nr. 103 af 17. oktober 1991, Lovtidende B. Sager om fuldbyrdelse efter disse to konventioner behandles efter § 12, stk. 1, og § 18, stk. 1, i børnebortførelsesloven af familieretten efter bestemmelserne i kapitel 42 b i retsplejeloven.

Danmark har også tilsluttet sig Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn, der er inkorporeret i dansk ret ved lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, jf. lovbekendtgørelse nr. 777 af 7. august 2019. Denne lov indeholder ikke regler om fuldbyrdelse af afgørelser om forældreansvar, der er omfattet af konventionen. Det skyldes, at det følger af artikel 28 i konventionen, at afgørelser, der er truffet i en kontraherende stat, og som er blevet erklæret for eksigible (dvs. at der er truffet afgørelse om, at den udenlandske afgørelse kan fuldbyrdes) i en anden kontraherende stat, fuldbyrdes i denne anden stat, som om de var truffet af myndighederne i den pågældende stat. Fuldbyrdelsen foretages efter loven i den stat, som anmodningen rettes til, inden for denne lovs grænser under hensyntagen til barnets bedste. Dette indebærer, at sager om fuldbyrdelse i Danmark af udenlandske afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær, der er omfattet af konventionen, behandles af familieretten efter reglerne i kapitel 42 b i retsplejeloven.

Det foreslås, at der i § 9, stk. 1, i den nordiske domslov som 2. pkt. indsættes en bestemmelse, hvorefter anmodning om fuldbyrdelse efter § 5 i den nordiske domslov indgives til familieretten, jf. fuldbyrdelsesbestemmelserne i kapitel 42 b i retsplejeloven.

Begrundelsen for forslaget er, at sager om fuldbyrdelse i Danmark af udenlandsk forældremyndighed efter en nordiske domslov bør behandles på samme måde som fuldbyrdelse i Danmark af udenlandsk forældremyndighed efter de internationale konventioner om forældreansvar, som Danmark har tilsluttet sig. Anmodning om fuldbyrdelse efter § 5 i den nordiske domslov bør derfor indgives til familieretten i stedet for til fogedretten. Der henvises til fuldbyrdelsesbestemmelserne i kapitel 42 b i retsplejeloven.

Forslaget indebærer, at sager om fuldbyrdelse i Danmark af udenlandsk forældremyndighed efter den nordiske domslov behandles af familieretten efter bestemmelserne i kapitel 42 b i retsplejeloven. Med forslaget lovfæstes den gældende ordning.

Det bemærkes, at med lovforslagets § 11, nr. 2, foreslås § 5, stk. 1, 1. pkt., i den nordiske domslov ændret således, at anvendelsesområdet for § 5 i den nordiske domslov udvides til også at omfatte fuldbyrdelse af afgørelser m.v. om barnets bopæl.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.4.

Til nr. 4

Den nordiske domslov indeholder i § 5 bestemmelser om fuldbyrdelse i Danmark af retsafgørelser, administrative afgørelser og forlig, herunder midlertidige afgørelser, der er truffet i Finland, Island, Norge eller Sverige om forældremyndighed over et barn eller om ret til personligt samkvem med et barn, eller som i øvrigt går ud på, at et barn skal udleveres, herunder at et barn, der er bortført fra et andet nordisk land til Danmark, skal tilbagegives til det land, barnet blev bortført fra.

Efter lovens § 9, stk. 1, indgives anmodning om fuldbyrdelse til fogedretten. Efter bestemmelsens stk. 6 skal dokumenter, som er affattet på andre sprog end dansk, norsk eller svensk, ledsages af en bekræftet oversættelse til et af disse sprog, medmindre fogedretten bestemmer andet.

Fuldbyrdelsen foretages efter lovens § 10 efter samme regler, som gælder for fuldbyrdelse af danske afgørelser uden hensyn til, hvad afgørelsen eller forliget måtte indeholde om tvangsmidler. Denne bestemmelse betyder, at sager om fuldbyrdelse af forældremyndighed m.v. efter lovens § 5 behandles af familieretten efter reglerne om fuldbyrdelse af forældremyndighed m.v. i kapitel 42 b i retsplejeloven.

Det foreslås, at § 9, stk. 6, i den nordiske domslov ændres således, at der henvises til retten i stedet for fogedretten.

Forslaget vil betyde, at bestemmelsen finder anvendelse på både fogedretten og familieretten.

Begrundelsen for forslaget er, at sager om fuldbyrdelse i Danmark af udenlandsk forældremyndighed efter den nordiske domslov behandles på samme måde som fuldbyrdelse i Danmark af udenlandsk forældremyndighed efter de internationale konventioner om forældreansvar, som Danmark har tilsluttet sig. Anmodning om fuldbyrdelse efter § 5 i den nordiske domslov skal derfor indgives til familieretten i stedet for til fogedretten. Der henvises til fuldbyrdelsesbestemmelserne i kapitel 42 b i retsplejeloven og til de ændringer af den nordiske domslov, der følger af lovforslagets § 11, nr. 2 og 3. Da det således ikke længere kun er fogedretten, men også familieretten der behandler sager efter den nordiske domslov, bør bestemmelsen om oversættelse af udenlandske dokumenter omfatte begge myndigheder.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.4.

Til § 12

[HIV-bløderbørnsloven]

Til nr. 1

Efter § 1 i HIV-bløderbørnsloven udbetales kulancemæssig godtgørelse til umyndige HIV-positive blødere og transfusionssmittede samt til umyndige HIV-positive ægtefæller eller samlevere til den pågældendes værges bestyrelse og rådighed. Værgen, der er udpeget efter reglerne herom i værgemålsloven, skal på passende måde sørge for godtgørelsens anvendelse til bedste for den umyndige. Loven indebærer, at de omhandlede godtgørelser ikke er omfattet af reglerne i værgemålsloven om tilsyn med værgers forvaltning af umyndiges midler og om anbringelse af sådanne midler.

Værgen må efter § 4 i HIV-bløderbørnsloven for den godtgørelse, der er under værgens bestyrelse og rådighed efter § 1, ikke uden Statsforvaltningens samtykke erhverve fast ejendom for den umyndige. Såfremt fast ejendom er erhvervet, må værgen ikke uden Statsforvaltningens samtykke afhænde den umyndiges faste ejendom eller behæfte den med pant eller servitut og heller ikke bortforpagte eller bortleje den på usædvanlige vilkår eller på usædvanlig tid.

Værgen kan ved sin bestyrelse og rådighed i de i § 1 nævnte situationer efter § 5 i HIV-bløderbørnsloven kun yde gaver eller lån af godtgørelsen og indtægten heraf, såfremt gaven eller lånet andrager ubetydelige værdier. Er den umyndige over 15 år, kan dette dog kun ske med dennes samtykke. Til ydelse af andre gaver eller lån såvel af godtgørelsen og indtægten heraf som af, hvad der træder i stedet herfor, kræves Statsforvaltningens samtykke.

Det foreslås, at henvisningerne i §§ 4 og 5 i HIV-bløderbørnsloven til Statsforvaltningen ændres således, at der henvises Familieretshuset i stedet for til Statsforvaltningen.

Begrundelsen for forslaget er, at med § 46, stk. 1 og 2, i Familieretshusloven blev Statsforvaltningen nedlagt pr. 1. april 2019, og at Statsforvaltningens opgaver efter værgemålsloven efter § 17 i 2018-følgeloven samtidigt blev overtaget af Familieretshuset. Der blev i den forbindelse ikke taget stilling til Statsforvaltningens værgemålsopgaver efter HIV-bløderbørnsloven, men disse værgemålsopgaver bør overtages af Familieretshuset, da Familieretshuset behandler andre sager om værgemål.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2. Der henvises endvidere til den ved lovforslagets § 1, nr. 1, foreslåede ændring af § 2 Familieretshusloven og bemærkningerne hertil.

Til nr. 2

Statsforvaltningens afgørelser efter HIV-bløderbørnsloven kan på ulovbestemt grundlag påklages til Civilstyrelsen. De omhandlede afgørelser omfatter efter lovens § 4 Statsforvaltningens afslag på, at værgen for godtgørelse, der er under værgens bestyrelse og rådighed efter lovens § 1, må erhverve fast ejendom, eller, såfremt fast ejendom er erhvervet, afslag på, at værgen afhænder den faste ejendom eller behæfter den med pant eller servitut eller bortforpagter eller bortlejer den på usædvanlige vilkår eller på usædvanlig tid. Det drejer sig videre efter lovens § 5 endvidere om Statsforvaltningens afslag på ydelse af visse gaver eller lån m.v. af godtgørelser, som værgen efter lovens § 1 har under sin bestyrelse og rådighed. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 12, nr. 1.

Med lovforslagets § 12, nr. 1, foreslås det, at Statsforvaltningens opgaver efter §§ 4 og 5 i HIV-bløderbørnsloven overtages af Familieretshuset.

Det foreslås, at der i HIV-bløderbørnsloven som § 5 a indsættes en bestemmelse, hvorefter Familieretshusets afgørelser efter loven kan påklages til Civilstyrelsen. Med forslaget opretholdes den hidtidige ordning, hvorved værgemålsafgørelser efter HIV-bløderbørnsloven kan påklages til Civilstyrelsen.

Begrundelsen for forslaget er, at efter § 22 a i værgemålsloven kan Familieretshusets værgemålsafgørelser efter værgemålsloven påklages til Civilstyrelsen. Der bør gælde samme klageadgang i forhold til de værgemålsafgørelser, som Familieretshuset træffer efter HIV-bløderbørnsloven.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, punkt 2.2. Der henvises endvidere til den ved lovforslagets § 1, nr. 1, foreslåede ændring af § 2 Familieretshusloven og bemærkningerne hertil.

Til § 13

[Ikrafttræden]

Med lovforslagets § 13 foreslås det, at loven træder i kraft den 1. juli 2020.

Den foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelse indebærer, at loven finder anvendelse på sager, der er omfattet af de bestemmelser i de love, der er nævnt i lovforslagets §§ 1-12, og som de pågældende myndigheder har under behandling ved lovens ikrafttræden.

I relation til den foreslåede afskaffelse af tvungen delt bopæl, jf. lovforslagets § 4, nr. 5, indebærer denne ikrafttrædelsesbestemmelse, at forældre, der har ophævet samlivet inden for tre måneder inden ikrafttrædelsen, straks ved ikrafttrædelsen kan indgive ansøgning om barnets bopæl til Familieretshuset. Endvidere skal Familieretshuset behandle de sager om barnets bopæl, der er omfattet af den tvungne delte bopæl, som Familieretshuset har modtaget inden ikrafttrædelsen, og som Familieretshuset fortsat har under behandling ved ikrafttrædelsen.

I relation til den foreslåede afskaffelse af refleksionsperioden, jf. lovforslagets § 2, nr. 4, indebærer ikrafttrædelsesbestemmelsen, at Familieretshuset umiddelbart efter lovens ikrafttræden kan meddele bevilling til skilsmisse til enige ægtefæller med fælles børn under 18 år, der inden lovens ikrafttræden har

ansøgt om direkte skilsmisse. I de situationer, hvor Familieretshuset inden lovens ikrafttræden har meddelt ægtefællerne, at de først kan blive skilt efter refleksionsperiodens udløb, kan Familieretshuset dog ikke meddele skilsmissebevilling, før Familieretshuset har modtaget bekræftelse fra begge ægtefæller om, at de ønsker skilsmisse på de tidligere aftalte vilkår.

Endvidere betyder ikrafttrædelsesbestemmelsen, at de med lovforslagets § 1, nr. 7-9, foreslåede ændringer af § 34, stk. 2, og § 37, stk. 1, nr. 3 og 5, i Familieretshusloven om tidspunktet for virkningen af Familieretshusets afgørelser også finder anvendelse på bidragssager og sager om forældremyndighed efter død, der er indledt men ikke afgjort inden lovens ikrafttræden.

Forslaget betyder også, at den med lovforslagets § 5, nr. 1, foreslåede ændring af § 10, stk. 1, i børnebortførelsesloven, hvorefter et bortført barn, der skal tilbagegives, ikke længere skal tilbagegives til den, som barnet tilbageholdes fra, også finder anvendelse på tilbagegivelsesanmodninger, som familieretten har modtaget men ikke afgjort inden lovens ikrafttræden.

Tilsvarende betyder forslaget, at Familieretshusets mulighed for at træffe afgørelse om forældremyndighed ved død også finder anvendelse på forældremyndighedssager, der er indledt inden lovens ikrafttræden. Der henvises til den ved lovforslagets § 1, nr. 6, foreslåede ændring af § 27, stk. 1, nr. 1, i Familieretshusloven.

Til § 14

[Grønland/Færøerne]

Lovforslagets § 14 indeholder bestemmelser om lovens territoriale anvendelsesområde.

Det foreslås med bestemmelsens *stk. 1*, at loven ikke skal gælde for Færøerne og Grønland.

Med *stk. 2* foreslås det, at lovforslagets §§ 1-9 og 11 ved kongelig anordning kan sættes i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger. Bestemmelsen vedrører de foreslåede ændringer af Familieretshusloven, ægteskabsloven, ægtefælleloven, forældreansvarsloven, børnebortførelsesloven, navneloven, børneloven, den nordiske faderskabslov, CPR-loven og lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav.

I *stk. 3* foreslås det, at lovforslagets § 11 ved kongelig anordning kan sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger. Bestemmelsen vedrører de foreslåede ændringer af lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav. De ændringer af den familieretlige lovgivning, der følger af lovforslagets §§ 1-8, skal ikke kunne sættes i kraft for Færøerne, da de færøske myndigheder har overtaget sagsområdet person-, familie- og arveret. Tilsvarende skal de ændringer af CPR-loven, der følger af lovforslagets § 9, ikke kunne sættes i kraft for Færøerne, da de færøske myndigheder har overtaget personregistreringen.

De ændringer, der følger af lovforslagets § 10, skal ikke kunne sættes i kraft for Færøerne og Grønland, da retsplejeloven ikke kan sættes i kraft for hverken Færøerne eller Grønland.

De ændringer af HIV-bløderbørnsloven, der følger af lovforslagets § 12, skal ikke kunne sættes i kraft for Færøerne og Grønland, da de færøske og grønlandske myndigheder har overtaget sundhedsområdet.